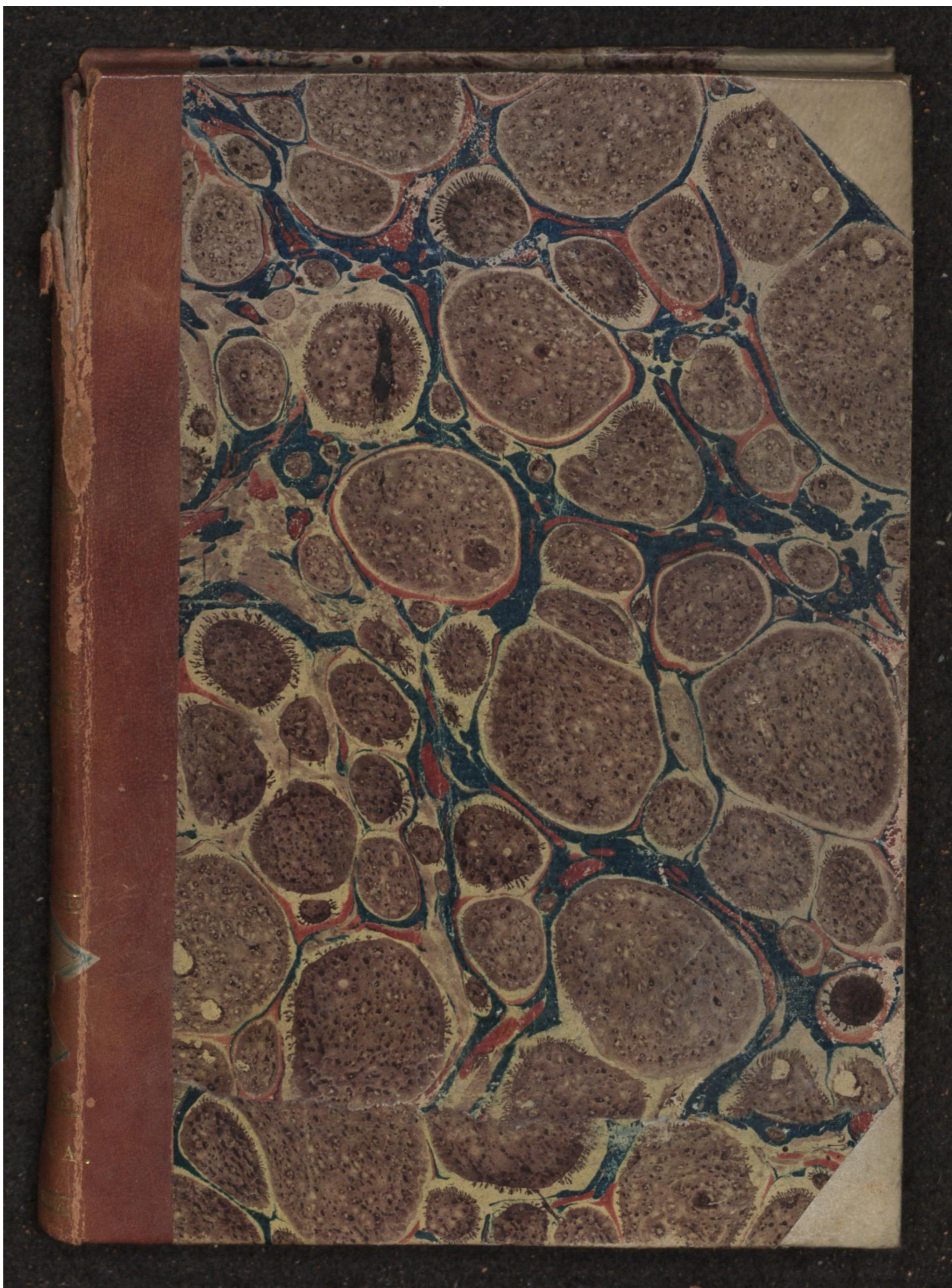
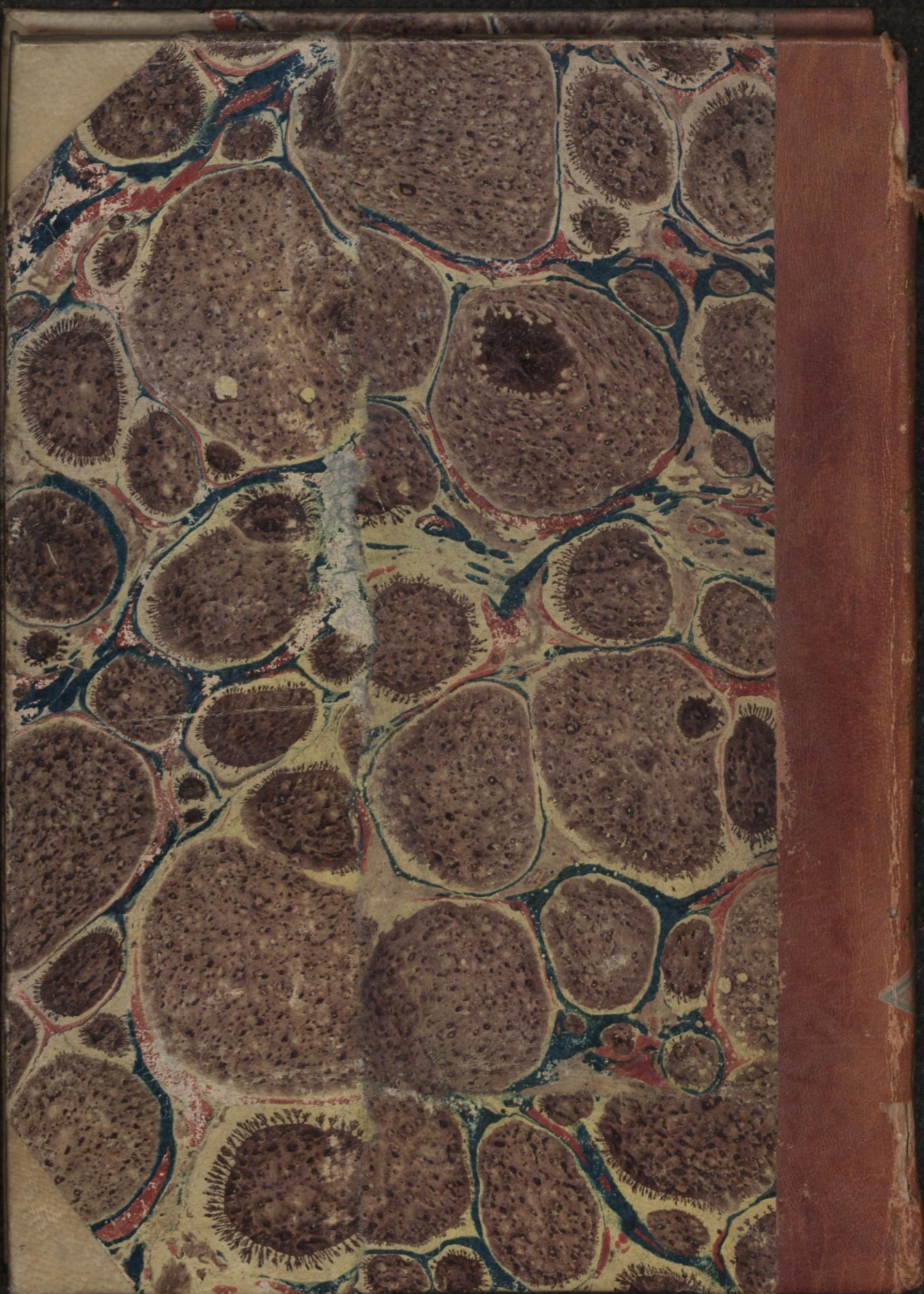

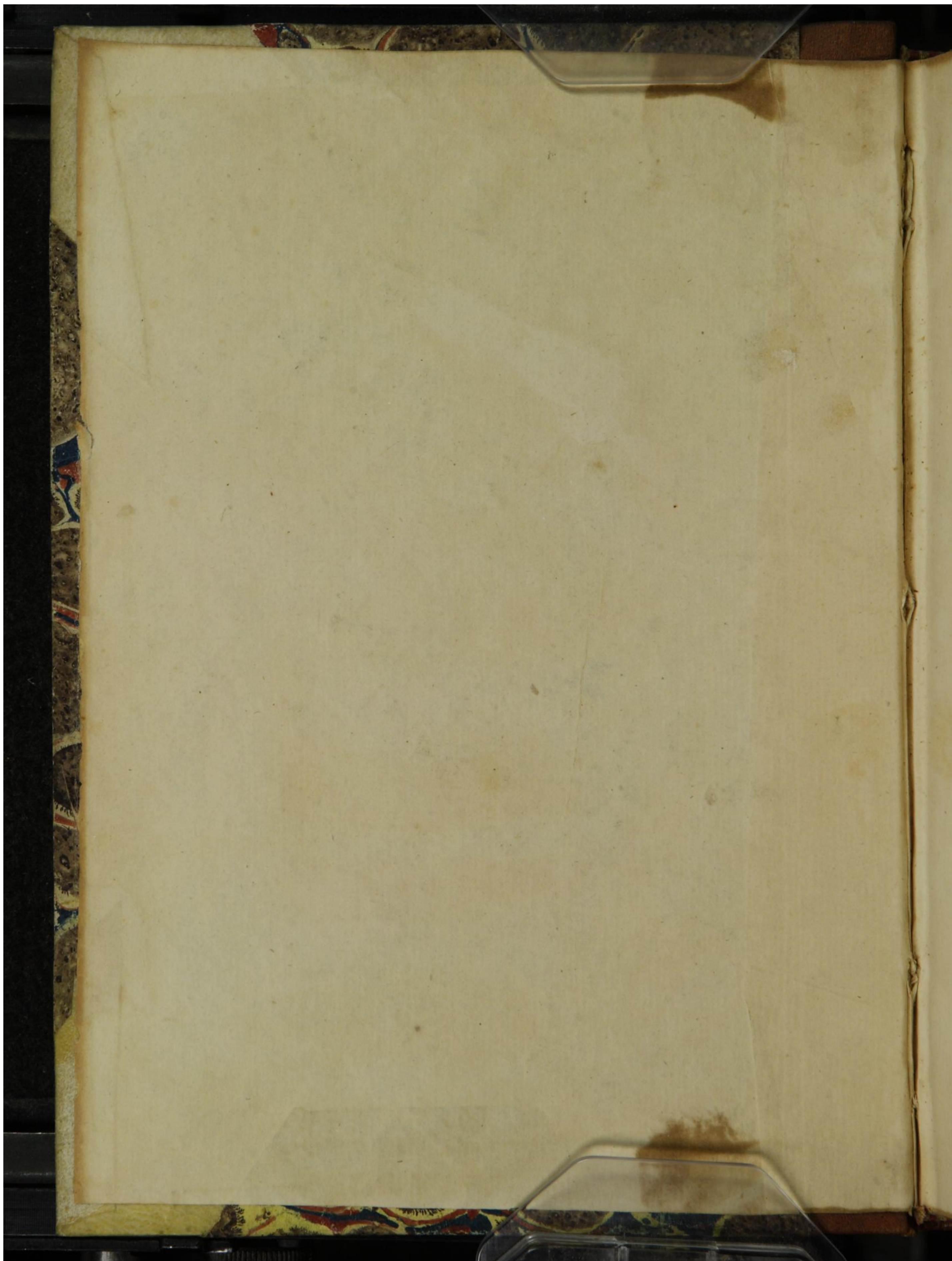

MEDITA
EC.
26
K7
26

Deuoti doctoris Sancti Bernardi abbatis clareuallis: ordinis ciſtercienſis principis: ad humane conditionis cognitionem meditationes deuotiſſime.

Vlti multa ſciũt & ſeipſos neſciunt. Alios inſpiciunt & ſemetipſos deſerunt. Deum querũt p iſta exteriora deſerentes ſua interiora: quib⁹ ĩterior eſt deus. Idcirco ab exterioribus redeã ad interiora: & ab ĩteriorib⁹ ad ſuperiora aſcẽdã ut poſſim cognoſcere unde uenio: aut quo uado: quid ſim & uñ ſim: & ita p cognitionẽ mei ualeã puenire ad cognitionem dei. Quanto namq; in cognitione mei proficio tanto ad cognitionem dei accedo. Secundum interiorem hominem: tria in mente mea inuenio p que deum recolo: conſpicio: & concupiſco. Sunt autem hec tria memoria: intelligentia: uoluntas ſiue amor. p memoriam reminiſcor: p intelligentiam intueor: p uoluntatem amplector. Cũ dei reminiſcor ĩ memoria mea inuenio eum: & in ea de eo & in eo delector: ſecundum q^d ipſe mihi donare dignatur: intelligentia ĩtueor quid ſit deus in ſeipſo: quid ĩ angelis: quid in ſanctis: quid ĩ hominibus: quid in creaturis. In ſeipſo eſt incomprehenſibilis quia prĩcipium & finis. Principium ſine principio: finis ſine fine: Ex me intelligo quã incomprehenſibilis ſit deus: quãdo meipſũ intelligere non poſſum quẽ ipſe fecit: In angelis eſt deſiderabilis: quia in eum deſiderant pſpicere. in ſanctis ẽ delectabilis: quia in eo felices aſſidue letantur. ĩ creaturis eſt admirabilis: quia omnia potẽter creat ſapienter gubernat: benigne diſpenſat. In homĩb⁹ eſt amabilis: quia eorum deus eſt. & ipſi ſunt populus eius. Ipſe in eis habitat tanq; in templo ſuo: & ipſi ſunt templum eius: Nõ dedignatur ſingulos neq; uniuerſos. Quiſquis ei⁹ meminit: eũq; intelligit ac diligit cum illo eſt: Diligere eum debemus quoniam ipſe prior dilexit nos: & ad imaginem & ſimilitudinẽ ſuam nos fecit quod nulli alii creature donare uoluit: ad imaginem dei facti ſumus. hoc eſt ad intellectũ & noticiam filii p quẽ intelligim⁹ & cognoſcimus patrem & acceſſum habemus ad eum. Tanta cognatio eſt inter nos & dei filium: q^d ipſe imago dei eſt: & nos ad

imaginem eius facti sumus. Quam cognationem etiam ipsa simi litudo testatur quoniam nō solum ad imaginem sed etiam ad si militudinem eius facti sumus. Oportet itaq; id quod ad imagi nem est: cum imagine conuenire: & non in uacuum nomen imaginis participare: Representemus ergo imaginem eius in no bis in appetitu pacis: in intuitu ueritatis: & in amore caritatis. Teneamus eum in memoria: portemus in conscientia: Et ubiq; presentē ueneremur: Mens siquidē nostra eo ipo ei⁹ imago ē: quo eius capax ē. eiusq; particeps esse pōt. Nō propterea ei⁹ imago ē: quia sui mens meminit se que intelligit ac diligit: sed quia pōt me minisse: ītelligere: ac diligere eū a quo facta ē quod cū facit sapiēs ipsa fit. Nihil enim tam simile est illi sūme sapiētie quā mēs ratio nalis: que p memoriam: ītelligētiā: ac uolūtatem ī illa trinitate īef fabili cōsistit: Cōsistere aūt ī illa nō pōt nisi eius meminerit: eum q; intelligat ac diligat: Meminerit itaq; dei sui ad cuius imaginē facta est: cumq; intelligat diligat atq; colat: cū quo semp pōt esse beata: Beata aīa apud quā deus requiē īuenit: & ī cuius taberna culo regescit. Beata que dicer̄ pōt: Et q creauit me requieuit in ta bernaculo meo: Negare siquidem requiem celi ei nō poterit. Cur ergo nos ipsos deserimus: & in his exterioribus deū querimus q apud nos ē: si nos uelimus esse apud eū. Re uera nobiscū ē: & in nobis. sed adhuc p fidem donec mereamur uidere per speciē. No uim⁹ īquit apostolus christū habitare p fidē in cordibus nostris qa christus infide: fides ī mēte. mens in corde. cor ī peccatore: Per fidem recolo deū creatorē: adoro redemptorē: expecto saluatorē: credo uidere eū ī oībus creaturis: habere in meipso: & quod his omnibus ineffabiliter iocundius atq; beatius est: cognoscere ī seipso. Patrem namq; & filium cum sancto spiritu cognoscere: ē uita eterna: beatitudo pfecta: sūma uoluptas: Oculus non uidit: nec auris audiuit: nec ī cor hominis ascendit q̃ta claritas: quan ta suauitas: & quāta maneat in illa uisione iocūditas quādo deū facie ad faciē uidebimus: qui est lux illuminatorū: reqes exercita torū: patria redeuntiū: uita uiuētiū. corona uincētium: Itaq; ī mē te mea imaginem illius summe trinitatis reperio: ad quam sum mam trinitatem recolendam: inspiendam: & diligendam: ut eius recorder: ea delecter: & eam contempler: totum id quod uiuo de beo referre. Mens imago dei est: in qua sunt hec tria memoria:

intelligentia : & uoluntas siue amor : Memorie tribuimus omne quod scimus etiam si non inde cogitamus. Intelligentie tribuimus omne quod uerum cogitando inuenimus : quod etiam memorie commendamus. Per memoriam patri similes sumus: per intelligentiam filio : per uoluntatem spirituisancto : Nihil in nobis tam simile est q̃ȝ uoluntas uel amor siue dilectio. que excellentior uoluntas est. Dilectio donum dei est: ita quod nullum donum dei est hoc excellentius dilectio namqȝ que ex deo est. & deus est. & proprie spiritussanctus dicitur. per que caritas dei diffusa est incordibus nostris : per quam tota trinitas in nobis habitat.

De miseria uite presentis.

SEcundum exteriorem hominem de parentibus illis uenio: qui me ante fecerũt damnatum quam natum. Pecatores peccatorem in peccato suo genuerunt. & de peccato nutriuerunt: miseri miserum in hanc lucis miseriam induxerunt: Nihil ex eis habeo nisi miseriam: & peccatũ. & corruptibile hoc corpus quod gesto. Ad illos uero festino qui morte corporis hinc exierunt cum eorum sepulcra respicio non inuenio in eis nisi cinerem & uermem fetorem & horrorẽ. Quod ego sum fuerunt ipsi: & quod ipi sunt ego ero. Quid sum ego? homo de humore liqdo. fui enim in moneta conceptionis de humano semine conceptus : deinde spuma illa coagulata modicum crescendo caro facta est: & postea plorãs & eiulans traditus sum huius mundi exilio : & ecce iam morior plenus iniquitatibus & abhominationibus. Iam iam representabor ante districtum iudicem de meis operibus rationem rediturus. Ve mihi misero : cum uenerit dies illa iudicii & aperti fuerint libri in quibus omnes mei conatus & cogitationes domino presente recitabuntur. Tunc demisso capite pre confusione male conscientie: in iudicio coram domino stabo trepidus & anxius: ut pote commemorãs scelerum cõmissa meorũ & cum dicet de me: ecce homo & opera eius. Tunc reducam ante oculos meos omnia peccata mea

& delicta. Quadam namq; ui diuina fiet: ut cuiq; sua opera bōa uel mala: cuncta in memoriam reuocentur: & mentis intuitu mira celeritate cernantur: ut accuset uel excuset scientia conscientiā: atq; ita simul: & singuli & omnes iudicentur. Iudicium faciet gestorum quisq; suorū: Cunctaq; cunctorum cunctis arcana patebunt. Quod enim nunc cōfiteri erubescimus: tunc omnibus māifestabitur. Et quicquid hic dissimulando palpamus. tunc illic uindex flamma comburet. Ignis ubiq; ferox ruptis regnabit habenis. Quantoq; diutius deus nos expectat ut emendemus: tanto districtius iudicabit si neglexerimus: Cur ergo tantopere uitam istam desideramus: in qua quanto amplius uiuimus: tanto plus peccamus? Quanto enim uita est longior: tanto culpa numerosior: Quotidie namq; crescunt mala: & subtrahuntur bona. Assidue uariat̄ homo per prospera & aduersa: & ignorat quando moriatur: sicut enim in celo stella coruscans currit uelociter & repente deficit: & sicut sintilla ignis subito extinguitur & ī cinerem redigitur: sic cito finitam datur istam cernere uitam: dum enim libenter ac iocundissime moratur homo in mūdo isto diuq; se uicturum arbitratur: ac multa in longa tempora disponit agenda subito rapitur in mortem: & ex improuiso anima aufertur a corpore: Verum tamen cum magno metu magnisq; doloribus: anima separatur a corpore: Veniunt enim angeli assumere illam: ut perducant eam ante tribunal iudicis metuendi: & tunc illa memorans opera sua mala & pessima que die nocteq; gessit contremiscit & querit illa fugere: induciasq; petere dicens: date mihi uel unius hore spatium: Tuncq; quasi loquentia simul eius opera dicent tu nos egisti opera tua sumus: n̄ te deseremus: sed semper tecum erimus: tecum pergemus ad iudicium. Vitia quoq; multis & multiplicibus criminibus eam accusabunt: multaq; falsa testimonia aduersus eam inuenient quāquā uera ad dānationem eius possent satis sufficere: demones uero terribili uultu & horribili aspectu eam terrebunt ingenti furore eam persequentur & comprehendent eam tam terribiliter quam horribiliter: uolentes eam retinere & possidere nisi sit qui eripiat: Tunc anima inueniens oculos clausos & os aliosq; corporis sensus ꝑ quos solebat egredi & delectari in his exterioribus reuertetur ad se: & uidens se solam & nudam ingentī horrore cōcussam despe

ratione deficiet in se & cadet sub se: Et qa amore mundi & carnis uoluptate: dei amorem dereliqrat derelinquetur a deo misera in hora tante necessitatis atque demonib⁹ tradet̃ ĩ ĩferno cruciãda: Sic aĩa peccatoris ĩ die qua ignorat & hora qua nescit rapitur a morte & segregatur a corpore: pergitq; miseriis plena tremens ac dolens. Et cũ nullam excusationem habeat quã pro peccatis suis possit ostendere: cõtabescit & ptimescit ante deũ apparere: ĩgenti horrorẽ cõcutitur: & multiplicibus cogitationũ estibus agitatur: cũ ĩgruẽte solutiõe carnis & subductis e medio oĩb⁹: se & illũ terminum cõsiderat cui appropinquat: & post paululum hoc inuenit quod ĩperpetuum mutari nõ poterit: Cõsiderat plane quam districtius ueniat eternus iudex & ante seueritatem tante iusticie quas rationes uite sue ponat. Sic enim cuncta opera que intelligere potuit euitauit: uentura tamen coram districto iudice illa magis que in semetipsa non intelligit pertimescit: crescit pauor cum cogitat quod uiam uite huius nequaquam sine culpa transire potuit: nec hoc quidẽ quod laudabiliter uixit sine aliquo reatu ẽst si remota pietate iudicetur. Quis enim considerare ualeat quanta mala per momenta temporũ perpetramus: & quãta bõa facere negligimus? Sicut enim peccatum ẽ perpetratio mali: sic delictum ẽ desertio boni: Grauis siquidem iactura ẽ cum nec bona facimus: nec bona cogitamus: sed cor nostrũ per uana & inutilia sinimus uagari. Nimis tamẽ difficile est cor tenerẽ: & ab illicita cogitatione seruare. Nimis etiam difficile est terrenas occupationes absq; peccatis ministrare. Quapropter nullus semetipsum & cõprehendere pfecte põt & diiudicare. Sed multis cogitatõibus occupatus sibimetipsi aliquo modo manet incognitus ut omnino quod tolerat nesciat. Quapropter urgente exitu subtiliori terretur metu: qa & si illa q̃ sciuit nũq; se ptermisisse meminit: formidat tamen ea que scit.

O Anima dei insignita imagine: decorata similitudine: desponsata fide: dotata spiritu: redempta sanguine: deputata cum angelis: capax beatitudinis: heres bonitatis: rationis particeps: quid tibi cum carne? unde ista pateris? propter carnẽ aliena peccata tibi ĩputantur: & tue iusticie quasi pãnus mestruate reputantur: atq; tu ipsa ad nihilum

se redacta :& quasi nihilum & inane reputata: Nihil aliud est ca ro cum qua tanta est tibi societas: nisi spuma caro facta : fragili uestita decore. Sed erit quidem cadauer miserum & putridum & cibus uermium: Nam quantūcunq3 excolatur semper caro est: Si diligenter cōsideres quid per os & nares ceterosq3 corporis mea tus egrediatur uilius sterquilinium nunq3 uidisti: si singulas eius miserias enumerare uelis : quam sit onerata peccatis irretita ui tiis: pruriens concupiscentiis: occupata passionibus : polluta illu sionibus: prona semper in malum: & in omne uitium procliuis: plena omni confusione & ingnominia inuenies. Propter carnem homo uanitati similis factus est: quia ex illa uitium concupiscē tie traxit: quo captiuus tenetur: & curuatur ut diligat uanitatē: & iniquitatem operetur. Attende homo quid fuisti ante ortum: & quid es ab ortu usq3 ad occasum: atq3 quid eris post hanc uitā profecto fuisti quod non eras postea de uili materia factus: & i uilissimo pāno inuolutus: mestruali sanguine in utero materno fuisti nutritus: tunica tua fuit pellis secundina: sic indutus & or natus uenisti ad nos: nec memor es q3 sit uilis origo tui. Forma: fauor populi : feruor iuuenilis opesq3. Subripuere tibi noscere quid sit homo. Nihil enim aliud est homo quam sperma fetidū: saccus stercorum. & cibus uermium: Post hominem uermis: post uermen fetor & horror. Sic in non hominem uertitur omnis homo. Vnde superbit homo cuius conceptio culpa. Nasci pena: labor uita necesse mori. Cur ergo superbis homo? Attende quod fuisti uile semē & sanguis coagulatus in utero matris deinde mi seriis huius uite expositus & peccato postea uermis & cibus uer mium futurus in tumulo: Quid superbis puluis & cinis? cuius conceptus culpa: nasci miseria uiuere pena: mori angustia? Cur carnem tuam preciosis rebus impinguas & adornas quam post paucos dies uermes deuoraturi sunt ī sepulchro? Animam uero tuā nō adornas bonis operibus, que deo & angelis eius presentā da est in celis: Quare animam tuam uilipendis & ei carnem pre ponis: dominam ancillari: & ancillam dominari : magna abusio est. Totus siquidem iste mūdus ad unius anime precium estima ri non potest. Non enim pro toto mundo deus animam suam da re uoluit quam pro anima humana dedit. Sublimius ergo est anime precium que non nisi sanguinē christi redimi potuit. Quā

ergo cōmutatiōem dabis pro anima tua. qui pro nihilo das illā.
Nōne dei filius cum esset in sinu patris: a regalibus sedibus pro ea descēdit ut eam liberaret a potestate dyaboli: Quam cum ui disset peccatorum funibus irretitam iamq; demōibus tradēdam ut morte perpetua dānaretur fleuit super illam que flere se nescie bat: nec solum fleuit. sed etiā occidi se permisit ut sui preciosi san guinis precio eam redimeret: aspice mortalis pro te datur hostia talis. Agnosce homo quam nobilis est anima tua: & quā grauia fuerint eius uulnera: pro quibus necesse fuit christum dominum uulnerari. Si non essent hec ad mortem: & mortem sempiternā: nunquam pro eorum remedio dei filius moreretur. Noli ergo ui lipendere anime tue passionem. Cui a tanta maiestate: te tantam uides exhiberi compassionem. fudit ipse lacrimas pro te: laua & tu per singulas noctes lectum tuum cordis compunctione: & la crimarum assiduitate: fudit ipse sanguinem suum. fūde tu & tuū cotidiana corporis afflictōne: Quem si semel ponere pro christo non potes. saltem pro minori quodam sed lōgiori martyrio po ne. Noli attendere quid caro uelit: sed quī spiritus poscit. Tunc enim gloriosus erit: cum ad dominum suum redierit. Ita tamen si de corpore secum tulerit: & deterserit omne sordidum: Si uero dicis durus est hic sermo: non possum mundum spernere & carnē meam odio habere: Dic mihi ubi sunt amatores mundi qui ante pauca tempora nobiscum erant: nihil ex eis remansit nisi cineres & uermes. Attende diligenter quid sunt. uel quid fuerunt homi nes: fuerunt sicut tu comederunt: biberunt: riserunt: duxerunt in bonis dies suos: & in puncto ad inferna descenderunt. Hic caro eorum uermibus & illic anime ignibus deputantur: donec rur sus infelici collegio colligati sempiternis inuoluantur incendiis qui socii fuerunt in uitiis. Vna namq; pena implicat: quos unus amor in crimine ligat. Quid profuit illis inanis gloria: breuis le ticia: mūdi potētia: carnis uoluptas: false diuitie: magna familia: & mala concupiscentia. Vbi risus: ubi iocus: ubi iactantia: ubi ar rogantia: de tanta leticia quanta tristitia: post tantam uolupta tem tam grauis miseria: de illa exultatione ceciderūt in magnam miseriam: in grandem ruinam. & in magna tormenta. Quicquid illis accidit tibi accidere potest. quia homo es. Homo de humo: limus de limo. de terra es: de terra uenisti: & in terram reuerteris.

quando uenerit dies illa ultima: que subito ueniet & forsitan hodie erit. Certum est quod morieris: sed incertum qñdo: aut quo modo: aut ubi quoniam mors ubiq; te expectat. Tu quoq; si sapiens fueris ubiq; eam expectabis: si carnem sequeris punieris incarne: si in carne delectaris cruciaberis ĩcarne: si curiosas uestes requiris pro ornatu uestium subter te sternetur tinea & operimẽtum tuum erunt uermes: Iusticia dei aliud iudicare non potest: nisi quid merentur opera nostra. Qui enim plus ;diligit mundũ ꝙ deum: seculum quam claustrum: gulam quam abstinentiam luxuriam quam castitatem: sequitur dyabolum & ibit cum eo in supplicium eternum. Quis putas tunc meror erit. quis luctus. que tristicia: cum separabuntur iniusti a consortio iustorum. & a uisione dei: & tradentur in potestatem demonum: & ibunt cũ ipsis in ignem eternum: ibiq; semper erunt sine fine in luctu & gemitu: procul quippe a beata paradisi patria exulati: cruciabũtur in gehenna perpetua: nunquam lucem uisuri: nunquam refrigerium adepturi: Sed per millia millium annorum in inferno cruciandi: nec inde unquam liberandi ut nec qui torquent aliquando fatigentur nec qui torquentur aliquando moriantur. Sic enĩ ignis ibi consumit ut semper reseruet sic tormenta aguntur ut semper renouentur. iuxta uero qualitatem culpe: penam substinebit unusquisq; gehenne: & similis culpe rei suis similibus iungentur cruciandi. Nihil aliud ibi audietur nisi fletus ac plãctus: gemitus & ululatus: merores atq; stridores dentium. Nihilq; ibi uidebitur nisi uermes & laruales facies tortorum atq; teterrima monstra demoniorum: Vermes crudeles mordebunt intima cordis hinc dolor inde pauor: gemitus stupor. & timor horrens. Ardebuntq; miseri in igne eterno in eternum & ultra: in carne cruciabuntur per ignem: in spiritu per conscientie uermẽ: ibi erit dolor intolerabilis. Timor horribilis. fetor incomparabilis. mors anime & corporis sine spe uenie & misericordie: Sic tamen morientur ut semper uiuant: & sic uiuent ut semper moriantur. Ita anima peccatoris aut in inferno pro peccatis cruciatur aut in paradiso pro bonis meritis collocatur. Nunc ergo alterum e duobus eligamus. aut semper cruciari cum impiis: aut semper letari cum sanctis: Bonum siquidem & malum uita & mors ante nos sunt posita: ut ad quod uoluerimus manum extendamus: Si tormẽta

non terrent nos: saltem īuitent premia.

De premio patrie celestis.

PRemium est uidere deum. uiuere cū deo. uiuerē de deo ecē cū deo ecē ī deo q̄ erit oīa ī oīb⁹: hīre deum qui ē sū mum bonū & ubi est summū bonū ibi est summa fe licitas: sūma iocunditas: uera libertas: pfecta caritas: eterna securitas: & secura eternitas: ibi est uera leticia plena scientia: oīs pulchritudo: & omnis beatitudo: Est ibi pax pietas: bonitas. lux: uirtus: honestas: gaudia: leticie: dulcedo: uita pennis: gloria laus: requies uidebit cum ad uoluntatem: habebit ad uoluptatē: fruetur ad iocunditatem: ī eternitate uigebit: in ue ritate fulgebit: ī bonitate gaudebit: sicut habebit pmanendi eter nitatē: sic cognoscēdi facilitatē. & requiescēdi felicitatē Ciuis si qdē erit illi⁹ sācte ciuitatis: cui⁹ āgeli ciues sūt: de⁹ pr̄ tēplū: fili⁹ ei⁹ splē dor: spiritussanctus caritas. O ciuitas celestis māsio secura: patria fertilis & ampla: totū cōtinēs q̄ delectat: populus sine murmure īcole quieti: homines nullā īdigentiā habentes Quā gloriosa di cta sunt de te ciuitas dei: sicut letantiū omnium habitatio ē in te. Omnes letantur in leticia & exultatione: omnes delectantur de deo: cuius aspect⁹ pulcher: facies decora: eloquiū dulce: delectabi lis est ad uidendum suauis ad habendum: dulcis ad perfruen dum. ipse per se placet & per se sufficit ad meritum: sufficit ad p̄ mium. Nec extra illum quicq̄ queritur: quia totum in illo inue nitur: quicquid desideratur: semper libet eum aspicere: semper habere: semper in illo delectari & illo perfrui. in illo clarificatur intellectus & purificatur affect⁹ ad cognoscendā & diligendā ue ritatē. Et hoc ē totū bonū hōinis nosse. s. & amare creatorē suū. Que ergo nos angit uesania uiciorū sitire absintium. huius mun di sequi naufragium: uite labentis pati infortuniū. Impie tyranni dis ferre dominium: & non magis conuolare ad sanctorum feli citatem ad angelorum societatem ad solemnitatem superne leti cie & ad iocunditatem contemplatiue uite ut possumus intra re in potentias domini & uidere superabundantes diuitias illas bonitatis eius: Ibi uacabimus & uidebimus quam dulcis est dominus & quam magna multitudo dulcedinis eius. Videbi

mus glorie decorē: sanctorū splēdorē: & regie potestatis honorē: cognoscemus patris potētiā: filii sapiētiā: spiritus sancti benignissimā clemētiā: & ita habebimus noticiā illius summe trinitatis. nūc corpora p corpus uidemus: imagines etiā corporum spiritu cernimus: tunc uero ipsam ueritatem puro mētis intuitu uidebimus. O beata uisio uidere deū in seipso: uidere ī nobis. & nos ī eo felici iocunditate: & iocunda felicitate. Quicquid desiderabimus totū hēbimus. Nihil amplius desiderātes: & quicqd uidebimus amabim⁹: ipso amor̄ beati. dulcedīe amoris: & suauitate cōtēplatōis: Hec erit sūma illi⁹ ɔtēplatōis: hec erit sūma felicitatis qm̄ ītelligeť ī suo puro eē sincera diuinitas: cōphēdeť ī eo īcōphēsibilis trinitas. Patebūt arcana diuinitatis: uidebitur & amabiť de⁹: & hec uisio & delectatio totū cor hominis implens & satians tota erit illius beatitudinis cōsumatio. Vna erit omnium lingua: iubilatio īdefessa: unus affectus: amor eternus patebit ueritas: īplebit caritas: & erit ītegra corporis & aīe: societas fulgebit sicut sol humanitatis glorificata. Quieta erit & concors carnis & spiritus sanitas angelorum & hominum: unum erit gaudium: unum colloquium unū cōuiuium: non languebit amor: nec liquefiet dilectio presentibus omnibus bonis: nulla erit dilationis afflictio: quoniam beatifica diuine maiestatis presentia omnibus erūt omnia: & erit communis omnium omnipotētia: sapientia: pax & iusticia: & intelligentia. Non erit ī illa pace diuersitas linguarum: sed pacifica & concors cōcordia morum & affectuum: In torrente illius uoluptatis nihil ultra appetet cumulata satietas: tanta erit felicitas Ibi siquidem erit cumulus felicitatis: supeminens gloria & superabundans leticia. ¶Sed ad hec quis idoneus? profecto uerus penitens: bonus obediens: amabilis socius. fidelis seruus; Verus penitens: semper est in labore: & dolore: dolet de preteritis. laborat pro futuris cauendis. Vera siquidem penitentia est sine temporis intermissione de peccatis dolere: Sic plangit commissa ne committat plagenda: irrisor namq; est & non uerus penitens qui adhuc agit qd̄ peniteat. Si ergo uis uerus penitens esse cessa a peccato & noli amplius peccare quoniam inanis est penitentia quam sequens coinqnat culpa: Bon⁹ obediēs dat suū uelle suū & nolle: ut possit dicere paratum cor meum de⁹: paratū cor meum: Paratum quidcunq; preceperis facere. paratum ad nutum nutu

citius obedire .paratum tibi uacare:proximis ministrare meipsū custodire & in celestium cōtemplatione requiescere. Amabilis socius omnibus est officiosus & nulli onerosus:deuotus ad deum: benignus ad proximum sobrius ad mundum:dñi seruus : proximi socius:mundi domin⁹. Supiora habet ad gaudiū : equalia ad consortiū :inferiora ad seruitium nulli est onerosus sed inferiora redigit ad utilitatem mediorū:& ad honorem superiorum : superiora sequens inferiora trahens. ab illis possessus ista possidens:fidelis seruus est in contemplatione dei & custodia sui: Custodie ītelligēs nunq̄ posse sufficere ad te custodiendum tua industria : diuinam implora clementiam. itaq; ad contemplandam inte creatoris tui uolūtatē bonam & bene placētē: atq; pfectā:angelicam exora tutelā patrociniūq; oīum cū xpo regnātium sup te roga: curre p singulos supplica singulis:& simul oībus clama & dic miseremini mei:miseremini mei saltē uos amici mei : & recipite fugitiuū uestrū:sed fratruelē:sed cōsanguineū ī sanguine redēptoris. En paup stat ad hostiū clamat & pulsat:aperite pulsanti:& cōducite eū usq; ad regē ut pstrat⁹ corā eo:īdicē ei oēs miserias:& oēs necessitates quas patior. Ad extremū uero plato tuo:cor tuū cū oī pgenie cōsigna:nullū in eo remaneat peccatū:qđ nō pura confessione deleat:Iesum christum etiā super cor tuū:sicut signaculū pone:Cū.n.christus cordis hostiū custodit & ē cordis hostiari⁹: ut p illū īgrediātur & egrediant omnes familie cordis:consequenter adsunt milia miliū angelorū ad fores exteriorū sensuū excubantiū:nec audet alienigena irrumper terribiles illas acies ppter hostiarii reuerentiā & angelorum custodiam.

Quomodo homo debet se examinare.

INtegritatis tue curiosus explorator uitam tuam quotidiana discussione examina: Attende diligeuter quantū pficias uel quantum deficias: qualis sis ī morib⁹ & qualis ī affectib⁹:q̄ simil' sis deo uel quā dissimilis: q̄ pcul quā lōge:ñ locorū īteruallis :sed morū affectib⁹. Stude cognoscere te qa mlto melior & laudabilior es si te cognoscis q̄ si te neglecto cognosceres cursū siderū:uires herbarū: cōplexiones hoīum: naturas animaliū:& haberes omniū celestiū & terrestriū sciētiā.

Redde ergo te tibi: & si ñ semp uel sepe: saltē īterdū. Rege tuos af
fectus: dirige actus: corrige gressus: ī te nihil remāeat īdisciplīatū
pone oēs trāsgressiōes tuas añ oculos tuos. Statue te añ te tanq̄
ante aliū & sic temetipm plāge. plora iniqtates & peccata qbus
deū offēdisti: īdica ei miserias tuas ostende malicias aduersariorū
tuorū: Cūq; corā eo ī lacrimis te maceraueris p̄cor te ut memor
sis mei. Ego. n. ex quo cognoui te ī christo diligo te & illuc mētio
nem tui defero: ubi & illicita cogitatio supplicium: & honesto
promeret premium: Ad altare namq; dei cum peccator sto: sed sa
cerdos tua me comitatur memoria. Tu uero mihi uicem reddes
si me amaueris: & orationum tuarum participem feceris: ibi re
cordatione tecum esse presens desidero: ubi pro te & tuis familia
ribus deuotas preces coram deo fundis. Nec mireris si dixi pre
sens: quoniam si me amas ideo amas: quia imago dei sum: ita tibi
presens sum ut tuipse tibi. Quicquid enim tu es substantialiter:
hoc ego sum. Imago enim dei est omnis anima rationalis: pro
inde quoniam qui in se imaginem dei querit: tam proximum
quam se querit. Et qui illam in se querendo inuenerit: in om
ni homine eam cognoscit. Visio enim anime intellectus est.
Si ergo te uides me uides: quia nihil aliud sum q̄ tu: & si deum
diligis me imaginem dei diligis: & ego te diligendo: deum dili
go in te. Et ita dum unum querimus & ad unum tendimus:
semper inuicem presentes sumus: sed in deo in quo nos di
ligimus.

Quod homo debet esse intentus in oratione.

CVm ad orādum siue ad psallendū in ecclesiā intraueris
fluctuantiū cogitationū tumultus exterius relique curā
q; exteriorū penitus obliuiscere ut soli deo possis uacar̄.
Fieri enim nō pōt ut aliqnādo cū deo loquit̄: qui cū toto
mundo etiā tacēs fabulat̄. Intende ergo illi qui intēdit tibi: audi
illum loquentē tibi: ut ipse exaudiat te loquentē sibi: ita fiet si di
uinis laudibus soluēdis debita reuerentia & sollicitudine assistas
si singula uerba diuine scripture diligenter attendas. Non quod
ego ista faciam que dico: sed quod facere uellem: & non fecisse pe
nitet. & nō facere piget. Tu uero cui maior gratia concessa est: uo

tis & precibus pias aures domini ad te flecte lacrimis & suspiriis & pro tuis excessibus illum clementer exora.atq; cãticis spiritua libus in operibus suis illum lauda & glorifica. Nil enim magis supernis ciuibus spectare libet:nil regi summo iocundius exhibe tur:sicut ipse testatur. Sacrificiũ laudis honorificabis me: O quã felix esses si spiritualibus oculis semel intueri posses: quomodo conueniunt principes coniuncti psallentibus in medio iuuencu larum tympanistriarum: Videres proculdubio qua cura:quoue tripudio intersunt cantantibus:assistunt orantibus: adsunt me ditantibus:supersunt quiescentibus:prouidentibus atq; procurã tibus presunt. Diligunt quidem suos conciues superne potesta tes. Et quod hic qui hereditatem capiunt salutis sollite congau dent & cõfortãt:instrũt:protegũt prouidẽtq; oĩbus oẽs:Ipsi enĩ desiderant aduentum nostrum: quoniã ipsi de nobis expectant ciuitatis sue ruinas restaurari Diligenter querũt & libẽter audiũt bona de nobis solliciti discurrũt medii inter nos & deũ:nostros gemitus fideliter ad eum portantes. Non dedignabunt esse socii nostri qui iam facti sũt ministri nostri. Exultare eos fecimus quã do cõuersi sumus ad penitentiã. Festinemus ergo de nobis eorũ leticiam adiplere. Ve tibi quicũq; es qui desideras redire ad uo mitũ reuerti ad lutum. Putas ne placatos habebis eos in iudicio quos tãto & tam diu sperato priuare uis gaudeo? Exultauerunt quando uenimus ad religionẽ tanquã super his quos ab ipsa in ferni porta cernerent reuocatos. Quid uero tunc erit si ab ipsa ia nua paradisi uiderĩt redire & retrorsũ abire eos qui iã alterũ pe dẽ hñt ĩ celo: Nã si corpa habem⁹ ĩferius sed corda sursũ habea mus. Curramus ergo non passibus corpis:sed affectibus:sed desi deriis:sed suspiriis:quoniã nõ solũ angeli sed angelorum creator nos expectat. Expectat nos deus pater tanq; filios & heredes:ut cõstituat nos uper oĩa bona sua. expectat nos dei filius tanquã fratres & coheredes ut fructũ sue natiuitatis & p̃tium sui sangui nis deo patri offerat. Expectat nos spiritus sanctus. Ipse siquidẽ ẽ bõitas & benignitas ĩ qua ab eterno predestinati sumus nec du biũ quin predestinationem suam ad impleri uelit. Ergo quia oĩs celestis curia expectat nos & desiderat:desideremus eam quanto possumus desiderio. Cum magna nãq; confusiõe & rubore ad eã ueniet quisquis uidere eam uehementer non desiderat: Quicun

q̄ uero iugi oratione & assidua cogitatione in illa conuersatur: & securus hinc egreditur: & cum magna leticia recipietur in illa:

Quod ubiq; possumus orare.

Vbicunq; ergo fueris: infra temetipsum ora. Si longe fueris ab oratorio: noli querere locum quoniam tuip se locus es: si fueris in lecto aut in alio loco ora & ubi est templum frequenter orandum: & flexo corpore mēs ē erigenda ad deū: Sicut. n. nullū ē momētū quo homo nō utat̃ uel fruat̃ dei bonitate & misericordia: sic nullū debet eē momētū quo eū p̄ntē n̄ habeat ĩ mēoria. Sed dicis ego quotidie oro & o͞ronis mee nullū fructū uideo: sed sicut accedo ad illā sic & redeo: nemo mihi respōdet: nemo loquit̃: nemo quidpiā donat: sed ĩcassū laborasse uideor. sic loq̃t hũana stulticia: n̄ attēdēs q̄d ĩde ueritas promittat dicēs. Amen dico uobis: quia quic orantes petitis credite q̄a accipietis & fiet uobis: noli ergo uilipendere o͞ronē tuā q̄m ille ad quē oras nō uilipēdit eam: sed anteq̄; egrediat̃ de ore tuo: ipe scribi eā iubet ĩ libro suo. Et unū e duob⁹ ĩdubitāter sperare debemus: q̄m aut dabit nobis q̄d petim⁹: aut q̄d uidet esse utilius. Cogita igit̃ de deo quicq̄d melius potes: & de te quicquid deterius uales. de te uero & de illo amplius credere debes quā cogitare potes. Omne tempus in quo de deo nō cogitas: hoc te computes perdidisse. Omnis siquidem res aliena est a nobis tempus autem tantum nostrum est. Vaca ergo deo & ubicunq; fueris ibi totus esto. Nolite rebus tradere sed commendare. Quocunq; loco consistis cogitationes tuas tracta: & aliquid salutare in animo tuo uersa. Omnis siquidem locus ad meditandum congruus est: Tota ergo felicitate animum colligens libere tecum habita & in latitudine cordis tui deambulans: ibidem cenaculum grāde stratum christo exhibe. Mens nāq; sapientis semꝑ est apud deum. Illum semp ante oculos habere debemus: ꝑ quē sumus: uiuimus: & sapimus: ipsum namq; ut essemus haberm⁹ auctorem: ipsum aūt ut sapiētes simus: debemus habere doctorē: & ut beati simus ĩ terne suauitatis largitorē. Et ĩ hoc imaginē eius hoc ē illius summe trinitatis ĩ nobis cognoscimus. Nam sicut ille & sapiēs ē: & bonus ē: sic & nos ꝓ modulo n̄ro & sumus & nos

esse scimus & idem esse & nosse diligimus: Vtere igitur teipo uelut dei templo: propter illud quod in te est simile deo. honor si quidem deo summus. ē: illum uenerari & imitari. Imitaris si pius es. Templum enim sanctum est deo: mens pia: & altare optimum cor eius. corpus uenerans si misericors es: sicut ipse omnibus misericors ē. Hostia siquidem acceptabilis est deo: face bonum omnibus pro deo: fac oīa sicut filius dei. ut dignus sis eo q te dignatus est filiū uocare. In omnibus uero que agis deum esse presentē cognosce. Caue ergo ne in eo quod male delectat: uel uisio tua uel cogitatio tua remoreē: nec dicas neq; facias qd non licet: etiā si libet: nec aliquo facto uel signo deū offendas qui ubiq; presens cernit quicquid facis: Magna custodia tibi necessaria est: quoniam omnia magis ante oculos iudicis cuncta cernētis: Cum illo tamē es securus: si talem te preparaueris: ut tecum adesse dignetur. Si tecum nō est per gratiā: adest tamē p uindictam: Sed ue tibi si ita tecū nō adest: Illi namq; irascitur deus quem peccantem non flagellat: nam quem flagellando nō emendat in futuro damnat.

Mortis consideratio.

Certum ē quoniam mors ubiq; minaē tibi: dyabolus ī sidiaē ut rapiat animā tuā quādo egredieē de corpore: tu uero noli timere quādo deus ī te habitat: si tamē habitat eripiet te: a morte & a demone. Fidelis enim socius est nec deserit sperantes ī se nisi ipse prior deseratur: Deseritur cum cor p prauas & īutiles cogitatiōes uaga mente discurrit. Idcirco oī sollicitudine & custodia illū tenere debes ut in illo de⁹ requiescere possit. In omni namq; creatura que sub sole mūdi uanitatibus occupatur nihil humano corde sublimius: nihil nobilius: nihil deo simili⁹ reperitur. Quapropter nihil aliud querit a te nisi cor tuum. Munda ergo illud per puram confessionem & assiduam orationem: ut mundo corde deum uidere possis p continuam dei circunspectionem. In omni loco esto ei subiectus & ītentus: cōpone mores tuos ut sit in te placatus. dilige omnes homines: & omnibus te amabilem exhibe: ut sis pacific⁹ & dei fili⁹. Sic eris bonus monachus & sanctus: humilis & rectus: & cum

talis fueris memento mei: Ve mihi qui ista dico & ista non facio: & si facio aliquãdiu nõ pseuero: Ista habeo in memoria & non seruo in uita: habeo in sermonibus & non in moribus. Legem in corde & in ore tota die rumino: & contraria legi ago: lego de religione mea & plus diligo lectionem quã orationem: uerũtamen nil aliud me docet diuina scriptura nisi religionem amare: ueritatem seruare: caritatem habere. Ego autem miser & miserabilis citius curro ad lectionem: quam ad orationem: libentius uolo legere: quã missas auscultare. Expectat me aliquis uolens de necessitate sua mihi loqui: ego uero librũ aliquẽ accipio quẽ ille uel ille uellet habere: lego ĩ eo & legendo amitto fructus caritatis: cõpunctionis fletus: missarũ utilitatem: celestium cõtemplationem: Nil tamen in hac uita dulcius sentitur: nihil auidius sumitur: nil ita mentem ab amore mundi separat: nil sic animum contra temptationes roborat: nil hominem ita excitat & adiuuat ad omne op⁹ bonum & ad omnem laborem:

De instabilitate humani cordis.

Miserere mei deus quoniam ibi plus pecco: peccata mea emendare debeo. In monasterio namq; sepe dum oro non atendo quod dico: oro quidem ore: sed mente foris uagante: orationis fructu priuor: corpore sum interius: sed corde exterius: & ideo perdo qd dico: parũ enim ꝓdest sola uoce cantare: sine cordis intentione: Proterea magna puersitas: imo magna ĩsania est quãdo cum domino maiestatis loqui in oratione p̃sumimus & insensati aures auertimus: & nescio ad quas ineptias conuertimus cor. Magna quoq; insania & grauiter uindicanda cum uilissimus puluis: loquentẽ ad se audire dedignatur creatorẽ uniuersitatis: Ineffabilis uero est dignatio diuine bonitatis que quotidie cõspicit nos ĩfelices: aures auertentes: obdurantes corda nihilominus clamat ad nos dicens. Redite preuaricatores ad cor. uacate & uidete quoniã ego sũ deus. Loquitur mihi deus in psalmo: & ego illi: nec tamen cum psalmũ dico: attendo cuius psalmus sit: Idcirco magnam iniuriam deo facio: cum illum precor ut meã precem exaudiat quã qui fundo nõ audio. Deprecor illũ ut mihi intendat: ego uero nec mihi nec illi

ītēdo ſed quod deterius ē īmūda & inutillia ī corde uerſando :fe
torem horribilē eius aſpectibus ingero. Nihil ē in me corde meo
fugacius:quotiens me deſerit & p prauas cogitatōnes defluit:to
tiēs deum offendit:cor:meū ē cor uanum:uaguū & īſtabile dum
ſuo ducit arbitrio:& diuino caret cōſilio:ī ſeipſo nō pt cōſiſtere
ſed omni mobili mobilius p īfinita diſtrahit:& hac atq; illac p
īnumera diſcurrit:& dū per diuerſa requiē querit & nō īuēit:ſed
in labore miſerū ac requie uacuū manet ſibi non concordat :a ſe
diſonat:a ſe reſilit:uolūtates alternat:conſilia mutat:edificat no
ua:deſtruit uetera:deſtructa redificat:eadē iterum atquē iterum
alio & alio modo mutat:& ordinat qa uult & nō uult.& nūquā
ī eodē ſtatu permanet.Sicut enī molēdiniū uelociter uoluitur &
nihil reſpuit ſed quicquid imponitur molit: ſi autē nihil apponi
tur ſeipſū cōſumit cor meū inſtabile ſemper ē ī motu & nunquā
requieſcit.Sed ſiue dormiā ſiue uigilē :ſomniat & cogitat qcquid
ei occurrit.Et ſicut molendinum arena ſi imponatur exterminat
pix inquinat:palea occupat ſicut cor meum cogitatio amara tur
bat : immunda maculat : uana inquietat & fatigat ita cor meum
dum futurum non curat gaudium nec diuinum querit auxilium
ab amore celeſtium elongatur & ī amor terreſtrium occupatur.
Cumq; elabitur ab illis & inuoluitur in iſtis . Vanitas illud reci
pit:curioſitas deducit :cupiditas allicit:uoluptas ſeducit luxuria
polluit:torquet inuidia:turbat iracūdia:cruciat triſticia :ſicq; mi
ſeris caſibus ſubmergitur omnibus uiciis : quoniam unum deum
qui ei ſufficere poterat dimiſit.Per multa diſpargitur & huc illuc
que querit ubi requieſcere poſſit & nihil inuenit quod ei ſufficiat
donec ad ipſum redeat.A cogitatione in cogitationem ducitur &
per uarias occupationes & affectiones uariatur ut ſaltem uarie
tate ipſarum rerum impleatur : quarum qualitate ſatiari non
poteſt . Sic labitur cordis miſeria ſubtracta diuina gratia .
Cumq; ad ſe reuertitur & diſcutit quod cogitauit nil reperit
quia non opus fuit:Sed importuna cogitatio que componit mul
ta de nihilo : ſic deniq; decipit imaginatio qnaſi demonum illu
ſio imperat mihi deus ut prebeam illi cor meum : & quia impe
ranti deo non ſum obediens & ſubditus : mihi ſum rebellis & cō
trarius . Vnde mihi ſubiugari non potero donec illi non fuero
ſubiectus:mihiq; ſeruiam nolens :qui ei nolo ſeruire uolens. Id

circo plura machinatur cor meum uno momento: quam omnes homines perficere possent uno anno. Cum deo non sum unitus: & ideo cum meipso sum diuisus. Cum illo uniri non possum nisi per caritatem: nec subiici nisi per humilitatem: nec uere humilis esse nisi per ueritatem: Expedit ergo ut in ueritate me discutiā: & cognoscam quam uilis: quam fragilis: & quam labilis sum. Deinde cum omnes miserias meas cognouero necesse est ut illi īhereā per quem sum: sine quo nihil sum. & nihil facere possum. Et quia a deo peccando recessi: nisi p ueram confessionem ad illum redire non possum. Fateri ergo oportet quod fatendum est quia nunquam eo modo aut ea intentione qua peccaui peccata confessus sū. nec omniū recordatus sū, aut pp uetustatē: aut pp multitudinē: Si aūt confessus sum n̄ pure confessus sum pp turpitudinē confessionem etiam meam diuisi ut diuersis sacerdotibus diuersa manifestarem: & ita uenia carni: ad quā p partes peruenire putaui: Execranda namque fictio est peccatum diuidere & superficietenus radere: non intrinsecus eradicare. Non enim utilis est confessio in nisi oris ueritate & cordis puritate. Et tres sint qui testimonium nobis dicant in celo: pater filius & spiritussanctus. Addamus testes sacerdotes cordi nostro & ori: ut in ore duorum uel trium testium stet omne uerbum: sed dicis sufficit mihi soli deo confiteri: quia sacerdos sine eo a peccatis me absoluer̄ non potest. Ad quod ego sed beatus Iacobus respondet dicens. Confitemini alterutrum paccata uestra: Conueniens namq; est ut nos qui peccando deo contumaces fuimus penitendo supplices sacerdotibus & ministris eius simus: & homo qui ad gratiam conseruandam mediatore non eguit iam eam recuperare non nisi per mediatorem hominem possit. Gemat ergo & suspiret & anxius pro peccato timeat & expauescat: solicitus discurrat: auxiliatores & intercessores querat prosternat se humiliter homini: qui humiliter astare noluit creatori. Mam & hoc saluberrimum est ut homo corde peniteat & ore delictum suum confiteatur: quatenus deus qui prius adest per gratiam cor per penitentiam compungat: deinde adsit ut confitenti peccatorum ueniam tribuat. Quod si forte peccator uere peniteat. sed intercurrente articulo necessitatis ad confessionem peruenire non possit: confidenter credere debemus ꝙ summ⁹ sacerdos cōplet ī eo ꝙ mortalis nō potuit. Et iā apd̄ deū

factum constat quod homo quidem uere uoluit:sed non ualuit adimplere quia confessionem non contentus exclusit sed impediuit necessitas.

De peccato non excusando.

N capitulo ubi peccata mea emendare debui peccatis peccata addidi. Cum de illis clamatus fui:aut aliquo modo excusaui:aut ex toto negaui:aut q̄ deterius ē defendi:& impatienter respondi:cum nullum sit peccatum a quo non sim contaminatus aut contaminari non possim. Iustum est ut omni occasione remota emendationem promittam undecunque aut a quocunque clamer:quatenus sic liberari ualeam a peccato perpetrato uel perpetrando.

Quam sit malum alios non corrigere.

Vltitudinem iniquitatum mearum expauescens aliorum transgressiones reprehendere timui:& ideo mortis auctor extiti:quia uirus quod clamando expellere potui non expuli:indignatus sum aduersus alios qui me de uiciis reprehendebant:& quos amare debui odiui:illa que mihi nocebant uel displicebant desideraui ut non essent. Sciebam tamen quod in natura sua erant bona & a bono factore facta:sed ideo mihi nocebāt quia malus erā:& male illis utebar. Nihil enī mihi cōtrariū nisi ego ipse:meū ē qcquid mihi nocere pōt:& ego ipe mihi sarcina sū. Optaui ēt ut de⁹ peccata nesciret aut punire nollet aut nō posset:& ita uolui deū esse īsipientē:iniustū & īpotentē: quod si esset:deus nō esset. Nō est superbia super superbiam meam. propterea longe a salute mea uerba dilictorū meorū. Suspecta est siquidem deo superbia:nec fieri pōt ut cum eo in gratiam reuertatur. Diuersum utriusq; hospitiū: nec ī eodē cohabitāt animo:qbus nō licuit cohabitar̄ ī celo. In celo nata ē:sed uelut īmemor qua uia īde cecidit: illuc postea redire nō potuit. Cū autē pluuia uel nimio frigor̄ aut calore turbat⁹ fui:ↄtra deū iniq; murmuraui. Oīa nāq; q̄ ad usū uite accepimus ad usum culpe conuertimus:quapropter iustum est ut qui in cunctis peccauimus, in cunctis feriamur.

S Epe ad sacrũ mysterium uocem meam fregi :ut dulci⁹ cantarem:magis delectabar in uocis modulatione.q̃ in cordis compunctione. Deus uero cui non abscondi tur quicquid illicitum perpetratur : non querit uocis leuitatem:sed cordis puritatem. Nam dũ cantor mulcet populũ uocibus:deum irritat prauis moribus:licentiam loquendi uel ali quid faciendi sepe nimia importunitate uel calliditate a prelatis meis extorsi. non attẽdẽs miser quoniam ille se decipit qui occul te uel aperte satagit:ut hoc ei pater spiritualis iniungat quod ip se desiderat. Acum uel cultellum uel aliquid uile multotiens ni mium desiderari nec confessus sum quia peccatum non estimabã propter rei uilitatẽ. Verumtamen nõ multũ distat quecũq; sub stãtia uilis uel preciosa requirat̃ dũ equaliter sit corupt⁹ affectus. Nõ enĩ cultellus ĩ uiciũ ẽ sed cultelli appetit⁹. neq; aurũ in uiciũ ẽ sed auri cupiditas. In labore nõ laboraui quantũ debui. & quã tũ potui. In silẽtio ẽt fui ociosus: q̃ ẽ maximũ paccatũ. In silẽtio nãq; nemo sic debet esse ociosus: ut ĩ eodẽ silẽtio utilitatẽ nõ co gitet ꝓximi: nec sic actuosus ut contemplationẽ nõ requirat dei: parũ.n. ꝑficit q alteri cũ põt non ꝓdest. De uiciis me iactaui: pu tãs eẽ insigne uirtutis: ubi erat lapsus crimĩs. De uirtutibus ẽt ui cia feci. Iusticia nãq; dũ suũ modũ excedit crudelitatis uicium gi gnit. Et nimia pietas dissolutionẽ disciplĩe parturit: sic sepe uiciũ ẽ q̃ uirtus putat̃. Sicut remissa segnicies mãsuetudo creditur : & pigricie uicium quietis uirtutem imitatur. Finxi me esse quod nõ erã dixi me uelle quod nolebã: ul' nolle quod uolebã aliud ore di cebã & aliud corde uolebam: & ita sub ouina pelle uulpinam cõ sciẽtiã conseruabã. Vulpina plane cõsciẽtia est tepida conuersatio: & animalis cogitatio : ficta confessio :breuis & rara cõpunctio: obedientia sine deuotione: oratio sine intentione: lectio sine edifi catione. sermo sine circunspectione: O quã dura mihi sũt ista que loquor: quoniam meipsum loquendo ferio. Verumtamen quia me peccatorem non nego. sed peccatum meum cognosco erit for tasse apud deum pium iudicem; ipa cognitio culpe impetratio ue nie: dicam ergo dicam miseriam meam: si forte sua pietas moueat illum dicam peccatum meum : quoniam noticia peccati initium est salutis. Magnam porto coronam & uestem rotundam : regu lam seruo ieiuniorum : statutis psallo horis : sed cor meum

longe est a deo meo: Exteriorem superficiem intuens salua mihi omnia arbitror non sentiens uermem interiorem qui iteriora corrodit: unde osce: comederunt alieni robur meū & ignoraui: & ideo totus pergens in ea que foris sunt & ignarus interiorū meorum: sicut aqua effusus sum. & ad nihilum redactus sum: pteritorū obliuiscens: presentiū negligens: futura nō preuidens: ingratus sum ad beneficia: pronus ad mala: & tardus ad bona.

Quomodo se debet unusquisq; considerare.

SI me non inspicio nescio meipsū: si aūt me ispicio tolerare me non possum: quia tāta iuenio in me que digna sunt rephensione & cōfusione, & quāto me subtilius & sepius discutio: tanto plures abhominatōes in angulis cordis mei inuenio: Ex quo namq; peccare cepi nunq; unū diem sine peccato transire potui: nec adhuc peccare cesso. sed de die in diem peccata peccatis addo: & ea pre oculis habeo nec gemo erubescēda uideo nec erubesco: dolēda intueor nec doleo: qđ est mortis signū & damnationis indiciū. Membrū. n. qđ dolorem non sentit mortuū ē: & morbus insensibilis: est icurabilis. Leuis sum & dissolutus nec me corrigo: sed ad peccata que cōfessus sum quotidie redeo: nec caueo foueā in quā uel ego cecidi: uel alium cadere uidi. Cumq; plorare & orare deberē p malis q̄ feci: & p bonis que neglexi: proh dolor uersum est mihi in cōtrarium. Nam tepui & frigui a feruore orationis: & iam sine sensu frigidus remansi: & ideo flere meipsum non possum: quoniam gratia lacrimarum recessit a me.

De presentia conscientie ubiq;.

PEccata mea celare nō possū qm̄ quocūq; uado cōscientia mea mecū ē secū portās qcqd i ea posui: siue bonū siue malū: seruat uiuo: restituet defuncto: depositū q̄ seruādū accepit si male facio adest illa: si aūt bn̄ facere uideor: & inde extollor: adest illa: adest uiuo: sequitur mortuum. ubiq; mihi confusio ē inseparabilis pro qualitate depositi. Sic sic in domo propria & a propria familia habeo accusatores: testes: iudices: & tortores. Accusat me conscientia

testis est memoria. ratio iudex: uoluptas carcer: timor tortor: oblectamētum tormentū. quotquot namq; fuerūt oblectamēta mala tot erunt tormenta: nam inde punimur unde delectamur.

De tribus inimicis hominis.

Adiuua me domine deus meus quoniā inimici mei animā meam circundederūt: corpus. s. mundus: & dyabolus: a corpore fugere non possū: nec ipm a me fugare. Circūferre illud necesse ē: quoniā alligatū ē mihi pimere non licet: sustentare cogor: & cū illud impinguo: hostē meum aduersū me nutrio. Si. n. satis cōmedero & id robustū fuerit: sanitas & fortitudo ei⁹ mihi aduersant: Mūd⁹ uero circūcinxit & obsedit me undiq;: & p quinq; portas uidelicet p quinq; corporis sēsus. s. uisus: auditus: gustus: odoratus: & tactus: sagittis suis me uulnerat: & mors ītrat p fenestras meas ī animā meam. Respicit oculus & mentis sensum auertit. Audit auris & intentionem cordis inflectit. Odoratus cogitationem īpedit: os loquit & fallit: p tactum ardor libidinis pro aliqua parua occasione excitat: & nisi illico respuat expuat subito totum corpus occupat & exstuat: urit & incēdit: prio carnē modicū titillat: deinde delectatione turpi mentem maculat: & ad extremū per cōsensum prauitatis mentem subiugat. Porro dyabolus quem uidere non possum: & ideo minus ab eo mihi cauere: tetendit arcum suum: & in eo parauit sagittas suas ut sagittet me narrauit contra me ut absconderet laqos suos & dixit. Quis uidebit eos? Laqueum posuit ī auro: & argēto & ī omnibus qbus abutimur: cū illis male delectamur: & illaqamur. Nec solū laqueū posuit: sed & uiscū: Viscū ē amor possessiōis: affect⁹ cognatōis: cupiditas honoris: & carnis uoluptas: qbus anīa īuiscat & irretit: ne pēnis cōtēplatiōis p plateas supne syon uolare possit: Sagitte dyaboli sūt: ira īuidia: luxuria: & cetera qbus anima uulnerat: Et qs ē ille q iacula ei⁹ ignea extīguere possit? Proh dolor his telis superatur sepe anima fidelis. Heu mihi quia undiq; bella mihi uideo: undiq; tela uolant: undiq; temptamēta: undiq; pericula: quocūq; me uertam nulla securitas est: & que mulcēt & que tristāt ul' molestāt oīa timeo & exuries: & refectio sonus: & uigilie: labor & qes pugnāt ɔtra me. Nō min⁹ suf

pectus ē mihi iocus quam ira: multos siquidē iocando scādaliza ui. Nec minus ꝓspera uereor quā aduersa. prospera nāq; suauita te sua me incautū decipiūt. Aduersa uero quia aliqd amaritudi nis habēt uelut potiões amare me suspectū & timidū faciūt. Ma gis timeo malum quod facio ī abscondito ꝙ ꝙ in apto. Malū nāq; qd nemo uidet null⁹ rephēdit & ubi ñ timet̄ rephēsor: secu rus accedit tēptator: & facilius ꝑpetrat̄ iniqtas. Nimirū utrobiq; bellū: utrobiq; piculū: utrobiq; timēdū. Et sicut ī hostili regione uersātibus hac illacq; circūspiciēdū ē: & ad omnē strepitū circun agēda ē ceruix. sic caro suggerit mihi mollia: mundus uana: dya bolus amara: Quia quotiēs carnalis cogitatio mētē meā īportu ne pulsat de cibo & potu de somno de ceterisq; similibus ad carnis curā ptinētibus: caro mihi loqt̄. Cū de ābitione seculi: de iactan tia: de arrogātia cogitatio uana ī corde uersat̄: de mūdo ē. Quan do aūt ad irā: & iracūdiā: & amaritudinē animi ꝓuocor: dyaboli ca suggestio ē cui nō aliter quā ipi dyabolo resistēdū ē. nec aliter ab ea cauēdum ꝙ ab ipa damnatiōe. Demonū officiū ē suggesti ones malas īgerere: nostrū ē illis nō cōsētire: Nā quotiēs r̄sistim⁹ dyabolū supam⁹: āgelos letificam⁹: deū honorificam⁹. Ipe ei nos hortat̄ ut pugnemus: adiuuat ut uīcamus. Certātes ī bello spec tat. deficiētes subleuat: uincentes coronat.

Caro hominis unde sit & quid pariat.

CAro mea de luto ē: & ideo lutosas & uoluptuosas co gitatōes ad illa hēo: uanas & curiosas a mūdo: a dya bolo malas & maliciosas. Isti tres inimici me impu gnāt & ꝑsequūt̄: nūc qdē apte: nūc uero occulte: sēmp aūt maliciose. Dyabol⁹ nāq; pl⁹ confidit in adiutorio carnis: quoniā magis nocet domestic⁹ hostis. Illa uero ad subuer sionē meā cū illo fed⁹ iniit utpote de peccato nata & ī peccato nu trita uiciis: corrupta ipa origine: sed multo āpli⁹ uiciata praua cō suetudīe. Hinc ē ꝙ tam acriter cōcupiscit aduersus spm: quod as sidue murmurat & īpatiēs ē discipline: qa illicita suggerit nec ra tioni obtemperat: nec īhibetur ullo timor̄: huic accedit: hanc ad iuuat: hac utit̄ tortuosus ille serpēs hostis hūani generis: cui nul lū aliud ē desideriū: nullū negociū: nullū studiū: nisi perdere ani

mas nostras. Hic ē qui iugiter malum machinatur: argute loqui tur: artificiose suggerit: callide decipit. Illicitos motus insufflat: & uenenatas cogitatōes inflāmat: mouet bella: nutrit odia: īcitat gu lā: mouet libidinē: desideria carnis īstigat: & peccati occasiōes pa rat: & mille nocendi artibus: corda hoīum pulsare nō cessat. Hic ē qui baculo nr̄o nos cedit: & manus nr̄as ꝓprio cingulo ligat: ut caro que data ē nobis ī adiutoriū: fiat nobis in ruinā & scādalū: Grauis lucta & graue piculū ē aduersus domesticū hostē pugna re: maxīe cū nos aduene simus & ille ciuis: ille suam inhabitat re gionē nos exules sumus pegrini. magnū quoq; discrimē ē aduer sus dyabolice fraudis astutiam: tam crebros mō continuos substi nere conflictus: quem astutum fecit ita natura subtilis: q̄ lon ga exercitatio malicie hui⁹.

Deprecatio pro seipso.

ERripe me de inimicis meis deus me⁹ & ab his q ode rūt me: qm̄ cōfortati sūt sup me. Ego uero q usq; ad hūc diem cōtra me uixi iā iam p tuā gratiā mihi uiue re incipiā: sic enī uiuere debemus: ut cū corpus ceperit a uermibus deuorari ī sepulcro: anima letet cū sāctis ī celo. Illuc spiritus dirigēdus ē: quo ē iturus: illuc festinare debemus ubi sē per uiuamus: & ubi mori āplius nō timeamus si sic amamus istā labilē & caducā uitā ubi cū tāto labor̄ uiuim⁹: ubi comedēdo: bi bēdo: dormiēdo uix carnis necessitatib⁹ satisfacim⁹: multo magis amare debemus uitā eternā ubi nullū laborē sustinebimus: ubi sūma sēper iocūditas: sūma felicitas: felix libertas: & felix beatitu do: ubi similes erunt homines angelis dei: & fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Qualis putas tūc erit splendor anima rum quādo solis splendorem habebit lux corporum? Nulla erit ibi tristicia: nulla angustia: nullus dolor: nullus timor: nullus ibi labor: nulla mors: sed ppetua sanitas semp ibi pseuerat. Non sur git ibi malicia: nec carnis miseria nulla ē ibi egritudo nulla omni no necessitas. non est ibi fames: nō sitis: non frigus: nō estus: non lassitudo ieiunii: nec ulla temptatio inimici: nec peccandi uolun tas: nec delīquēdi facultas: sed totū leticia: totū exultatio possidet hoīes quoq; āgelis societati sint ulla carnis īfirmitate ī perpetuū

manebũt:Ibi erit iocũditas ĩfinita:beatitudo ſẽpiterna:ĩ qua q ſe mel ſuſcipitur ſemp̃ tenet̃:ibi ẽ requies a laboribus:pax ab hoſti bus: amẽitas de nouitate ſecuritas ꝺ eternitate ſuauitas atq; dul cedo de dei uiſiõe. Et qs nõ illic habitar̃ uehemẽter deſideret:& pp pacẽ & pp amẽitatẽ & pp eternitatẽ & pp dei uiſionẽ:nullus ẽ ibi pegrin⁹:ſed qcũq; illuc uenire merebũt ſecuri ĩ ꝓpria patria manebũt:ſp leti. & ſp ſatiati ꝺ uiſiõe dei. Et quãto plus aliqs hic deo obediẽs fuerit. tãto ãpliorẽ ab eo mercedẽ ibi recipiet: q̃toq; ãplius deũ amabit tãto ꝓprius uidebit quem cernere cupit.

De breui uita hominis.

Ies hominis ſicut umbra ſup terrã & nulla ẽ mora: & tũc ꝓpe nihil ẽ:cũ ſtare uĩ: Cur ergo theſaurizat in terra homo:cũ ſine dilatione tranſeat: & illud qꝺ colligit̃:& ipſe q colligit. Et tu homo quẽ fructũ ex pectas ĩ mũdo cui⁹ fructus ruina eſt:cui⁹ finis mors ẽ. Vtinã ſaperes intelligeres ac nouiſſima prudenter ꝓuideres. Scio quẽdã qui p annos plurimos tecũ familiariter uixit :ad mẽ ſam tuã ſedit:cibum de manu tua ſumpſit:in ſinu tuo dormiuit: cum uoluit tecum colloquiũ habuit: hic iure hereditario ſeruus tuus ẽ:ſed quia abineũte etate delicate nutriſti eum :& uirge pep ciſti:cõtumax effectus ẽ:leuauit calcaneũ ſuũ ſup caput tuũ:& te in ſeruitutẽ redegit:& tui crudeliter dominat̃. Sed fortaſſe dices quis ẽ hic uetus homo tuus q conculcat ſpiritum tuum :qui pro nihilo habet terram deſiderabilem:qui ſola que carnis ſũt ſapit: Homo iſte a natiuitate cecus eſt:& ſurdus & mutus:inueteratus dierũ malorũ:rebellis uirtuti & ueritati:inimic⁹ crucis chriſti de ridet innocẽtẽ & ſimpliciter trãſeuntẽ:ambulat ĩ magnis & ĩ mi rabilibus ſupra ſe:arrogantia eius eſt pluſq; fortitudo eius:nullũ reuereť:dicit ĩ ĩſipiẽtia ſua nõ ẽ deus:tabeſcit bonis & malis pa ſcitur alienis :ĩmũdis cogitatiõib⁹ paſcit̃: nõ fatigabit̃ ĩ illis trãſ grediẽs uſq; ad finẽ:diſpergit & diſſipat propria ſicut ꝓdigus:cu pit & rapit aliena ſicut auar⁹:turpitudinẽ & ignominiã congre gat ſibi ſimulãs:& callidus ꝓuocat irã dei. Homo iſte tot⁹ ĩ pecca tis natus ẽ:& ſic nutritus amicus iniquitatis:filius mortis:uas ire in cõtumeliã:aptus ad interitum. Qui cum talis ſit enarrat iuſti cias dei & aſſumit teſtamẽtũ eius p os ſuũ. Odit diſciplinã:ꝓiicit

dñm suum post dorsũ suũ: cum uidet furẽ currit cũ eo: & cũ adulteris portionẽ suã ponit. Aduersus filiũ matris sue ponit scandalũ: sup te etiam thesaurizat iram in die ire: uult a te hereditatem tuã tollere: & desup terrã auferre: & tu tantã iniuriã nõ uindicas sed dissimulas nec ei uerbũ durũ loqueris: nec uultũ iratũ ostẽdis sed blãd. ẽti tibi arrides? Ludis cũ illusore: nescis quia ismael ẽ q te cũ ludit? Ludus iste nõ ẽ puericie nec simplicitatis uel innocẽtie: sed illusio est anime: sed psecutio: sed mors. Iam te ĩ foueã quã fecit pcipitauit: iam effeminat⁹ es: iã iugo miserrime seruitutis pressus. sub pedibus eius: misere & uiliter conculcaris.

Miser & miserabilis homo: qs te liberabit de uinculo ĩproperii hui⁹? Exurgat deus & cadat armat⁹ iste: cadat & cõteratᷣ inimicus. Iniquus homo ẽ: contentor: dei cultor sui: amic⁹ mũdi: seruus dyaboli. Quid tibi uidetᷣ? si recte sentis mecũ: dices: reus ẽ mortis. crucifigatᷣ. Noli ergo dissimularᷣ: noli differrᷣ: noli pcerᷣ: sed festinãter audacter: ĩstãter crucifige hoĩem istũ. Sed cruce xpi ĩ quo ẽ sal⁹ & uita ad quẽ si ex corde clamaueris: crucifix⁹ tu⁹ audiet te bẽigne rñdẽs: Hodie mecũ eris ĩparadiso. O xpi pietas inopinata erat salus mři. Sed tam gratuita ẽ & probata ẽ dilectio dei: tam stupenda dulcedo: tã inopinata dignatio: tã inuicta mansuetudo ut qui ad eũ clamauerit exaudiat illũ. qm̃ misericors ẽ: O q̃ta est misericordia dei. quã ĩeffabilis mutatio dextere excelsi? Heri eras in tenebris hodie insplendore lucis: heri ĩ ore leõis: hodie ĩ manu mediatoris: heri ĩ porta ĩferni hodie in deliciis paradisi. Sed qd prosunt he littere admonitõis nisi deleas de libro cõscientie tue lr̃as mortis? Quid psunt hec scripta & intellecta: nisi temetipm̃ legas & intelligas? Da ergo operam interne lectioni ut legas ĩspicias: & cognoscas teipm̃: ut legas & diligas deũ: ut pugnes & uincas mũdũ & omnẽ inimicũ. quatẽus labor tuus cõuertatᷣ ĩ requiẽ: luct⁹ ĩ gaudiũ: & post tenebras huius uite uideas ortũ surgẽtis aurorᷣ: Videas etiã meridianũ solẽ iusticie: ĩ quo sponsũ cũ sponsa pspicies: unũ eũdemq; dñm glorie: q uiuit & regnat p infinita secula.

Finis meditationum.

Deuoti doctoris sancti Bernardi Abbatis Clareuallis ordinis cisterciẽsis principis: ad humane uite cugnitionem liber de interiori domo. i. de conscientia edificanda.

Omus hec in qua habitamus ex omni pte sui ruinã nobis minat̃. Idcirco quia ĩ breui ẽ casura: alia nobis ẽ edificanda. Redeamus ergo ad nos & discutiamus cõscientiã nostrã. Nam sicut corpus nostrũ tabernaculũ dicitur in quo militamus: sic cõscientia nostra domus uocat̃ in qua post militiã requiescem⁹: & ille recte militat qui p militiã quẽ exercet ĩ corpore domũ edificat cõsciẽtie Diligenter exerce agrũ tuum ait sapiens. ut postea edices domum tuã. Ager iste corpus nostrũ ẽ cuius sensibus & motibus si recte utimur animiq; imperio eos subiicientes: ad usum uirtutis inflectimus: dũ corpus animo. inde sinenter & animus deo ex toto subiit̃ His nimirũ modis interior conscientia edificat̃. quam utiq; bonã faciũt pteritorum malorũ cõdigna satisfactio. & instantiũ malorũ cauta puidaq; decliatio. Cõdigna satisfactio ẽ mala facta corrigere. & correcta non reiterare. Cũsciẽtia uero ppetua ẽ q̃ nec unq̃ finit̃. sicut nec aĩa. Que cũ sit ĩmortalis sicut nõ potest esse nõ aĩa': sic nũq̃ pôt esse sine cõscientia. Conscientia namq; est inseparabilis gloria. uel confusio uniuscuiusq; pro qualitate depositi.

Conscientiam prius esse mundandam q̃ edificandam.

Ec ergo cõscientia in qua anima ppetuo mansura est edificãda ẽ: sed prius mũdãda: Et quis eã mũdabitur? profecto deus & homo. homo p cogitationes & per affectões. de⁹ uero p misericordiã & grãm. Cogitatões & affectiões necessarie sũt ĩ cõsciẽtie mũdatõe. cogitatões ĩ iuestigatõe ueritatis: affectões exercitatõe uirtutis. Porro misericordia mõ delet peccatũ: mõ dat uirtutem resistẽdi peccato: nunc subtrahit peccandi occasionem: nunc immittit amaritudinẽ immiscet plerũq; sanam affectionem. gratia adiuuat ad bonum defendit contra malum: erudit ad utrumq; discernendum. Homo igitur p ueritatem stimulatus peccata sua cõfitetur: deus autẽ

p misericordiā flexus cōfitēti miseret. Oīs nāq; spes uenie & misericordie ī cōfessione est, nec potest quis iustificare a peccato nisi prius fuerit cōfessus peccatum. Ex eo.n.unusquisq; iustus esse incipit: ex quo sui accusator extiterit.

De misericordia & ueritate & de osculo pacis & osculo iusticie.

FElix cōsciētia ī qua misericordia & ueritas obuiauerūt sibi: iusticia & pax osculate sūt. Veritas cōfitētis & misericordia miserentis obuiauerūt sibi: qm̄ nō pt illi misericordia deesse q se cognoscit ī ueritate. Osculū iusticie ē inimicos diligere parētes & ꝓpria queq; pp deū relinqre: illatā iniuriā: patienter ferre: oblatā gl'iam ubiq; declinare. Osculū pacis ē odiētes īuitare ad pacē: discordātes ad cōcordiā reuocare: aduersarios pacifice sustinere: errātes pie & benigne docere: merentes clementer mulcere & cū oībus pacē hr̄e.

De statu anime ī christo confirmate.

BEata illa aīa q̄ ī pace christi fūdata ē & ī dei amor̄ solidata q̄ cū exteri⁹ bella patit̄: pax īterius n̄ turbat̄. In qua q̄cūq; molestie foris pstrepāt: usq; ad silentiū īterne qetis non irrūpūt: qm̄ gustu īterne dulcedinis tota ē ītus p desideriū collocata: nec si iā foris aliqd euenerit enormiter ī carnis uoluptates dissoluit̄: qa totū ītus possidet ī quo delectat̄ atq; ita ī semetipā pacificata: dū nihil est qd̄ foris appetit: tota p amorē ītus reqescit: & cū tota ad īternū gaudiū colligit̄: ad imaginē dei reformat̄ q̄; ī se uenerat̄. Talē animā freq̄nter uisitāt āgeli atq; archāgeli & honorificāt: utpote dei tēplū & spūssancti habitaculū. Esto igit̄ tēplū dei & deus excelsus habitabit ī te. Anima.n.dn̄i hn̄s ī se templū dei ē ī quo diuina mysteria celebrantur.

Dedignat̄ deus uisitare eā aīam q̄ nō studet ī se cōsistere.

POrro anima que non studet in se consistere: nec in amore dei desiderium figer̄ per oculos & aures aliosq; corporis sensus foras egreditur: atq; in his exterioribus delectat̄. Sed qd erit cū inuenerit portas istas

clausas & tūc rediēs ad se & uidens se nudā & desolatā inestima bili cōfusione & horrore concutietur. Et quia mūdi cōsolationē q̄siuit. illā q̄ adeo intus in cōsciētia dat nō habebit. Et nō solum eā dedignabit deus uisitare: sed nec ipa quidē male sibi cōscia se ipam poterit tolerare. requiē i se nō poterit hēre: qm̄ illū derligt cū quo hītare & requiescere debuit. Cogita ergo ī societate aliorū nūc positus: quia nō poteris semp manere cū illis. Et iterū elige tibi sociū illū q cū subtracta tibi fuerint hec oīa: hic tibi fidē suabit qui dilectoribus fidē seruat: nec recedit in tpre āgustie deus deus tuus ille est quē eligere debes.

Quod aīa uolēs deū habitare ī se debet ab illicitis cogitatōib⁹ mūdare: sciam & solū deū desiderare.

Omnes igit cordis distēsiones & mētis fluctuationes ī unū collige. & ī solo deo totū desideriū tuū fige & ut ibi sit cor tuū ubi ē thesaurus tuus desiderabilis mul tūq; amabil. Ipse. n. frequēter uisitat: & libēter īhītat trāquillitatē cordis & otiū quiete mētis: qm̄ pax ē ea ī pace locus eius. Propterea talē te p̄para ut tecū adsit deus. sit in ī ore: sit ī corde: sēp tecū eat: tecū redeat: nec recedat a te. nūq̄ ille te dimitet: nisi prior illū dimiseris. Vbicūq; fueris nūq; solus esse poteris si deus tecū erit.

Cōscientia mūdata aduētū xpi expectare debem⁹.

Mvnda igit cōsciētiā tuā & semp paratus esto Vt qua cūq; hora uenerit dn̄s & tecū hītare uoluerit: paratā sibi in te īueniat māsionē: Ipse nāq; dixit facite mihi sāctuariū & ego hītabo ī medio urī. Studeamus ergo tēplū deo edificare ī nobis prīo q̄dē ut ī singul nobis deīde ut oībus simul inhītet: quia nec singulos dedignabitur nec uniuersos: prīo igit studeat unusq̄sq; ne diffideat ipe a se meipso quoniam omne regnum in seipsum diuisum desolabitur & do mus supra domū cadet. nec ītrabit christus ubi parietes inclinati fuerīt & macerie depulse. Vult hēre aīa corpis sui domū integrā. & exire eā necesse ē si fuerīt a se inuicē mēbra dispsa: Videat igit & ipa si desiderat christū p fidē inhītare ī corde suo. i. ī seipa ui deat & solicite caueat: ne a se īuicē mēbra ei⁹ diffideāt. i. ratio. uo lūtas: & memoria: Dignum habitaculū parat deo cuius nec est ra

tio decepta nec uoluntas puersa:nec est memoria inquinata:felix illa anima est que ita domum cordis sui sic sunt esse cum filiis hominum qui ad ostium stat & pulsat quacunq; hora itrare uoluerit:receptaculum mundū inueniat: deus enim qui mundicie amator est cor pollutum habitare non potest.

De illuminatione animi.

EXterso igit speculo.& diu diligenter īspecto: icipit ei quedā diuini lumis claritas interlucere: & īmensus q dam insolite uisionis radius oculis cordis apparere ex huius lumīs uisione aīmus inflamatus īcipit munda cordis acie superna & īterna conspicere deum diligere:deo inherere : cuncta que adsunt tanq; non adsint considerat: cūctis suis affectionibus renūtiat & totus soli īcumbit amori:sciens solum illum esse beatum qui deum amat : Porro ad tantam gratiam nunquam ptingit mens p ppriam industriam. dei donum ē hoc :non hominis meritū.Sed absq; dubio talem ac tā tam gratiam ille accipit qui deserit curā seculi : & agit curā sui : qui studet se frequēter cogitare.& diligenter agnoscere qd ipse ē. Redi ergo ad cor tuū:& diligenter discute teipsū:considera unde uenis:quo tēdis:quomodo uiuis:quid agis. quid amittis quantū quotidie pficis uel quātū deficis . qbus cogitationibus magis incursaris:quib⁹ affectiōibus frequētius tāgeris :uel qbus tēptationum maculis a maligno spiritu acrius impugnaris : Cū totum īterioris exteriorisq; hoīs statū& habitū ī quātū possibile ē plene cognoueris:& nō solū qualis sis uerū etiā qualis eē debueras:de cognitione tui poteris subleuari ad contēplationē dei:Quātū nā q; quotidie ī cognitiōe tui pficis:tantū ad altiora semp tendis:Si iam ascendisti:iam ad cor tuū redisti:& ubi stare didicisti ne hoc sufficiat tibi:disce ibi habitare & mansionē facer:& qualicūq; mētis uagatione inde abstratus fueris.illuc semp festina : Absq; dubio p multū usū qnq; tibi uertet ī oblectamētū :ī tantū ut absq; ulla laboris difficultate possis ibi assiduus esse : qnīmo pena tibi potius sit alibi q̄ ibi morā aliquā facere.

Repelende sunt uane cogitationes a corde.

I ergo persenseris desideria tua circa exteriores delectatiões affici: & cogitationes tuas igitur ĩ eis occupari: cum magna solicitudine cõpelle eas nec premittas ad cor tuum intrare;. sed redi ad cor tuum & ibi ĩtrare & habitare omnimodo stude.

De deuota mente columna sexta.

Ens.n.que se ad sui cõsideratione nõ subleuat: sed adhuc ꝑ uaria desideria spargit: & uariis cogitatiõibus huc illucq; distẽditur: non põt seipsã inunũ colligere: qa nõdũ nouit ad seipsam ĩtrare: sed adhuc ĩ imo ẽ cogitatiõe & conuersatiõe: Ideoq; non potest ad ea que supra ipsã sũt: pẽna cõtẽplatiõis euolare: Discat ergo dispsiones cordis cõgregare: assuescat ĩ internis suis ĩmorari: studeat euagatões mẽtis restrĩgere. & exteriora oĩa obliuisci: assuescat ĩ intimis suis ĩmorari: Discat sola bona interiora amare & illa frequẽtius cogitare: q ad celestiũ contẽpalationem anhelat: q in diuinorum noticiam suspirat. Cumq; se diligenter attenderit & diutius quesierit. cum tandẽ inuenerit qualis sit: restat ut reuelatiõe diuina cognoscat qualis esse debeat: quale mẽtis edificium deo ꝑparare & quibus obsequiis eũ placare oporteat. de pecatorũ sordibus studet emundare: & sãctis & iustis opib⁹ adĩplere ut ĩ ea nõ solũ angelos uerũ etiã dñm ãgelorũ habitare delectet. Mũdata domo cũctisq; malis ab ea excluxis oĩbus bonis ĩpleat: ne sit nobis necessariũ aliquid foris querere: qa oĩa forinseca relinquimus.

De septẽ colũnis erigendis ad edificandã domũ cõscientie.

Apientia ergo edificet sibi domũ: erigat colũnas septẽ qb⁹ tota fabrica ĩuitat. Dom⁹ ẽ cõsciẽtia: colũne sunt bona uolũtas: memoria. s. mẽorẽ eẽ bñficiorũ dei: cor mundũ: animus liber: spirit⁹ rect⁹: mẽs deuota: rõ illũinata:

Erectio prime colũne que ẽ bona uoluntas.

Rima igitur columna prior erigatur. Nam inter omnia dei dona que ad salutem hominis spectare uidẽtur. Primũ & prĩcipale bonũ: bona uolũtas ẽe cognoscitur: ꝑ quã imago similitudinis dei ĩ nobis reparat.

Primum donum ē quia a bona uolūtate esse bonū īchoatur:pri
cipale est qm̄ bona uoluntate nihil hominibus utilius dat᷑ Quic
qd hō facit bonū esse non pōt:nisi ex bona uoluntate procedat.
Sine bona uoluntate omnino saluari quispiam nō potest : cū bo
na uoluntate nemo perire pōt. Voluntas bona nec dari potest in
uito:nec auferri nisi uolēti. Voluntas hominis ē potestas dei:uo
luntas hominis ē quia uelle ī uoluntate hominis est:& ideo totū
meritum ī uoluntate ē q̄tum uis tantū mereris:q̄tum crescit uo
luntas tua bona: tantū crescit meritum tuū.fac igit᷑ magnam bo
nā uoluntatē tuam si uis hēre magnū meritum:Ita deus ut piissi
mus & misericordissimus pater in eo redētionem nr̄am posuit:in
quo nullus nisi uelit pōt egere. Amare nāq; homines equaliter
possunt & diuites & pauperes:etiam si pecuniam equaliter dare
nō possūt. Volūtas tamē bona nō ē si nō opatur qd pōt.

De secūda columna q̄ est memoria beneficiorū dei.

Ecordemur ergo misericordiarū dei:ut sic accēdamur
in eius amorem:reuocemus ad memoriam bona que
tribuit nobis:quomodo ī piculis sepe constitutos cle
menter nos eripuit: nec unq̄ peccatis nr̄is quominus
misereē uinci potuit oblitos sui de se :admonuit auer
sos a se reuocauit:uenientes ad se benigne suscepit:penitētibus in
dulsit:pseuerantes custodiuit:stantes tenuit:lapsos erexit : malas
delectationes in amaritudinē conuertit:& rursus salubriter ama
ricatis:consolationes suas tribuit. Postremo tribulatione purga
tis quietem & pacē pfectā restituit:qui nec peccantibus unq̄ defu
it ut corrigeret:nec iustis ut custodiret.Recogitemus quanta bo
na deus fecit nobis:non rogantibus neq; desiderātibus:imo recu
sātibus:& q̄ multa peccata dimisit nobis:& a q̄tis piculis libera
uit nos liberator deus.Quā magna dignatio pietatis fuit.qd in
gratos & in multis cōtrarios:a tā multis peccatis custodiuit nos
dei gratia:in que potuim⁹ cadere sicut in alia multia cecidimus.
Idcirco sicut nullū ē momentum quo non utamur uel fruamur
dei pietate & misericordia:sic nullū debet esse momētum quo eū
psentem non habeamus in memoria.

De tertia columna que ē cor mundum.

Equitur ut eum a quo tãta beneficia accepimus toto corde diligamus . hoc est tota cogitatione totam affe ctionẽ: sine defectione: sic cor rectũ ut ei p oĩa placeat deus: sit rectũ rectitudine ĩtentionis : exclusione puer se cogitatõis assiduitate cõtẽplationis: sit paratũ sequi uoluntatẽ dei: in quãcunq; ptẽ ĩclinari eã cognouerit. Sit sursum ad sola ce lestia & diuina cõtẽplãda & desideranda: sit purũ ut nihil mora ri ĩtra se patiat̃ mali: nec modicũ qdẽ offendiculũ tolerabile repu tet aut ĩ cõsciẽtia sua aut ĩ aliena: sit dulce dulci responsione: sua ui admonitione: benigna rephensione: moderata correctione. sit mundum ut totius ĩmũdicie spurcicias respuẽs cogitationũ sicut actionũ peccata deploret: defleat: pro sua miseria & aliena. Luge at nõ solum sua delicta sed etiã aliena: cõpungat̃ p malis que cõ misit & bonis que neglexit.

De animo libero quarta columna.

Nim⁹ uero sit liber a mũdi sollicitudinib⁹: a carnis uo luptatib⁹: a prauis cogitatõnib⁹: ut possit cũ uoluerit aut sibi ĩtẽdere: aut utilitati fratrũ ministrare: aut ĩ cõ tẽplatione celestiũ requiescere: sit firm⁹ ut nulla repẽti na pturbatõe cõcutiat̃. nõ capiat̃ illecebris: nõ frangat̃ molestiis: nulla ira: nulla ĩpatientia: pacẽ quietẽq; animi turbare possit: qm̃ christ⁹ pax est: & in pace requiescit pacis amator & ĩ perturbato animo habitare non potest. Sit cõsumatus in dei dilectione: hoc enim est diligere deum illi occupare animum : concipere fruende uisionis eius affectum: habere peccati odium: mundi contemptũ diligere proximum quem ipse censuit diligendum .

De recto spiritu columna quinta.

Piritus aũt sit rectus: ab oĩb⁹ terrenis & presentibus prorsus auersus. & deo insepabiliter iunctus & uĩct⁹ pia deuotiõe ascẽdat & uisitet supernas sedes & mul tas que in domo pr̃is sunt mãsiones: hũiliter se pster nẽs ãte tronũ dei & agni: currat p plateas supne syon: audiat ill⁹ melos ãgelorũ. & cũ reuerẽtia supplicet cũctis ordini b⁹ beatorũ spirituũ singulis p se: & simul oĩb⁹ se ↄmẽdãs. Tãtã ue

ro grām nō meref accipe anim⁹ q ī ſui cogitatiōe diū exercitatus & plene eruditus nō ē fruſtra.n. cordis oculū erigit ad uidēdum deū. q nōdū idone⁹ ē ad uidēdū ſeipſū. Prius.n.ē ut cognoſcas ī uiſibilia ſpš tui:ꝙ poſſis eē idone⁹ ad cognoſcenda īuiſibilia dei: Et ſi ñ potes cognoſcer̄ te:ñ p̄ſumas apphēdere ea q̄ ſūt ſupra te.

Rationalis animus ſpeculum eſt ad uidendum deum.

PRecipuū & pricipale ſpeculū ē ad uidēdū deū. anim⁹ rōnalis īueniēs ſeipm: Si.n.īuiſibilia dei p ea q̄ facta ſūt ītellecta conſpiciunt :ubi queſo ꝙ in eius imagine cognitiōis eius ueſtigia exp̄ſſius īpſſa repiūt? Tergat ergo ſpeculū ſuū:mūdet ſpm ſuū : qſquis ſitit uidere deū ſuū.Beati mūdo corde qm̄ ipſi deū uidebunt.Hoc ſpeculū uerus penitens non ceſſat quotidie īſpicere.terger̄ tenere & cuſtodire:Inſpicere ſi aliqd ī eo repiat ꝙ deo diſpliceat. Tergere nō ſolū peccata actionū uerū etiā cogitationū : ut nihil in eo remāeat ꝙ deū offendat.Tenere ne deorſum corruens terre p amorē īhereat & ne inaniū cogitationū puluere ſordeſcat.Cuſtodire ut ille cui⁹ tabernaculū ē cū hoībus cuius delicie.

Poſt cogitationes cor eleuatur ſupra ſe.

QVi ita euagationes mētis īunū colligit :& oēs cordis motus inuno eternitatis deſiderio figit: perfecto iam ad cor ſuū rediit.& iam ibi libenter moratur ac mirabiliter delectatur :Et cū ſeipſum pre gaudio iam capere nō poſſit:ſupra ſeipſū ducit:& p exceſſum mētis in ſūma eleuat:atq; ita p ſeipſū ſupra ſemetipm p cognitionē ſui ad cognitionē dei aſcendit:ut diſcat ſolū deum amare & ipſum ideſinenter cogitare & ī eo deletabiliter requieſcere.

CVm ſic amor chriſti totum abſorbuerit affectum hominis.ut negligens & immemor ſui non niſi ieſū chriſtum & ea que ſunt ieſu chriſti ſentiat : tunc demum ut arbitror perfecta eſt in eo caritas . huic itaq; qui ſic affectus eſt non eſt oneroſa paupertas : iſte non ſentit iniurias :ridet obprobria:contēnit dāna : mortem lucrū reputat :imo nec mori ſe putat cū magis de morte ad uitam tranſi

re se sciat: Quē sic amor dei itrīsec⁹ ligatum tenet nec ad modicū qdem exire exterius ualet:sed interius ī eius desiderio flagrat tan to amplius:quanto familiarius & eo uehemētius quo frequēti⁹.

De raptu cordis & quid in eo raptu uideat̄.

Vi sic in amore dei iugiter delectat̄: frequēter mētis excessus patit̄ ab oībus pn̄tibus & terrenis rapt⁹ co rā deo presentat̄:& dū pulchritudinē ei⁹ considerat magnitudinē pulchritudinis eius attonit⁹: totus in eius admiratōe suspendit̄. Miratur regis gl'iam:regni magnificentiā:supne ciuitatis nobilitatem: & ciuiū felicitatē: cō templatur etiā glorie decorem:dei bonitatē:īterne suauitatis dul cedinem:& eterne quietis tranquillitatē:Meditat̄ patris potentiā filii sapientiā:spiritussancti benignitatē:& angelice nature beati tudinem:delectat̄ de deo in deū:dū eius pietatē miratur:& deco rē cōtemplatur. O quam iocundū sentitur. si non esset tā modicū raptim rapitur:dū sola celestia cōtemplatur:& cōtēplando iocun datur. Sed cū ibi stare diutius conatur:subito labit̄. & rediēs ad se:nulli potest intimare quod uidit supra se: sed agnitiōe suauita tis illectus gustate dulcedinis suauitatē. & illā celestē īfusionē le ticie spiritualis intra semetipsū mirat̄. Reuoluit etiā in corde suo tacita mente ī corpore lucis claritatē & intime satietatis saporē. & illud interne quietis secretū:& sūme tranquillitatis arcanū : In huius cōtēplatōne contēplatiōisq; dulcedine mens delectabiliter afficit̄: & mirabiliter delectatur. Volet ergo & nō deficiat: uolet donec ante regē perueniat ibiq; ploret & suspiret :mactetq; se ī la crimis. depcet̄ ueniā:postulet grām:nec īde recedat : quousq; deū quē nimiū offēderat placatū sētiat:& ab eo cōsolatiōem recipiat.

Illumaīta ratō columna septima.

Eniq; ratio per mentis excessum ī contemplationem sublimium subleuata : & in diuine contemplationis arcanum rapta atq; ibi illuminata ad cognitionem ueritatis & ueri luminis inflammata : ad desideri um bonitatis omnes illicitas uoluptates affectio

nes & uagas mēorie cogitatiōes: cordis dispsiones: aī fluctuatōes spiritus euagationes: & mētis distractiōes īunū colligit: atq; ī il lo felicitatis fonte totū suū desideriū figit. locū supiorē rō semper obtineat: nullusq; mot⁹ aduersus eū sit rebellis: sed oīa ei obtēpe rēt: sicut & ipsa obtēpat deo: Si uero aliquē motū ad id q̄ nō de bet: uel qūo nō debet moueri senserit: nō consentiat sed illico resi stat. Nā solus cōsensus reos nos facit: etiā si aliqd īpediat, ne opa subsequātur: Tūc. n. aīa mori sicut scriptū ē dr̄: cū ipa rō ad pecca tū p cōsensum curuat̄. Anima. n. que peccauerit ipsa moriet̄. Re sistat ergo ne moriat̄: pugnet ut coronet̄: Molesta ē lucta sed fru ctuosa: qa si habet penā: adhibet & coronā. Nō nocet sensus ubi nō ē cōsensus: imo quod resistētē fatigat uincentē coronat.

Quomodo edificatur bona conscientia.

Ic nimirum. sic edificatur bona conscientia: bona con scientia est que peccata preterita punit: & punienda committere refugit: que si peccatum sentiat: peccato non consentit: quam si cogitatio in nat. ratio lauat. Recta conscientia est enim peccatum displicet & alieno non consentit: nec propter hoc peccatorem dimittit: nec eius pecca tum dissimulat: & cum corripit non insultat. Tranquilla est qa omnibus est dulcis & nulli grauis utēs amico ad grām: inico ad patientiā: cūctis ad bēiuolentiā: & quibus potest ad beneficētiā. Talibus. n. domus anime edificat̄: q̄ si forte fieri solet fur ad hāc uenerit: qui non uenit nisi ut furetur & mactet & pdat: si inq; fur uenerit. i. uel cordis elatio ītrīsecus oriens uel appetitus humāe laudis extrinsecus aduenīēs: seu aliqua quelibet pestis: que domū istā machinet̄ pfodere: tunc ratio: ista quasi canis thesaurū custo diēs euigilet: latret: mordeat: & uigilet: irruens inhostes nemini parcat. Nullū intrare pmittat: sed clamet & excitet intus habitan tes ad arma capescenda. Vndecunq; uiciū siue clam siue palā no cere tēptauerit: pcul illud arceat: ut sit secura conscientia. Secura ē qñ accusatione non patit̄ uel pro corpore boni uel p sumptiōe mali: Mūda ē & bene sibi cōscia: cum nec de pterito iuste accusat̄: nec de presenti iuste delectatur: pura ē cui de⁹ nec sua peccata pu tat quia nō fecit: nec aliena quia nō approbauit: nec neglīgētiam quia non tacuit: nec supbiam quia ī ueritate pmansit.

VIti querūt ſcientiam: pauci uero cōſciētiam. Si uero tāto ſtudio & ſolicitudine q̄rereť conſcīa: q̄to q̄ritur ſecularis & uana ſciētia: & citius apph̄ēderetur & utilius retinereť. Cogitare nāq̄ de cōſcia ſēſus ē cōſumatus. & qui cuſtodit illā ſēper erit ſecurus. Salua reuerentia ſapiētie: utilius ē currere ad cōſciētiā q̄ ad ſapiētiā niſi ſapientia illa ſit q̄ edificet cōſcīam. Tūc. n. ſe intelligit aīa: tunc illuſtratur cōſciētia: tunc impleť cor ſcīa cū in ſe deū & ī deo mutua reuelatione ſeipam recepit imago creata. Creatrix imago ī imagine creata nihil aliud ē niſi ſapiētia in anima niſi gloria in cōſciē tia: niſi ſāctificatō ī arca. O quā īeffabil' ē pietas dei: quē tantam maieſtatē īclinat ad tantā humilitatē qui creauit nos creať in nobis. Et quaſi parū eſſet nos deum patrem habere: uult etiā nos fieri ſibi & matrē. Quicūq̄ inquit fecerit uoluntatē patris mei qui ī celis ē: ipe meus frater & mater eſt: frater obediendo: mater generādo. Frater p hereditatis pticipationē: mater p aliorū inſtructionē. O fidelis aīa expande ſinus: dilata effectus: ne anguſtieris ī uiſceribus tuis cōcipe quē totus orbis nō potuit cōprehendere: donec uirgo beata illum fide concepit. Fide namq̄ chriſtus cōcipiť: uerbi predicatiōe naſcitur: deuotione nutriť: amore teneť. Sit ergo conſcientia pura: ut deū cōducat ad hoſpitiū nr̄m: ſit ſolicita circa fidele obſequiū: ne tāta maieſtas recuſet cordis gremiū: ſit deuota ut ſoli deo placeat: ſoli deo ītendat: nec recedat ab eo. Talis conſcientia letificat animam: & exhibet ſe deo gratam: & hominib⁹ & angelis reuerēdā & ſibimetipſi placata & q̄eta exiſtit.

Quid ſit conſcientie fructus.

Onſciētia ē cordis ſciētia: q̄ dupl'r ītelligiť uidelicet ꝟ illa q̄ ſe nouit ꝑ ſe uł illa q̄ pter ſe ēt alia nouit ex ſe: Cor. n. & ſe nouit ſua ꝯſcīa: & mlťa alia: qn̄ nouit ſe appellať ꝯſcīa: qn̄ pter ſe alia nominať ſciētia. Cōſciētia bōa titul⁹ ē religiōis: tēplū Salomōis: ager bn̄dictiōis ortus delitiarum: aureum reclinatorium: gaudium angelorum: arca federis: theſaurus regis: aula dei: habitaculum ſpiritus

sancti: liber signatus & clausus: & in die iudicii apiendus. Nihil ẽ iocũdius: nihil tutius: nihil ditius bona cõsciẽtia: p̃mat corpus: trahat mũdus: terreat dyabolus: & illa erit secura: Bona cõsciẽtia secura erit cũ corpus morieť: secura cũ aĩa corã deo p̃sentabitur. secura cũ utrũq; in die iudicii ante tribunal terrificũ iusti iudicis statueť. Future beatitudinis nõ ẽ utilius remedium: nec certius testimoniũ bona cõsciẽtia: cũ mũd⁹ oĩ uolubilitate circũroteť: ploret: rideat: pereat: trãseat: nũq; marcescit bona conscĩa: Subiiciať corpus in pena: ĩ ieiuniis macereť: uerberib⁹ lanieť: eculeo distendatur: gladio trucidetur: crucis supplicio affligatur. & secura erit conscientia.

Quod ĩ speculo conscientie status interioris & exterioris hominis cognoscitur.

IN speculo cõscĩe: stat⁹ exterioris & ĩterioris hominis cognosciť. Aĩa enĩ non nouit se q̃ sine peculo ẽ. Speculũ mundũ. durũ: & purũ totius religiõis ẽ bona cõsciẽtia. Sicut. n. mulier que uiro suo siue amico placeř desiderat: in cõtuitu speculi imaginẽ oppositã reddẽtis decorẽ & pulchritudinẽ faciei cõponit: sic aĩa ĩ quib⁹ ab imagine ueritatis discendat: uel ĩ quibus uestigia creatricis imaginis recipiat: in conscientia relegit & intelligit: Non ĩmerito cõsciẽtiã speculo cõparauimus. quoniã ĩ ea tanq; in speculo rationis oculus tam quod decens. quam q̀ indecens est in se: claro aspectu apprehendere potest.

Conscientia acquiritur per cordis custodiam.

ITa uniuscuiusq; nõ cognosciť nisi ĩ cõsciẽtia: nec ueniť ad bonã cõsciẽtiã nisi p cordis custodiã. Cor. n. suo arbitrio dimissũ: aut ad uitã se uertit: aut ad mortẽ. Velle nãq; peccař malũ ẽ: peccař pei⁹: ĩ pccõ p̃seuerař pessimũ ẽ. nolle pẽitere mortale. Quicqd igiť cor cogitat qd̃ ad utilitatẽ suã uel proximorum quoquo modo non pertineat respuẽdum est. De diuersis igitur mũdi partib⁹ ĩ qb⁹ cor uagũ & p̄fundũ teneť uel uane occupatur: ad seip̃m redeat & seip̃m discutiat: cũq; inuenerit culpam: timeat penam: querendo autem culpam nusquam illam nisi in se reperiat. reperta autem culpa & pene causa

seipm puniendo: se ante se statuat: & tanq aliu se iudicet: se equidem culpatum ante se afflictu: se reu an se iudicem seueru: se impium ante se ad pietatem reuersum pponat: se ate se decernat quid a se faciendum sit de se: iuste in se infligat iniusto iusta flagella: loquat etiam sic sibi: quia pacem deseruisti apud dominu deu tuu & bellum incurristi apud teipm: scissuram pateris: ut tu a teipso condemneris: quia pactum pacis rupisti: uis quod non uis: & no uis qp uis: a te ipso codenaberis: noleda uis: uoleda non uis: Ecce de ore tuo te iudico fue neq afligo itaq te: & statua te cotra faciem tuam ut aspicias turpitudinem tua & recogites stulticiam tuam. sic. n. in miseriis suis ad seipm conuertitur cor. & sistitur cor ad cor: Vis est queda que sic de corde operat: & retinet cor fluxu & uanum: ne pfluat i abyssum exterminii: Vis ista seu uiolentia rapit regnu celoru: Regnu celoru igt dns uim patit: & uiolenti rapiunt illud. nobile regnum possidet qui cor suum possidet. Non regnat qui in corde suo aditus seruitutibus uiciorum parat: Et si presidet urbibus & turbis populorum: Solus is regnat qui deposito cordis impio ad leges rationis ordinat totam familiam: motuum interiorum & exteriorum Si insurgit rabies leonina. punitur p patietiam: si petulantia: hirci per abstinentiam: si ferocitas apri: per masuetudinem: si superbia unicornis: per humilitate.

De nobilitate cordis.

On inuenit aut inter ceteras artes liberales ars ista p aliis liberalis: qua teneat cor qd omni mobili mobilius est: qd omni lubrico lubricosius e: Mobilitate. n. naturali instabile ul i pucto fixu recusat cosistere: cuius uita i motu e: & motus est ei uita. Mouet mola totius corporis humani tatillus iste i corde uitalis motus & qua cerceat arte: ut alia moues ipe non moueat. Forte mola asinaria si ad collu suspedat no moueret: imo multo magis cu mola cocitaret. A gedu itaq cueo e ut circueat terra & pablet ea: si forte ueliore & mobiliore se iuenire queat: si sup terra simile sui non iuenerit: et giru celi circueat: & rotas curruu dei ad cursu suu admoueat qd tuc faciet ad illos q abulat sup penas uetoru: forte & cu illis ptedere poterit: an cu illa uirtute curret q attigit a fin usq ad

finē fortiter:& disponit omnia suauiter? An & illam apprehēdet de qua dicit:mobilior ē omnibus mobilibus. Sapiētia saltē cum uiderit tam spatiosis saltibus trāsilientē suā potētiā creatori suo subsistat & dimittat alas suas retinēs se habenis deifice cōpatōis. Se aūt ad se colligens & cohibens: ne trāsgrediat terminos suos. Sic.n.sancta animalia sicut ī uisione que ezechieli mōstrata ē:cū fieret uox supra firmamentū qd iminebat capiti eorū: stabant & submittebāt alas suas :qd plane sancti faciūt : cū plustrati operibus & mirabilibus dei superintelligibilibus absconditis mysteriis nihil se scire deprehendunt:sed momento statere omnia opera sua appendunt. Tunc se non a se cor moueri ītelligit :quia per se immobile permaneret:nisi qui omnia mouet:illud quoq; īter oīa moueret. Mutatum igitur a deo cognoscens motum suum:iā nō usurpet ut propriū sed ut cōmendatum seu commodatū. Ad uoluntatem autem commodantis:commodaturus uti debet cōmodato. Alioquin furtum facit in re cōmodata.

Quomō diuina grā corda hominum mouet.

CVm igitur te mouerit deus uel moueri uoluerit:o cor humanum mouearis:aliter non mouearis :quia non esset moueri sed cōmoueri:sed qn̄ te mouet deus?cum admonet:admonet aūt sic : Vane occuparis :o cor sapiens & omni prerogatiua excellens in his que uanitates uanitatum sunt. Cur sequeris uentū quasi sint tibi secula centum? Nō te decet his subesse sed preesse:te indigent ista ut melius & cōmodius subsistant:tu his ad beatudinem non indiges neq; ad īmortalitatem. Viaticum quidem iumento tuo preparant in uia sed si ad mensuram sumant nō ad supfluitatē. Ex supfluitate.n.ciborū ut uulgariter dicit qnq; infūdūtur iumēta:& ī uētris nimia effusione resoluūt:ita ut ex refectiōe deficiāt. Si corpus tuū o prīceps & dominus corporis reglās necessitatis excesserit:& ad baratrū cōcupiscētie os apuerit:locū pditiōis sibi effodit in hospitio repationis:& de remedio cōpat exitiū:de uehiculo naufragium. Quid pinde?supfluū tollit necessariū aufer supflua & nulli deerunt necessaria:quia de superfluenti copia aliorum:nascitur ualde egra aliorum inopia.

Quomodo se debet unusquisq; refrenare ac regere.

Vum ē male acta corrigere: tuum est in ordine & offi cio familiā mēbrorū corporis & anime motū dispōe re: tuū ē singulorū negocia secundū cōpetentiam assi gnare. Non sit in regno corporis tui qui leges & iura īstitutorū impune p̄uaricet: nō oculus: nō manus: nō pes: non auris: non guttur. Quid. n. de ignobilioribus & plebeis mēbris dicā? Si uel attentare rebellionem presumpserint lapidib⁹ obruantur: iaculis īcrepationum cōfodiant̄: & nouerint regē Sa lomonē sedere sup mulam regis idest rōnem sup sensualitatē cor poris. Qui si pudibūda illa que uelato semp nomine appellantur a pudicis & castis labiis: si motu inordinato rēpublicam īfestaue rint: certe abscindant̄: non ferro sed ieiunio: non detruncatione sed mortificatione. Vtinā inquit apostolus abscindant̄ qui nos conturbant. His p̄suasionibus cor effrenatum in preceps cursum suum rapiēs teneri pōt: ut sit bona conscientia. Bona ē si habeat ī corde puritatem: ī ore ueritatē: in actione rectitudinem. Pro his nāq; merebit̄ trinitatis uisionē. O beata uisio in qua sic deus erit notus atq; cōspicu⁹: ut uideat̄ a singulis nobis: singulis nobis ui deat̄: uideatur ī seipo: uideatur in celo nouo in terra noua: atq; in omni q̄ tunc fuerit creatura.

Quod anima in conscientia sua cognoscit quo debeat ire quā do egreditur de corpore. i. de libro conscientie: & quomodo cor rigendus est.

Vmana cōsciētia ē dn̄i uīea: quā excolere debet pecca torū cōfessio & eorū satisfacio: & exhibitio bonorum operū: & custodia eorū unicuiq; liber ē sua cōsciētia. & ad hūc librū discutiēdū & emendandū oēs alii īuē tisūt. Anima cū de corpor̄ egredit̄: nullū aliū p̄ter cō sciētie sue librū secū portar̄ poterit & ī illo cognoscet quo debeat ire: & qd debeat recipe. Ex his q̄ scripta sūt ul'erūt ī libris nr̄is iu dicabiur: & iō scribi dn̄t ſm exēplar libri uite: & si scripti nō sūt saltē corrigēdi sūt. Cōferam⁹ itaq; libros nr̄os cū libro uite & si qd al'r hūerit corrigāt̄ ne ī illa ultīa collatiōe si qdpiā aliter īuē ti fuerit hn̄tes abiiciant̄. Beat⁹ hō q se pōt cognoscere & despice

re: pbare : & iprobare. Nam qui sibi displicet: deo placet: & qui si bi uilis est: deo carus est.

Nihil est melius & nihil utilius q̃ seipsum cognoscere : qd est proprium conscientie.

VLte sunt scientie hominum: sed nulla melior est illa qua cognoscit homo seipsum. Quam obrem redeã ad cor meum & ibi stare assuescã: ut totã uitã meam possim discutere: & meipm cognoscere: Oẽs miserias meas corã deo effundã. Et si forte illa magna sua pie tas ad miserendũ moueat eũ. cõfitebor ei peccata mea: cui oĩa nu da sunt & apta: quem fallere non possum qa sapiẽtia ẽ: nec effuge re qa ubiq; ẽ. Audi ergo piissime de9 cõfessionẽ meam: & respice ad pietatem tuam: & fac mecũ secundũ misericordiam tuã. Audi quã sepe de memoria mea te expulit irrues turba plurimarum co gitationũ: que uelut plebs ad aliquod spectaculũ solẽt effluere ĩ cor meũ. Dum orare uel cantare ĩ monasterio uolo: nescio cuius modi stulta cogitatio cor meũ rapit & ducit p diuersa loca. Cũq; illud ad me reuoco tenerĩ nõ possum: sed illico elabiĩ: & huc illuc q; dispergiĩ: & p ĩnumera effundiĩ. Idcirco crebra terrenarũ cupi ditatũ illecebra & uanitatũ effusio ita cor meũ occupant: ut q ui tare studeã: hoc cogitẽ: aĩoq; reuoluam. Nõ.n.ẽ ĩ potãte mea cor meũ & cogitationes mee: q ex in puiso effuse mentẽ meã aĩumq; confundũt: atq; alio trahunt q̃ ego pposuerã. Ad secularia reuo cãt mũdana ĩserũt: uoluntaria ingerũt: illecebrosa cõtexunt: ipso q; ĩ tpe quo leuare mẽtem meã ad te paro ĩanibus cogitationib9 ĩfectus ad terrena plerũq; deiicior: huiusmodi pstrepẽtiũ cogita tionum tumult9 a corde meo quotidie amouere uolo nec ualeo. sed uisa & audita. dicta & facta ad memoriam reuocant & ĩ ca cũ magna ĩportunitate pstrepunt: Cogitanda cogito: cogitata reco gito: & eadẽ iterũ atq; iterũ replicare non cesso: & cũ diu multũq; qcqd potero cogitauero: sine cogitatiõibus eẽ nõ possũ: sed ĩtrãt & exeunt atq; alie alias ĩtroducũt & excludũt: hoc inuitus substi neo: plerumq; tamen consentio. cũ p ea que uidi uel feci sine ulla utilitate absq; discretione uaga mente discurro: Ita mens mea semper mobilis: & nunquam stabilis semper uaga & uelut

ebria p diuersa distrahit. Grauiter pecco cū cor meū derelinquo. Quoniā grauis iactura ē q̄ p negligētiā fit: uim patior cum illud me deserit: Confirma cor meū deus quoniā cū stare ī semetipo ni tit a semetipo aliquo mō ēt nesciēdo dilabit: Ita peccādi cōsuetu dine ēt cū nescio pecco. & cor meū: cor uanū p īfinita deducit: & in multa desideria diuidit. In nocte uero cū dormire uolo: multa rū rerū imagines & phantasias clausis oculis uideo: easq; inuitus tolero: quātoq; ab eis aciē mētis abstrahere nitor: tanto āplius il le se mihi ingerūt: & molestiis turpiū cogitationū cor meū macu lāt. Inde ē qd sepe mihi nocuit mortifera delectatio q̄ ex recorda tione p̄teritorū peccatorū nasci solet: sed maxime ex recordatōe libidinis. Hec ē. n. pestis q̄ p̄ ceteris est mihi familiarior eo ad no cen. pcliuior: ad reppellendū difficilior: Nam cū eā repellere uolo nolenti mihi se ingerit: blandiens ociosa: displicendo placens: & placendo displicens. carnis libidinem nūq; fugere potui: sed semp me sequit: & cū aliqua delectationis cogitatione uel uisus inten tione me cōprehendere pōt nō diebus neq; noctibus quiescere si nit: subtiliter intrat & mētem occupat: & nisi subito repellat: alli cit & incendit: & quasi uirus pestilentie per totum corpus paula tim se diffūdit: cogitationes prauas multiplicat: affectiones malas generat: delectatione illicita mentē afficit: ad cōsensū prauitatis animū flectit omnesq; mot⁹ aī corrumpit. Hac peste cū astrictus teneor diuelli ab ea uix possum: quoniā stimulos ei⁹ cōfiteri aut nescio aut erubesco: tam subtiles & turpes sunt. Re uera difficile ē libinis īcendia extinguere: impubes stimulat: iuuenes īflāmat: ui ros eneruat: senes & decrepitos fatigat: nō aspnatur tuguria: non reueretur palatia. Vtinam sola cenobia fugiat. Adiuua me do mine deus meus ut huic tam pestifero & mortifero uicio resistere possim. Scio enim quia quod resistentem fatigat: uincentem co ronat. Scio etiam quoniā si mentē meā cogitatiōe immūda pol luero: tibi q mūdicie amator es placer nō ualeo.

De amara atq; illicita cogitatione.

Cor mundum crea in me deus: quoniam non solum uana cogitatio illud occupat & turpis inquinat. Ve rum etiam amara dissipat: Sepe namq; aliqua in iuria commotus: densis cogitationum tumultibus

ĩ corde ꝑmor: hinc inde sollicitus & cecus occasionē uindicte de accepta iniuria rimor: cõsilia multiplico & nihil aliud nisi iurgia que desunt ĩ corde pago: ꝑsentes nõ uideo: absentibus cõtradico: intra memetipm cõtumelias profero & recipio: receptis autē du rius respõdeo: cũq; q obuiet nullꝰ adsit: rixas ĩ corde cõpono: ĩsi dias inuidentiũ cõsidero: & qd cõtra me iurgii penso: exquiro qd respondeã: & cũ rē nullã teneã: uacuꝰ litigator e labore sicq; diē ĩ ociũ: noctē uero incogitationem uerso: torpeo ab utili ope: quo niam fatigor ab illicita cogitatione: ita mens intus pugnat: cum menti nemo repugnat. Nõnunq; uero quod egi in corpore: hoc postmodũ importuna uerso in mente: & multotiēs grauius tor queor ĩ recordatione quã prius captus fuerã in opis ꝑpetratiõe. Sepe etiã ea que nunquã feci: nec ĩ uoluntate habui ita recogito quasi peniteat me illa non fecisse. Ab occultis meis mũda me: qm̃ cum nihil exteriꝰ ago intus grauiter pecco. In corde enim seruo depicta que uidi & feci: ideo temporaliũ rerũ tumultꝰ ĩ corde uer sare nõ cesso etiã. cũ uaco. In cogitatiõe enĩ comedo cũ ieiuno: lo quor cũ taceo: irascor & trãquillus sum: corpꝰ reqescit & animus huc illucq; discurrit. Ita uitã istã sine culpa transire nõ potui: nec hoc qd laudabiliter uixi sine aliquo reatu ē: si remota pietate dis cutiatur. De necessitatibus meis erue me. Crebro nãq; dum neces sitati debita redderē studeo: uoluptatis uicio deseruio: sub uelami ne necessitatis cado in laqueũ uoluptatis: Sepissime namq; come di & bibi non ad necessitatē sed ad uoluptatē: & qd necessitati sa tis erat: uoluptati parũ erat. Cogitaui etiã de cibo & potu quãdo nõ debui & ubi non debui: & plusq; debui. Cogitãdo de eis: epu las tota die ruminabam. Cum tegendis mēbris uestimēta quero: quero non solũ que tegant: sed que extollant expeto: & cõtra fri goris corporem non solũ q̃ro q̃ muniãt pinguedinē: sed que mul ceant per molliciem: non solum que tactum mulceant per molliciem: sed que per colorem oculos seducant. Cum pro ali qua re necessitatem licenti am loquēdi alicui habui locutus sum non solum de necessariis uerum etiam de non necessariis: & de his que ad me nõ pertinebant: & de quibus licentiam non habe bam. Immersi me colloquiis hominum & ibi locutus sum non ad edificationem: sed ad destructionem: non quod decebat sed quod libebat: locutus uerba uana & risui apta: uerba

ociosa & inutilia: uerbositati deseruiēs: detractioni studēs os meum mēdacio & detractione īquinaui. Lingua mea omni fallacia plena ē: & nocuit mihi plusq̄ omnia membra. Nā ea que audiui uel uidi: nūq̄ eo mō quo dicta uel facta sūt referre possū: sed alia affirmo pro aliis: & sepe multa ītersero supflua: atq̄ ita ul' nimiū laudando: uel nimiū uitupādo: inordinate & īdisciplinate feror quotiēs loquor: Interius guttur insatiabili uidet īgluuie: gula diuersis saporib⁹ satiari nō pōt. Cor prauū dolo & malicia plenū: per puram confessionem purgare nunq̄ potui. Manus ad opus prauum fuerunt apte: ad opādum bonū pigre: stomachus & intestina nimio cibo & potu sepe sunt distenta: & ideo dolore sunt plena. nā undē gula delectatur: inde uenter inflatur: & corpus infirmat̄: sepe mors sequit̄: Per gule delectationem corrui in uētris ingluuiem. Vnde debui mihi parare salutem inde contraxi nimium comedendo perniciem. Pedes me uelocius portauerunt ad aliquam curiositatem speculandam: quam ad ecclesiā: Oculi iniquo intuitu me peruerterunt: omnēq̄ motum corporis mei ad immūda desideria traxerunt. Aures citius aperui uerbis ociosis & uanis quam sanctis. Delectatus ē odoratus uanis odoribus: gustus diuersarum rerum diuersis saporibus: necnō singuli alii sensus: his & illis: iuxta qd̄ ununquēq̄ suus ferebat appetitus. Ita deus meus in omnibus membris meis nature modum excessi. Omnia mēbra mea uelut cōiuratiōe facta inimico meo: me demonio tradidere: cum morte fedus iniere: pactū pepigere cum inferno.

Conscientia nostra erit nr̄ iudex ī die iudicii.

Ripe domīe ab omni malo. i. a meipō a quo recedere nō possū: nā quocūq̄ me uerto uicia mea me sequūt̄ & quocūq̄ uado ɔsciētia mea nō me deserit sed presēs assistit: & qcqd facio scribit. Idcirco quāquā humana subterfugiā iudicia iudiciū ꝓprie cōsciētie fugere non possū: & si hoīb⁹ celo quod egi: mihi tamē qui noui malū quod gessi celar̄ nequeo: ꝓprie reat⁹ cōscīe n̄ me reqescer̄ finit: sed de die ī diē uehemēter me torquet: & de die iudicii uehemēti⁹ me terret. Nā ī die illa cū dn̄s ad iudicādū uenerit uniuscuiusq̄ ɔscīa ad testimoniū adducet̄: & apto libro cōscīe oīs culpa an̄ ocl'os r̄ducet̄

atq; ita cogēte cōſcia unuſquiſq; erit accuſator & iudex ſu⁹. Pro
pterea ſtatuā me anī me & iudicabo meipm: ut illd extremum &
tremendum dei iudicium euadere poſſim. Damnat me conſciētia
mea quanquā diuinum iudicium nondū me damnet. accuſat me
de homicidio quod ſi opere non feci: uoluntate tamen ac deſide
rio ſepe peregi: Accuſat me de adulterio: & eodē modo reſpōdeo:
Accuſat me de inuidia: confiteor: & ego quoniā inuidia ſepiſſime
cor meū laniauit: per inuidiā namq; ſancte uiuentiū merita mea
feci inuidendo paccata: Nam bona que ab eis fieri uel dici audie
bam ea omnino non credebā: ipſaſq; res bene geſtas in malum
male interpretādo uertebam. Omne malum quod de illis mēdax
fama iactabat ſtatim tanquam ſi uidiſſem credebam: omnia ma
la meis emulis fingebā: & ex ꝓfectu eorum deficiebam: bonorū
uero odia intra me abſcondebā & ī meos cruciatus enutriebam:
ꝓficientibus inuidebā: peccantibus fauebā: de malis eorū gaude
bā: & de profectibus lugebā: gratuitis inimiciciis ardebā: & hāc
maliciā mei peccatoris depͥhendi timebam: ſemꝑ eram eis amarus
& nūquā certus: & ita amic⁹ erā dyaboli: & inimicus dei & meos
īter amicos diſcordias ſeminaui: diſcordātes ī diſceſſionē cōfirma
ui: opiniones eorū mēdaciis coloraui: ī ſpiritualibus carnalia lau
daui. ut ſpiritualia bona ī eis deeſſe ꝑſuaderē: Amicicias ſimula
ui: ut eos qui ſe īcaute mihi cōmittebāt: qua poſſem arte deciperē.
Odiorū mihi occaſionē prauis ſuſpicationib⁹ cateruaui. & ita de
mones quorū facta ſectabar letificaui: Multis uelut amicus fui in
obſeqo: hoſtis ī animo: Cōptus ī uerbo: turpis ī facto: Proditor
fui ſecretorū. tenax malarū ſuſpicationū utrobiq; ꝓuerſus: Et ita
perſecutus eſt inimicus animam meam: & humiliauit in terra ui
tam meam. Piiſſime domine unde poſſum eſſe bonus: qui ī bono
ſic fui malus? Ego peccabam & tu diſſimulabas. prolongabam
multo tempore iniquitates meas. & tu pietatem tuam: & peniten
tiam: & indulgentiam cogitabas. Da ergo miſericordiam miſero.
qui tam diu pepercisti criminoſo. Credo namque quoniam quic
quid mihi condonare decreueris: ſic erit quaſi nunquam fuerit.

De natiuitate & ex ea dependentibus.

On solum inuidia cor meum afflixit: uerum etiam ua nitas circa uarias delectationes languentem animum inuoluit: Per uanitatem namq; de operibus quorum mihi cõscius nõ erã turpiter me iactabam: que nescie bam alios docere satagebã: credere de me sublimia uo lebam. delectabilia grauibus ãteponebã: execrabar uerbo quod animo concupiscebam: appellationes uirtutum meis uiciis ĩpone bam: & ita me ipm fallebam. & nõ fauentes mihi despiciebam: In promissione honesta fui uelox: ĩ exhibitione mẽdax: a bono mu tabilis. mali tenax: ĩ uerbo grauis: animo leuis: gestu pulcher: cor de turpis. ubiq; fallax: letus ad ꝓspera. fragilis ad aduersa: infla tus ad obsequia: anxius ad obprobria: immoderatus ad gaudia: facilis ad humana. difficilis ad honesta. Misericordissime domĩe ita defecerunt in uanitate dies in quibus debui flere cõmissam ini quitatem: suspirare ad amissam hereditatẽ: aspirare ad promissã felicitatem properare ad angelicam societatem: Repropitiare tu am maiestatem.

De statu misero huius uite.

Erret me tota uita mea de⁹ meus qm̃ diligenter discus sa: appet mihi aut peccatum aut sterilitas: & si qd fructus ĩ ea uidetur sic ẽ aut simulatũ: aut ĩpfectũ: aut aliquo mõ corruptum ut possit aut non placere aut displicere tibi: Et cum uere ita sit sic est mihi quasi nõ ita sit: quod est miseria super miseriã. Sic comedo: bibo: dormio securus quasi transierim iam mortem: & euaserim diem iudicii & tormenta inferni: sic ludo & rideo: quasi iam regnem tecum in re gno tuo. Idcirco multitudinem iniquitatũ mearũ expauescens: sed tua pietate cõfidẽs: tibi creatori & redẽptori meo q ueniã & ĩ dulgẽtiã p⁹ reatũ ꝑ purã & lacrĩabilẽ ꝯfessionẽ asseq ꝓmisisti: Cõ fiteor qm̃ ĩ pccĩs ꝯcept⁹ sũ & ĩ pccĩs nutrit⁹ & ꝑ oẽ tps uite mee us q; adhãc diẽ ĩ pccĩs sũ ꝯuersat⁹: Nullũ ĩueio peccatũ a quo rõ sim aliquo mõ ingnatus: Per supbiã nãq; ꝑcepta tua & seniorũ meo rũ. trãsgressus sũ. Silẽtiũ & taciturnitatẽ non sicut regl'a docet te nui. quod mihi licitum non fuit: habui: dedi: & accepi: clamores pauperum & miserorum non libenter: aut misericorditer audiui: nec eos ĩ ĩfirmitatibus suis uisitaui: suadẽtibus mihi ĩ malũ cõsẽ

si:facilius multa in unū quā unū in sūma cogito facilius reph̄en
do aliorū uicia quā mea & que in aliis rep̄hendo facer̄ nō erubes
co:facilius uniuscuiusq; uicia quā uirtutes ītendo cum aliorū ui
cia cerno mea nō erubesco:ī meis dilectis sum clemēs in alienis ri
gorē tenere uolo:ad irrogandas cōtumelias sum ualidus:ad tole
rādas infirmus:ad obediēdū sum piger.ad lacescēdos uero alios
importunus:ad ea que & facere debeo & ualeo uagus:ad ea que
facere nec debeo nec ualeo paratus:Ita repleta ē malis aīa mea:
peccatis meis exigentibus:Iu ecclesia ubi melior esse debuerā me
deteriorē repio:añ altaria sacra deuote non supplico :uasa sacra
nō reuerenter tracto:in choro sum corpore.ī aliquo negocio sū
mēte:nūc ītus maneo:nūc foras exeo:tāta ē leuitas corpis. necnō
& mētis. Aliud cāto & aliud cogito:psalmo die uerba profero &
psalmo die sensum nō attēdo:sed mēte uagus:habitu dissolutus:
oculis attonitus:huc & illuc prospiciēs:quecūq; ibidem gerunt̄.
p̄spicio & plustro. Ve mihi quoniam ibi plus pecco ubi peccata
mūdare debeo:Nō nūq; uero ī ipis bonis que ago ad deteri⁹ pro
pinquo.quia dum mēti leticiā pariūt & quādā securitatē gignūt:
mēs mea secura reddit̄:& ī corpore laxat̄. Sepe ēt meipm̄ & opa
q̄ feci laudaui:& ab aliis laudari uolui.Plerūq; laus humana q̄
nō querebā mihi oblata placēt:& cū ex ea īcaute extollerer:subi
to multa que fecerā ad memoriā uenerūt: ut āplius ī elatione at
tollerer:que subtiliter replicās atq; īunum cūcta coaceruās: cepi
magis magisq; deceptus intumescere. Dūq; ī mei admiratione oc
cupatus deficerē:mihi dans gl̄iam & nō deo a quo oīa accepam:
omniū fructu mamisi:atq; ita didici:quoniā qui me laudabāt ad
sum me iurabāt. Quāto.n.quisq; ī semetipo gl̄iatur: tanto a dei
amore disiūgit̄. Ita deus meus inferno apropinquauit uita mea:
si me liberabis hēbo uñ tibi gratias agā:si inde ñ liberabis non
habeo uñ te reprehendā:quoniā iustus es. Heu mihi qualis uixi
quāta mala feci & dixi:pudet q̄d sic uixerim & q̄d natus fuerim
mallē nō esse quā talis esse:bonus erā & malū me feci:qui sponte
me feci miserū:iustū ē semp esse miserum:cōscientia mea meret̄ dā
nationē penitētia mea nō sufficit ad satisfactionē:sed certum est
quoniā mīsericordia tua delet omnem offensionē. Dele ergo pie
dn̄e iniquitatem meam multitudine mīsationū tuarū. Ego uero
qui usq; ad hāc diē sine cā uixi:amodo sine cā uiuere non uolo.

De recidimento hoc est reuersione in peccatum.

Ed heu miser hec tam sepe sic cõfessus:surgẽs :cadens sum defessus:repeccando totiẽs:cõfitẽdo totiẽs: Mul totiẽs ꝓmisi ut me emẽdarẽ & nunq̃ tenui:sed semp ad peccatum meũ redii:& prioribus sceleribus noua & deteriora cõiunxi:Nunquã ut debui mores meos in melius mutaui nec a malefactis cessaui:plurimos ẽt me perdẽs peccare feci:etiã multis cã mali extiti :& exẽplis uite mee nõnulli subuersi sunt. Ecce peccata mea misericordissime deus nõ abscondo. sed ostẽdo :accuso me non excuso:quoniã iniquitatẽ meã cognosco. Nec idcirco iustus sum:quoniã si alter ita me accusaret sicut ego meipsũ accuso .patiẽter sustinere non possem . Desperare utiq; potuissem propter nimia peccata mea & uicia :culpas & infinitas negligentias meas: q̃ egi & quotidie ĩdesinẽter ago .corde:ore:& opere:& omnibus modis quib⁹ humana fragilitas peccare potest nisi uerbum tuum deus caro fieret:& habitaret in nobis. Sed desperare iam non audeo:quoniam subditus ille tibi usq; ad mortem:mortẽ autem crucis : tulit chirographum peccatorum nostrorum:& affigens illud cruci peccatũ crucifixit & mortem:Gratias tibi ago dñe deus meus quoniã uisitasti me & ostẽdisti peccata mea:nunc primum te inspirante didici ad cor meum redire. & meipsum cognoscere. Aduocabo ergo aliquem de amicis meis:& ei omnia delicta mea exponam sicut mihi precepisti: ut eius cõsilio & auxilio liberati ab omnibus meis possim iniquitatibus liberari & tibi reconciliari.

De discussione conscientie.

Vdi ergo pater miserũ peccatorẽ:audi uocẽ lacrimãtis & penitẽtis attẽde q̃ grauiter peccaui:& creatorẽ meũ offẽdi. Deo iubẽte ad cor meũ redii:& inde exclusis oĩb⁹ ꝑter dñm deũ & meipm: totã uitã meã discussi tãto diligẽti⁹ quãto familiari⁹:& ut uerũ fateat nihil aliud ibi ĩueni nisi locũ horroris & uaste solitudinis. Cõsciẽtiã uidelicet diu neglectã oĩo ĩcultã:spinis & tribulis obsitã.& oĩ horrore plenã. Nullũ enim inuenio uiciũ a quo non cõtraxerim aliquod cõtagium.

De uiciis q̄ uitā humanā cōturbant.

TVrbauit me ira: lacerauit me inuidia: inflauit sup̄bia: inde cōtraxi mētis incōstantiā: oris scurilitatē: obprobria p̄ximorū: scelera detractionū: lingue effrenationē: seniorū meorū imp̄ata nō obseruaui: sed iudicaui: de meis negligentiis obiurgatus aut rebellis fui: aut murmuraui: preferri me melioribus impudenter affectaui: simplicitatē spiritualium fratrū irridenter exagitaui: meas sententias p̄caciter iactaui: obsequia delata fastidiui: negata q̄siui: mores meos elatus corrigere neglexi: non obseruaui in obsequio reuerentiam: in sermone modestiam: in moribus disciplinam: hābui in intētione p̄tinatiam: in corde duriciam: in sermocinatione iactātiam: in humilitate fui fallax: in odio pertinax: in locutione mordax: subiectionis īpatiens potētie sectator: ad opus bonum piger: ad unitatem ferus: ad obsequiū durus: ad loquendum q̄ nesciebam promptus: ad supplātandum paratus: fraterne societati inhumanus: temerarius in audiendo: presumptuosus in docendo: clamosus ī loq̄ndo: fastidiosus in audiendo: effrenatus deformiter ī chachinnādo: onerosus amicis: īfestus quietis: īgrat⁹ bn̄ficiis: īflatus obsequiis: impiosus subiectis. Sepe iactaui me fecisse q̄d non feceram: uidisse q̄d non uideram: dixisse q̄d non dixerā: dissimulaui me non fecisse q̄d feceram: negaui me dixisse q̄d dixeram: nō uidisse & audisse q̄d uideram & audierā: & ita ex oī parte sū reus. Reus ī seculo: reus ī claustro: sed ibi p̄ ignorātiā: hic p̄ neglīgētiā: & utrūq; me iret. Verūamē multo āplius me terret q̄d ī mōasterio añ cōspectū dei deteriorē me īuenio. Collocauit me dn̄s in loco uoluptatis ī domo ubertatis: ī paradiso deliciarū. Ego uero miser & mi̾abilis īter mēsas epulantiū: fame p̄eo: iuxta fontē sitio: añ ignē algeo: & ad neutrū manus extendere uolo. Piger sū & desiosus: & tp̄us amitto q̄d deus mihi sua pietate īdulserat ad agēdā penitētiam ad obtinēdā ueniā: ad regrendā grām: ad p̄merēdā glīam. Quasi quoddā mōstrū īter filios dei sc̄to habitū monachi non cōuersatione hn̄s: in magna corona & ampla cuculla: salua mihi oīa existimo tanq̄ arbor sterilis terrā occupo: & uelut iumētum uile plus cōsumo quā p̄ficio. altiorē alterius locū teneo & nulli⁹ officiū suppleo: sed sū sicut trūc⁹ siñ frōdib⁹ & fructib⁹:

alii me pascũt de laboribus manũ suarũ sicut ꝑbẽdarium suum: Ego autẽ tanquã pauper & miser nec clericum nec laycũ gero: cã tare & legere nequeo: laborare nescio: sed sum obprobriũ homi num: pecore uilior: peior cadauere. Tolerabilius. n. caĩs putridus fetet hominibus: ꝙ̃ anima peccatrix deo. Idcirco tedet me ui uere: uiuere erubesco: quia parũ proficio: mori timeo quia non sũ paratus. Mallẽ tamẽ mori: & misericordie dei me cõmittere & cõ mẽdare: quia benignus & misericors est: ꝙ̃ de mala mea conuer satione alicui scandalum facere. Tota die nãq; uerecũdia mea cõ tra me ẽ: & cõfusio faciei mee cooperuit me. Quotidie uideo me somnolentũ ad uigilias: tardum ad horas canonicas: & pigrum ad opera manuũ. Alios autẽ uideo tã strenue & deuote diuinis ĩteresse laudibus: alios uero ita reuerenter & alacriter coram deo assistere: & eũ laudare: ego aũt cõpungi ad lacrimas nequeo: tãta ẽ duricia cordis mei. Cantare nõ libet: orare nõ delectat: medita tiones sanctas nõ ĩuenio: tanta est sterilitas anime mee: & deuo tionis ĩopia quã patior. Heu mihi omnes qui ĩ circuitu meo sũt uisitat dñs: ad me aũt appropinquat. Nam aliũ quidẽ intueor singularis abstinẽtie: alium admirãde patiẽtie: alium sũme humi litatis & mãsuetudinis: aliũ multe misericordie & pietatis: alium ĩ cõtemplatione freq̃nter excedere: hũc pulsare & penetrare celos orationis instantia: aliosq; ĩ aliis ꝑemĩere uirtutibus: omnes cõsi dero & ꝓspicio eque feruẽtes: omẽs deuotos: omẽs ĩ christo una nimes: oẽs donis celestibus & gratia affluẽtes: tanq; re uera spiri tuales homines quos deus uisitat & in quibus habitat. In me ue ro nihil horũ ĩuenio qm̃ declinauit dñs in ira a seruo suo: inde ẽ ꝙ cũ alii uigilant ego dormio: qñ alii cãtant ĩ monasterio ego huc & illuc discurro: qñ alii in aliquo secreto loco se furantur a colloquiis hominũ: ut ibi loquanť cũ rege angelorum: ego que ro colloquia hominum: cum alii uacãt lectionibus: ego fabulis & uerbis ociosis: qñ alii discutiunt & diiudicãt dicãt se metipsos: ego iudico alios: aliis placet communis uita: communis discipli na: & cõmune studium: mihi placent anguli & diuerticula. Sic sic ex quo peccare potui: nunq; a peccatis & malis operibus cas saui: peccatis peccata semper accumulaui: & peccata que ali quando operibus implere non potui: malis uoluptatibus & ma lis desideriis nunquam perficere cessaui.

De delectatione carnis.

SVper omnia mala delectatio carnis que ab ipsis cūabilis semper mecum creuit: mihi semp adhesit: nec adhuc pre senectute deficiētibus membris me deserit: & multis aliis modis infelicē aīam meam maculauit: dissoluit: captiuauit: & omni uirtute destitutam: inanē & debilē reddidit. Fateor me huiusmōi opibus nefariis & īmundis recordatōnibus sepe esse pollutū & incensum ardores nō modicos & inhonestos passum: & non solum harum delectationum mala memoria & stulte recordationes mihi nocuerūt: sed etiā aliorū male facta mihi narrata: & p recordationes sordidas ad memoriā reducta: cor meū non paruo ueneno iniquitatis maculauere. Et in hoc miserabiliter miserabilis sum: quia non tantū doleo: quantū dolēdū me cognosco: sed sic secur⁹ torpeo: uelut qd patiar ignorē: Hoc uero mihi ē oī ī felicitate misius: qd ita ope puersus: ore pollut⁹ corde immūdus: ad altare accedo: & christi corpus manib⁹ meis ptractare nō ptimesco: accedo elatus ad humilem: iratus ad mitē crudelis ad misericordē: & tn̄ patiē humilis elatum mitis iratum: crudelē misericors. Accedo seruus ad dominū nō amore sed timore: non deuotione sed usu: accedo ad dn̄m cuius percussi seruum. Ad patrem accedo cuius occidi filium: percussi uerbo occidi exēplo nec tamen ptimesco dn̄m nec reuereor patrem: Manens ī turba fratrum turbans aliquos & ab aliquo turbatus: quandoq; accedo ad pacificum. Appropīquo etiam talis ad osculum pacis: qui prius reconciliatus accedere debuissem ad osculum turbati fratris. Conuicit me reum & dei inimicum mea iniquitas peccatū meum sepe separauit me a deo. Idcirco obsecro te pater ut me instruas quomodo possim aut semp stare cū deo meo: aut redire cū ab eo peccatis meis exigentibus motus fuero.

Patris spiritualis ad confitentem responsio.

COnfessio tua fili ad lacrimas me cōmouit: tum ppter me: tū propter te. Propter me fleo: quoniam quecunq; de te dixisti: & eadem fere aut similia reperio in me: & multa ad memoriam reuocasti quorum oblit⁹ fuerā.

Propter te gaudeo:quoniã uiſitauit te oriens ex alto. Non enim longe es a regno dei. Noticia namq; peccati:initium ẽ ſalutis. Cõfido in domino quoniam quicquid minus ẽ ĩ te feruoris & boni operis humilitas ſupplebit pure cõfeſſiõis. Quacũq; hora peccator conuerſus ingemuerit ſaluus erit:quoniã cor cõtrictum & humiliatũ deus non deſpiciet. Tardius ſi quidem uidetur deo ueniam peccatori dediſſe:q̃ illi accepiſſe. Sic enim feſtinat miſericos deus abſoluere reum a tormento conſcientie ſue:quaſi plus cruci et miſericordem deum conpaſſio miſeri:q̃ ipſum miſerũ cõpaſſio ſui. Qui.n.uere penitet:& ueraciter dolet: abſq; dubio & abſq; mora ĩdulgentiã accipiet:& quanto quis frequentius quãtoq; uehementius de ſuo reatu:interno dolore afficitur:tãto certior tantoq; ſecurior:de ĩdulgentie uenia efficiť. Inde ẽ q^{d} animã penitẽtie lacrimis afflictam:tam frequenter q̃ libenter cõſolať ſpũs paraclytus:illã frequenter uiſitat:illam libenter confortat: & ad uenie fiduciam plene reformat:q̃ ſuam ſcelera flendo damnare & damnãdo flere conſiderat:Incipit extunc quedam familiaritas inte deum & animam fieri eo q^{d} hec ſentiat ſe ab illo ſepius uiſitari:& eius aduentu nõ tm̃ conſolari imo aliquotiens quodã ĩeffabili gaudio repleri:Sed ad hec qs idoneus? ꝑfecto uerus. penitẽs Omnia & enim in cõfeſſione lauanť:cõſcientia mundať:amaritudo tolliť: peccatũ fugať:trãquillitas redit ſpes reuiuiſcit animus hilareſcit:poſt baptiſmum nullũ aliud nobis cõſtitutum ẽ remedium. q̃ cõfeſſiõis refugium. Sit ergo deuota cordis compũctio: oris cõfeſſio:diſcreta carnis mortificatio:repẽtina extirpatio uiciorũ:leta bonorũ operũ exhibatio:Nõ erubeſcas deo cõfiteri:cui nõ põt abſcondi:ipſe enim nouit abſcondita cordiũ:cui oĩa nuda ſunt & aperta. ante cuius conſpectum cuncta noſtra peccata ſũt ſcripta:ſed quod ibi ſcribit trãſgreſſio:hic delet confeſſio. Nõ te pudeat dicere q^{d} non puduit facere. Quod ſi forte pudor ẽ mihi peccatori peccata tua exponere qd facturus es in die iudicii:ubi omĩbus expoſita tua apparebit cõſciẽtia. Si cogereris corã multitudine nudo corpore trãſire:nõ poſſes nõ erubeſcere. Cur ergo minus cõfũderis qñ ĩmunda cogitatione ĩ mẽte ſordidaris? Cur ergo minus erubeſcis pudẽda cordis:q̃ prudẽda carnis? Cur magis uereris uult⁹ hominum q̃ uult⁹ ãgelorũ? Talis cõfeſſio ſeparat a deo. Omnis ſpes uenie & miſicordie ẽ ĩ cõfeſſione uera. Simula

ta nãq; confessio non ē confessio: sed duplex confusio. Excludit .n. miseratõnem dei miserie simulatio nec dignatio locum habet ubi fuerit dignitatis presumptio. Prouocat uero cõpassionem humilis miserie confessio. Nulla ē.n. tam grauis culpa que nõ habeat ueniam per purā confessionē. Vicia igitur cordis tui & prauas cogitationes illico manifesta: peccatum enim proditum cito curatur: Crimen uero tacendo ampliatur. Vicium si patet fit ex magno pusillum: si latet fit ex minimo magnū. Nā uelox confessio uelociter medicinam facit. Melius est ut uites uicium: q̃ ut emendes: ne forte cum incurreris reuocare nõ possis.

Remedium ad fugiendū prauas cogitationes.

Votiēs te sentis turpibus cogitationibus pulsari & ad illicitam delectationem affici: totiens pone āte mētis oculos quomodo christus in cruce crucifixus est ꝓ te: ītuere quomodo a Iuda iudeis traditur & q̃ uiliter ꝓtractat: blassemat: & colaphizat: iudicat & cõdemnat: expoliat & flagellat: ad ultimū uero contumeliis & obprobriis affectus inter ciues & latrones suspendit: clauis cruci affix⁹: sputis derisus: spinis coronatus: lancea pforatus: ex oībus ptibus sanguis emanat: & inclinato capite emittit spiritum. Ita redemptor tuus morit ꝓ te: & tu nescio cuiusmõi sordida cogitatiõe sordidaris ī mēte. Sufficere posset hec cogitatio ad excludādas omnes illicitas cogitatiões: Sed ecce ad alia trāseamus. Cõsidera quomõ morieris: qñ aliqua īfirmitate uexatus: & ad extrema deductus: & ibi ad terrā ꝓiectus: īter longa suspiria & difficiles singultus: inter diuersos dolores & timores animā expirabis. Tunc ueniet corpus ī pallorem & horrorem: insaniē & fetorē: erit uermis & cibus uermium. Animam uero mox capient & rapient laruales ille facies que cā in exitu p̄stolant. Et ex omni pte terrebunt eam demones terribiles & horribiles. Cogita quis eā defendet a rugientibus p̄paratis ad escam: quis consolabitur tecum teterrima illa monstra demoniorum occurrentia sibi cateruatim ruere uidebit: aut quis te deducet per igontam regionem. Attende etiam q̃ subito ueniet dies ultima: q̃ subito uenit & forsitā hodie erit Iā adest. iā p̄sētaberis āte tremēdū iudicē: accu

ſaberis multis & magnis offenſis:non uno nõ paucis:ſed īnume
rabilibus criminibus:non paruis ſed īmenſis : non dubiis ſed cer
tis:non breui accuſatione:ſed tam longa q̄ꝫ longa ē tota uita tua
nõ uno accuſatione tot accuſatoribus quot ſunt delicta tua.ipſe
iudex erit diſtrictus accuſator tuus.Omnes enī ſpūs boni & ma
li te accuſabunt cum eo:boni quia deo debēt equitatem:mali qa
tuam ſeruāt iniquitatē.Tot iudicibus:tot populis aſtabis:quot
ꝓceſſerunt te in opere bono.Tot arguentibus confunderis: quot
tibi ꝓbuerunt bene uiuendi exemplum.Tot conuinceris teſtibuſ
quot monuerūt te ad bonum & bonis ſermōibus & iuſtis actio
nibus:omnibus populis nudabuntur iniquitates tue :& cunctis
agminibus patebunt uniuerſa ſcelera tua:non ſolum actuū uerū
etiam cogitationū & locutionū.Multa uero peccata ꝓruent ex ī
prouiſo:quaſi ex inſidiis:que mō non uides:& forſitan plura &
terribiliora his que nunc uides :undiqꝫ erunt tibi anguſtie:hinc
erunt accuſantia peccata:inde terrens iuſticia:ſubtus patens hor
ridum chaos inferni:deſuper iratus iudex:intus urens cōſcentia.
foris ardens mundus.Si iuſtus uix ſaluabitur:peccator ſic depre
henſus in quam partem ſe uertet?Latere erit impoſſibile :appare
re ītolerabile.In tanto diſcrimine torquebit te tua cōſcientia ma
le'ſibi conſcia:cruciabunt cordis arcana:cogente etiam conſciētia
tua:tu ipſe eris accuſator & iudex tuus : conuictus teſte propria
conſcientia:& teſtibus oculis ipſius iudicis fugere nō poteris: ſed
tremens & anxius ſtabis ſuſpenſus ad grauiſſimam ſententiā in
anguſto periculo & in periculoſa anguſtia tanquā illico receptu
rus qđ in ꝑpetuū amittere nō poteris Iudex tunc erit uehemēter
iratus:& terribiliter diſtrictus ſententia eius ſemel prolata erit ī
mutabilis:tortores horribiles qui nūquā miſerentur erunt para
ti ut data ſententia te damnatum ad tormenta rapiant . Tomen
ta erunt ſine interuallo & ſine temperamento :timor cōturbabit
te cum terra aperietur coram te:& tu rues &'cades in ſtagnum ſul
furis ardentis & fetentis ignis exterius carnem tuam conburet.
Vermis īteriꝰ cōſcientiā tuā corrodet:ibi eris ſine fine.ſine ſpe ue
nie & miſericordie:Omnia uero gehēne'ſupplicia ſuperabit :)deū
non uidere:& bonis carere q̄ in poteſtate habuiſti.

De mala cogitatione uitanda.

I uis oẽs malas cogitatiões a corde tuo expellere hec sepe cogita. Ibi nãq; est cogitatio tua: ubi est affectio tua: Ibi cor tuũ: ubi ẽ desideriũ tuũ: quoniã illud sepe ĩ cogitatiõe uoluimus. cui⁹ amore plus affecti sumus.

In cogitatione sua cadit qsq; uel stat: si bona cogitas cogitatio tua sancta seruabit te. si mala cogitas spũssanctus effugiet fictũ: & auferet se a cogitationib⁹ q̃ sũt sine ĩtellectu: eritq; tẽplũ dei speluca dyaboli. qm̃ quẽ deus deserit: dyabol⁹ arripit spũssanctus fugerit bona & dulcia: sps malus mala & amara: uana: ĩutilia: & ĩmũda: Et ideo quacũq; hora mala cogitatio cor tuum tangit: non cõsentias illi: nec sinas eam in corde tuo manere: sed illico reppelle: In initio iniq; cogitationis resiste & fugiet a te: Nam ante dei oculos non uolant uacue cogitationes nostre: & nulla momenta temporis in aĩo trãscendunt sine statu retributionis: Cogitatio praua delectationem parit: delectatio cõsensũ consensus actio consuetudinẽ: cõsuetudo necessitatem: necessitas mortem: Sicut uipa a filiis suis in utero positis lacerata pimitur: Ita nos cogitationes nostre intra nos nutrite occidunt.

Male cogitationes a demonibus suggeruntur.

Emonũ ẽ malas cogitationes suggerere: nostrũ ẽ illĩ co illas expellere: Nã ĩ aĩo nostro eas iacere nostre attinet uolũtati: & ꝓprie deputatur culpe. Volũtate sua cadit q cadit: & uoluntate dei stat qui stat: Cogitatio tñ immũda mentẽ nõ inqnat cũ pulsat: nisi cũ hãc sibi ꝑ delectationem subiugat.

De peccato superbie.

supbia sicut ẽ origo oĩum criminũ: ita ẽ ruina oĩum uirtutũ: Ipa enĩ ẽ ĩ peccato pria: ipa ĩ cõflictu postrema: ipa aut ĩ exordio mentẽ ꝑ peccatũ ꝓsternit aut ĩ fine de uirtutib⁹ deiicit: Idcirco ẽ oĩum peccatorũ pessima: qa tã ẽ uirtutes q̃ ꝑ uicia: humanã mentẽ efeminat: Cetera uicia solas illas uirtutes ĩpetũt: qb⁹ ĩpa destrũt: ut luxuria pudicitiã ira: patiẽtiã: sola. n. supbia: ɔtracũctas aĩ uirtutes se erigit: & qĩ generał ac pestifer morb⁹ oẽs corrũpit: Idcirco nisi

oīa opa nr̄a hūilitas pcesserit:cōitata & cōsequta fuerit: pposita q̄ ītueamur: apposita cui adhereamus īposita qua reprimamur: totū de manu extorquet superbia: Quāta libet sit iusticia operis apud internū iudicē nulla est si hanc eleuat tumor mentis. Perit re uera omne qđ agit̄ si nō solicite ī humilitate custodiat̄: Signa supbie hec sunt clamor ī locutione: amaritudo in silentio: dissolutio in hilaritate: furor ī tristicia: honestas in imagine: inhonestas ī actione rancor in reprehensione.

De inuidia & detractione uitanda.

Nuidia est animi tinea: sensum comedit. pectus urit: mētem afficit: cor hominis quasi quedam pestis depascit. & cuncta bona ardore pestifero deuorat: Inuid⁹ alienū bonum: suū facit inuidendo peccatū: Cū peccatores quosq̄ conspicimus nō facile eos iudicem⁹: sed magis defleamus: quia in similibus aut lapsi sumus. aut labi possum⁹: Si uis delinquentem corripere aperte icrepa: ne occulte mordeas: Quid enim prodest si me nesciēte aliis mala mea referas: Ve illi qui suam renuit corrigere uitam & aliorum non desinit detrectare: Si uis detrahere. tua inte peccata retorq̄ non aliorum delicta. sed priora cerne: nunq̄ aliis detrahes si te bene inspexeris: De malo alieno os tuum non coinquines: non detrahas peccanti: sed condole quoniam graue peccatum est detractio: Detrahentes & audientes pari reatu detinentur: Sicut irasceris alteri quando detrahit tibi. sic irascaris tibi quando detrahis alteri: Detractio st mordatior. q̄ uera cordis reprehensio.

De curiositate uitanda.

Vltos seducit curiositas tā diu q̄sq̄ sua peccata ignorat q̄diu curiose aliena cōsiderat: Qui semetipsum aspicit nō q̄rit ī aliis qd frequēter rephēdat: sed ī semet ipo qd lugeat: Quod īter se loqunt̄ hoīes nūq̄ scir̄ desideres: Omne gen⁹ mēdacii sūmope fuge nec casu nec studio loquaris falsū: qa os quod mētit̄ occidit animā: Per nullā fallaciā uitā alicuius defendas: fuge inhonesta uerba: reiice uerbū

quod non edificat audienter: Vanus enim sermo cito polluit mē tem: & facile agit̄ quod libenter audit̄. Vanus enim sermo uane conscientie ē iudex: mores hominū lingua pandit: & qualis s̄mo ostenditur: talis animus approbatur: quoniā ex abundantia cordis os loquit̄. Sermo uanus non est absq; iudicio: quia ab omni rectitudinis statu depereunt: q per uerba uana dilabūt̄. Qui laudes non appetit: nec cōtumelias sentit. Discerne te tuo iudicio n̄ alieno: nemo enim magis scire potest qs sis sicut tu qui cōscius es tibi. Quid enim prodest dum malus es: si bonus p̄diceris. qualis haberi uis talis esto: si sapiēs fueris te semp̄ hēbis eundē. Stude loq non qd libet sed qd oportet. Qui ociosū uerbū nō respuit. adnoxia cito transit. Magna uirtus est si nō ledas a quo lesus es: magna gloria ē si cui nocere potuisti parcis: nobile uindicte genus ē ignoscere uicto. Quicquid tibi cōtigit aduersi: p tuo peccato euenisse tibi puta. Tempera ergo dolorem tuum & dic: iuxta modū delictorum parua datur ultio. Mala aliorū bono tuo supera: Vince maliciam bonitate detrahentiū errores dissimulando calca: nō sis in pace infidus. nec leuis in amicitia: odientes ad pacem īuita. discordes ad concordiam reuoca.

De prauitate conscientie:

Onsciā hoīs abyssus multa: sicut. n. abyssus exhauriri nō pōt: sic cor hoīs euacuari a cogitatiōib⁹ suis nō pōt: sed cōtinua uolubilitate ī eo uoluunt̄. Magnū est mare & spaciosū manib⁹ illic reptilia quorū nō ē nūerus: Sicut. n. reptile letanter repit: & sinuosis anfractibus huc & illuc deambulat: ita cōscientiam hominis: uenenate cogitationes intrant & exeunt: ut nesciat homo unde ueniat: aut quo uadat. Hec bene cognouerat qui dicebat prauū ē cor hōinis & inscrutabile: & quis cognoscet illud qd scrutationem non recipit nec cognitionem?

Nulla pena grauior ē q̄ praua conscientia.

Vlla pena grauior est praua conscientia. Mala conscientia propriis agitatur stimulis: si publica fama te non damnat: propria conscientia te condēnat qm̄ i

mo pōt seipm fugere: Vis nunq̄ esse tristis: bene uiue: bona uita semp gaudiū habet: cōscientia rei semp in pena ē: Ita clemēs esto in alienis delictis sicut in tuis: nec quēq̄ districtius q̄ te iudices sic alios iudica ut ipse iudicari cupis. Lex tua constringit: iudiciū qd alijs imponis: ipse portabis: nullum ante iudiciū cōdēnes: ante proba & sic iudica: non .n. qui accusat: sed qui cōuincitur reus ē. Valde periculosum de suspitione quēpiam iudicare: in ambiguis dei iudicio serua sniam: non eligas cui miserearis: ne forte ptereas illum qui meret accipere: Omnib9 tribue si potes: quoniam incertum est p quo magis placeas deo. Maior sit beniuolētia q̄ quod datur: quoniam tale erit opus tuum: qualis erit ītentio tua. Qui cum tristicia manū porrigit: fructum remunerationis amittit. Nō est misericordia ubi nō est beniuolētia. Nō auferas uni unde tribuas alteri qm̄ nihil pdest si īde aliū reficis: unde aliū ianē facis: Abiice a te quicqd tuū bonū ppositū īpedire pt. cōtēne uiuēs q̄ post mortē hēre nō potes: Difficile ē imo īpossibile ē: ut & psenti b9qs fruat bōis & futuris: ut & hic uētrē & illic mētē īpleat: ut de delicijs trāsierit ad delicias: ut & ī terra & ī celo glosi9 appeat: Si uis cū leticia aī uiuere: noli mlta hre: Istā q sq̄ finiēs uitā. qp meruit ī ipa ñ pōt hre p9 ipsā: tāto nāq̄ īferi9: delectāur tāto a sup no amoī disiūgimur: Null9 sit casus quē ñ meditatio tua puciat: null9 sit casus q te īparatū īuciat: Propōe ni hil eē qd tibi accidere nō possit: Vita foueā ī quā uides aliū corā te cecidisse: Aliorū p ditio tua sit cautio: Dū nescim9 repēte mors uenit: Nescim9 .n. qd hodie nobis cōtingat: & ignoramus si hac nocte animā nostram cōditio mortis deposcat: quotidie ad finem uite tendimus & ad mortem pperamus. & pptere omni hora: oī momēto cogitare debem9 quo pperamus. Vnde dn̄s ait p pphetam: Perditio tua israel ex te tātum: in me auxiliū tuū: quasi diceret: Vt pereas īputa tuo merito: ut salueris meo auxilio: Nunq̄ oportet penitentē habere securitatē de peccatis: Nā securitas negligentiā parit & sepe incautū ad uicia trāsacta reducit: Non solum grauia sed & leuia cauenda sunt peccata: Multa enim leuia unū grāde efficiūt. sicut solent de paruis & minimis guttis īmensa flumina crescere: Non est dubium qd qui casti perseuerant & uirgines. angelis dei efficiuntur equales.

De improba uentris importunitate.

NVllus homo tam ĩprobus exactor ē. q̃ uenter q quotidiana famis exactione te urget: Cũ ceteris uiciis & si interdũ nascimur: ĩterdũ tamen cũ eis nõ morimur. Si cũ isto nascimur & cũ isto morimur. Multis creditorib⁹ reliqt me obnoxiũ pater meus: sed ab oĩbus liberatus sum. Vnus tamē supest a quo liberari nõ possũ: idest ucter: Venter pcepta non audit: poscit: appellat: nõ ē tamē molestus creditor puo dimittit: si modo dederis ei q̃ debes: non quod potes: Quosdã pſciens deus peccare posse in salutem: flagellat eos ĩ ĩfirmitate corporis ne peccent: ut eis utilius sit frangi langoribus ad salutem: q̃ remanere ĩcolumes ad damnationē: Est pniciosa sanitas q̃ ad inobedientiã ducit: ē & salubris infirmitas que p diuinã correptionē: mentē duricia frangit & humiliat.

Quomodo dyabolus sagaciter & multiformiter nos temptat.

DYabolus qñ decipe quenq̃ tẽptat. prius naturã uniuscuiusq; intelligit: & ĩde se applicat: unde aptũ hoiem ad peccãdũ aspicit: Blandis & lenib⁹ mẽtis luxuriam aut uanãgloriã pponit: aspis uero mentibus: irã: supbiam: uel crudelitatē: Aduersarius noster cũ ab exteriori sensualitate se uidet exclusum: ĩteriora collectis uiribus aggreditur & ĩgreditur: sed spiritualis homo q oĩa iudicat: ei⁹ astutias non ignorat: reprimit q̃ põt q̃ non põt tolerat: quia & si latratũ canis sustinet: morsũ nõ timet: Mordet cũ ad cõsensum ptrahit: latrat cũ suggerit: & tũc nõ uulnerat sed coronat: qm̃ & si resistentem fatigat: non obligat nisi consencientem:

De oratione & modo orandi.

ORatio ē mẽtis deuotio idest cõuersio ĩ deũ: p pium & humilē affectũ: humilē ex cõsciẽtia ĩfirmitatis pprie: pium ex cõsideratõe diuine clementie. Nullo alio modo deus citius ad misericordiam flectitur: quã si animus deprecantis ad eum toto deuotõis affectu cõuertat: nil ita deũ cõplectit: quẽadmodũ purus mẽtis affectus. Idcir

co cum orare uolueris: solus solitudinē cordis tui igredere & col lecto spiritu tuo mente integra & uacua curis: orationis domū in tra: & stans corā deo ad unū qdlibet de altaribus: orationis istā tia celos penetra: & psentatus corā celestiū choris i ipsorū presen tia miserias & calamitates quas pateris miserandus deplora. Pro de tuā necessitatē: pasce eorū pietatem: & ego confido i eo qui di xit: petite & accipietis: qm si perseueraueris pulsans nō exibis ide uacuus. Sic ora cū oraueris: quasi sis assumptus & psentatus añ faciē maiestatis i excelso trono: ubi milia milium ministrāt ei: & decies centena milia assistunt ei. Tunc ueraciter oramus quando aliūde nō cogitamus: Sine itermissione orare debemus. Nā sicut nullū ē momentū quo hō non fruatē aut utatur dei pietate & mi sericordia: sic non debet esse momentū quo eum presentem nō ha beat in memoria. Felix anima que omnes euagationes mentis in unum studet colligere: & i illo uere felicitatis fonte desiderium fi gere. Quāto oramus spiritum sanctum ad nos uocamus: oratio cordis est: non labiorū: neque enim uerba deprecantis deus intē dit: sed orantis cor aspicit: uis uirtutes tuas augere: prodere noli: qd manifestando potes amittere: tacendo custodi. Quibusdā.n. cōcessum ē tantum bene agere: & fructum boni operis nō hēre: quia ipi sibi auferūt per studium humane iactātie. Sicut glacies calore dissoluitnr ita uirtus ore laudantis.

Tumultus carnalium cogitationū impedit orātē.

Cum ad cor meū redire uolo: desideriorū carnaliū 'tur be tumultusq; uiciorū tēptationibus suis cogitationē meam dissipant & intentionem cordis i oratione per turbāt: & dum conuerti ad deū post perpetrata uicia studeo: & cōtra hec eadem uicia que ppetraui illū exo rare conor: occurrūt cordi phantasmata peccatorū que feci & mē tis mee aciē reuerberāt: cōfundunt animū & uocem depcationis mee premunt. Ita mala que feci cogitationi mee suis imaginibus impressa in ipsa mea oratione me cōturbāt. Ceterū quānto gra uiore tumultu cogitationum carnalium premor: tāto ardentius orationi insistere debeo: & quanto peccatorū meorū phātasmata i orone plerūq; patior: necesse ē ut itētio cordis mei quo duri⁹ re

pellitur ualentius insistat oroni: quatenus cogitationis illicite tu multũ supet: atq; ad pias aures dñi nimietate sue importunitatis tã diu irrumpat donec cogitationes malas manu sancti desiderii ab oculis cordis abigat. Hec est uera tranquillitas: cum tota mẽs in seipsa colligit & in uno eternitatis desiderio imobiliter figitur. Debet proinde fluctuationes cordis restringere & ad unius ueri gaudii desideriũ cogitationũ & affectionum motus colligere.

De uiciis lingue.

Vltũ loq stulticia ẽ: qm̃ i multiloqo peccatũ deesse ñ pt. ligua dr qa lingit: lingit adulãdo: mordet detrahẽdo. occidit mentiẽdo: ligat & ligari nõ pt: labilis ẽ & teneri ñ pt: sed labit & fallit: labit ut ãguilla: penetrat ut sagitta: tollit amicos: multiplicat inimicos: mouet rixas: seminat discordias: Vno ictu multos pcutit & iterficit: blãda ẽ & subdola: lata & pata ad exhauriẽda bõa & misceda mala q custodit aĩam suã custodit linguã suã: qa mors & uita ẽ i potestate lingue. Qui linguã suã & uentrẽ suũ cõtinere nõ põt: monach' nõ ẽ. Cui' peccatũ qsqs seqt. necesse ẽ qd ei' penã seqt. Vniuscuiusq; casus tãto maioris ẽ criminis: quanto priusq; caderet maioris erat uirtutis. Per que peccasti: p hec & torqueberis: sequtus es carnẽ: iflagellaberis i carne: Crimẽ nõ ẽ in reb' sed i usu agẽtis. Sepe prolixa lectio longitudinis cã memoriã legẽtis obnubilat.

De cantu & iuramento & quare deus non semper exaudit petitionem orantis.

Vnt quidam uoce dissoluti qui uocis sue modulatione gloriantur: nec tantum gaudent de dono gratie: sed etiam alios spernunt: tumentes elatione: aliud cantant q̃ libri habeant: tanta est leuitas uocis forsitan & mentis: cantant ut placeant populo magis q̃ deo. Si sic cantas ut ab aliis laudem queras: uocem tuam uendis: & facis eam nõ tuã sed suã. Habes in potestate uocẽ tuã. habeto animũ: frangis uocem: frange & uoluntatem: seruas consonantiam uocum: serua & cõcordiã morum: ut p exemplum concordes pxio

per uoluntatem deo: per obedientiam magistro. Caue ne sicut delectaris altitudine uocis: delecteris elatione mentis. Nec diuiti obsunt opes: si eis bene utatur: nec pauperem egestas commendabilem facit: si inter inopiam sordes peccati non caueat. Quacunque arte uerborum quis iuret: deus qui conscientie testis est ita hec accipit: sicut ille cui hoc iuratur intelligit. Qui uero dupliciter iurat: dupliciter reus fit: quia et nomen domini in uanum assumit: et proximum dolo capit. Semper hic deus puniri tolerat: quos ad salutem perpetuam parat. Iocunditas cordis est uita hominis: cor prauum dabit tristiciam. Omnis boni impedimentum est tristicia: humilitas nec ipsa irascitur: nec alios irasci permittit. Humilitas est si quando peccauerit in te frater tuus: antequam illum peccasse peniteat: si dimiseris illi unusquisque talem indulgentiam accepturus est a deo: qualem ipse dederit proximo suo in se peccanti: Frustra deum propitiari sibi querit: qui cito placari proximo negligit in tua infirmitate non te despicias: sed ora deum et curabit te. Sepe multos deus non exaudit ad uoluntatem: ut exaudiat ad salutem. Duobus modis oratio impeditur ne impetrare quis ualeat postulata: hoc est si aut mala quisque committit: aut si delinquentibus debita non dimittit.

De uera confessione et uera penitentia:

Vera confessio et uera penitentia est: quando sic penitet hominem peccasse: ut crimen non repetat. Nihil peius est quam culpam cognoscere nec deflere. Si uideris aliquando persecutorem tuum nimis seuientem: scito quia ab antecessore suo demone expugnetur: Omnis homo qui alium in corpore prosequitur: prius ipse in corde persecutionem sustinere cognoscitur.

De perfectione humilitatis.

Super tria sedet humilitatis perfectio: ut attendat homo quid fuit ante ortum: quid est ab ortu usque ad occasum: quid erit post hanc uitam: Vnde enim superbiat homo: rememorans quod fuit uile semen: et sanguis coagulatus in utero: postmodum in deserto huius uite miseriis expositus et peccato: tandem cinis et esca uermium in tumulo: Quid superbis o homo cuius conceptus culpa: nasci pena: labor uita: mori

necesse:quando uel quomodo uel ubi nescire ?

De cordis instabilitate.

Solus solitudinē cordis mei īgrediar:& cū corde me paulisper cōfabulabor :ab ipso querēs de ipso:& de ipsis q̄ circa ipsum sunt. Cor meū:cor prauū:uanū:& uagū : oī uolubilitate uolubilius:de uno in aliū uago īcessu transit querens requiē ubi nō ē. In omnibus enim que uident̄ requiem quesiui: & uerā requiē ī eis inuenire nō potui : deinde rediens ad me:cōsistere ī meipo non possum qm̄ mens mea ualde leuis :multūq; instabilis:uaga & profuga :ubiq; se uariat: undiq; fluctuat: qa uult & nō uult:cōsilia mutat:uolūtates alternat: similis folio qd̄ uento moueē & circūferē:Inde est qd̄ cogitatiōes mee uane & īportūe me trahūt & ducūt mō ad forū:mō ad litigia altercātiū: nūc ad cōuiuia pinguiū:nūc ad īmunda libidinū :modo sordida delectatione:mō cōcupiscentie titillatione:caro inflāmaē : necnō feda cogitatione animus sordidatur:& cū confusionis mee caliginem declinare uolo & nō naleo : sic sic dū me diligenter inspicio tolerare meipsum nō possum: Non est enim hora diei nec momētum tēporis quo creatorem meū ī aliquo modo non offendam. Vitam meā cū diligenter exploro quotidiana confessione : cōsiteri non possum pessima uiciorum germina: que in me quotidie repullulāt: Ecce audiuisti pater abhominatiōes meas malas & pessimas .& adhuc scias multo peiora & iniquiora ī angulis cordis mei latere:q̄ ad lucē uere cōfessionis uenire erubesco: Verūtamen si dei consilium habes.consule quid agendum est.

Responsio ad remedium instabilitatis inquiete mentis.

Cum p prauas ineptasq; cogitatiōes uaga mente discurris deceptoribus spiritibus tentandi aditum inte paras: & ita te a deo separas quoniam p̄uerse cogitationes separant a deo: & spiritussanct⁹ disciplne effugiet fictū : & au feret se a cogitationibus que sunt sine intellectu. Mens uero instabilis & inquieta dum semp nititur cōprehēdere quod appetit:desideriis suis circūagitata nunq̄ requiescit: Idcirco ī uno eter

nitatis desiderio imobiliter debet figi: Peccata autem tua confite ri non erubescas: quoniã oĩa in confessione lauãtur: & nullũ pec catum dimittitur nisi prius confiteatur: Prosequere igit̃ & si ad pfectam sanitatẽ peruenir̃ desideras: quicquid cõsciẽtie stomachũ grauat totum uomitu pure confessionis euomere ne differas. Vi rus enim uiciorũ nisi festinãter eiciat̃: prius interiora corrumpit deinde ad exteriora ebulliens: totũ corpus occupat & maculat.

Cogitationes & affectiones in unum conueniunt ut men tem decipiant.

Voniã egyptium tuũ nõ abhominaris sed foues & instruis: manifestabo tibi nõ solum peccata actionũ: uerum etiã cogitatõnũ. Audi ergo miseriã meã. Sepe ueniũt ad mentẽ meã cogitatões inumere: & surgũt affectiones multe: & sollicitant me de cura corporis: & suggerunt multa de usibus necessitatis. Cõueniũt ibi ad consu lendum ueraciter aũt ad decipiendũ: & congregãtur consiliarii multi & cõsiliatores uani: imo deceptores ueri: Cõgregantur aũt quasi i unũ cõsiliũ: & quasi ad q̃rẽdũ cõsiliũ bonũ & dant̃ i cõmu ne consilia multa: sed iutilia & uana: quia cõsiliũ uanitatis est: & totum eorũ cõsilium de uanitate est. Suadent mihi sanguinẽ mi nuere: ut possim pansare: & lautiores cibos sumere: remaner̃ de ui giliis: ut satis possim dormir̃. Consulũt corp⁹ recreare ne deficiat. Carnẽ fouere ne tabescat: abstinentiã aliquãtulũ relaxare: quieti parũper idulgere: & i hunc modũ agit̃ de cura corporis: Cura su perflua: & de uanitate uentilat̃ q̃stio uana: & sup huiusmodi in utili negocio consumitur sepe una hora.

Hic ostẽdit̃ cogitatiõibus & affectionib⁹ malis esse resistendũ.

Vi carnis sue desideriis non resistit: motus cordis sui custodir̃ negligit: ita tãdẽ praua cõsuetudine alligat̃ ut postmodum uolẽs eis resistere non possit. Propte rea quotiens huiusmodi consiliarios iprobos & ini quos iunũ conuenire sentis: nõ eis consentias sed illi co excute te: nũc ad orationẽ: modo ad operationẽ: sepe aũt ad me

ditationē: nec prius cesses donec illi euanescāt. Intuere quomodo christus stetit in cruce: cōsidera quomodo morieris: uel ubi uel qn̄: statue te ante terrificū tribunal tremēdi iudicis: descende usq; ad infernū inferiorē: & ibi cerne quomō anime ꝓ peccatis suis puniunt̄. Talis & enī cogitatio post baptismū remedium est contra turpes cogitationes.

Voluptates siue cōsolationes sūt aīe desolatiōes.

QVoniam uerba delictorū meorū audire nō dedignaris sed patiēter auscultas. fateri oportet quod adhuc fatendū ē. Cū supradictis cōsiliariis iniquis & iniqua cōsulētibus acquiesco: & eorū cōsilia libenter recipio: adsunt subito cogitationes praue assurgūt affectiōes ꝑuerse & multum sollicite: sed parū discrete: quomō carnē meam delicatissime foueant: que quantuncunq; suauissime nutriatur sēper caro est. Offerunt mihi infirmitorium. sed quoniam turpe ē illo diu manere: equttandi occasionem querunt & ī ueniunt: nec mora equi parantur: uasa uinaria implentur: hospitia eliguntur & que sunt necessaria in uia ligantur & parantur. Vocor & uocatus uenio. Iniungitur mihi obedientia illa & illa. ego non me tuens ex meo desiderio uilescere: recuso ore qđ cordis desiderio acquiesco: tamē coactus: & ideo letus ascēdo & iter arripio. Proh dolor religio relinquitur & silentium rumpitur: hinc inde uolāt uerba uana & inutilia: & forsitan detractoria. Sic sic consabulādo sepe consumitur dies integra: uenio ad hospitium: assideo ad mensam: apponitur panis albus: & uinum bonum: piscis & caseꝰ oua & cetera. Interea recurrit animus meus ad fratres qui sunt ī cōuentu: & graue ē mihi: ut dissimiliter ab eis reficiar: & epuler splendide: illis aride reficientibus: & remordet me cōsciētia mea si ꝓ faba piscem: si pro cepe caseum: si ꝓ mica pastellū ad refectionē sumā: si uinū bibā & fratres aquā. Gula uero expectatiōis īpatiēs īuitat & īstigat ut comedā & bibā. dicit. n. nō debes esse molestꝰ ei q te caritatiue suscepit: sed ad nutū illius te ꝑ oīa oportet hēre: & mōitis illiꝰ libēter obedir̄: & īpēsa bn̄ficia cū grārū actione ꝑcipere: qm̄ nihil respuēdū ē qđ cū caritate offert̄. Charitatis ē ut qđ ille tibi apponit: cū ipo pariter de eodē assumas: ne scāda

lizetur: si uiderit te aliud q̄ se comedere. Ita ergo fac ut conuenit. Cōmunica & participa cum hospite sicut scriptū ē. Comedentes & bibentes que apud illos sunt. Ego uero his p̄suasionibus uictus cōmunico & p̄ticipo cum hospite pro hospite: & quoniā de alieno ministrat̄ & non de p̄prio: incipio mihi esse indulgentior & manu largior. Prosequor cām p̄ qua ueni ad mensam: nā comedo & bibo p̄fuse sicut mox ē: & multiplicant̄ fercula & pocula: donec uēter grauet̄: & cerebrū turbetur: nec arguit̄ sup̄fluitas quā excusat hospitalitas. Sic sic mei oblitus dum gule appetitum sequor: obliuisci mox incipio quid faciant fratres ī refectorio: & cadit a memoria faba: caulis: panis durus: & aque potus. Sicut fabula: sic est uita mea. Timeo etiam ne ego sic cōfabulādo fabula efficiar: si non ī bonis operibus inueniar: Dicito ergo mihi quid debeo facere & quomō possim gulā cōtinere: ne tam parui budelli seruus efficiar.

De pugna & uictoria gule contra incautos.

GVla semper ē ī pugna & in culpa: siue māduces: siue bibas adest illa tecū pugnatura. si bene nō pugnas certe uinceris ab illa: q̄ cū multis pugnat & a paucis expugnat̄: Tu ergo tāto uehemētius illā expugna: quanto manifestius illam esse expugnādā cognoscis: Et q̄m ad dei cognitionem p̄uenire non potes: nisi per cognitionem tui: iterū atq; iterum discute teipsum: si forte aliud in te lateat. quod deo displiceat. Videre enim deum non potes nisi mundo corde: nec fiet cor iocundum nisi prius fiat mundum ab omni contagione.

De ficta confessione.

MVlta habeo adhuc tibi dicere: sed confiteri erubesco uerumtamen quia aliter deum uidere non possum aperiam tibi cor meum: Fateor quoniā peccata mea recogitare neglexi: & ideo multa obliuioni tradidi: cognita aūt non oīa confessus sum propter turpitudinem & multitudinem: Que uero confessus sum non pure sum confessus: propter turpitudinem: aut omnino celaui: que autem siue bene siue male sum cōfessus: nō digne flendo puniui propter

uetustatem & inueteratam consuetudinem. Confessus sum cui non debui:& cui debui fateri celaui:& quod peius est.de cōfessio ne inanem gloriam quesiui:Manifesta uero peccata excusaui: cū de illis conuictus fui:uel quod deterius est defendi: culpam meā ꝓrubore confusionis palliaui:Sic sic peccatis peccata semper ac cumulo:& uitam meam quotidie corrigere dispono:semper autē de die in diem differo & dū hoc in futuro fieri propono: fit ut il lud futurum semper sit futurum. Dixi deus meus ꝙdiu ponam consilia in anima mea:Que utilitas in sanguine meo dum descē do in corruptionem. Non est uicium cui aliquo modo non serui ueri.omnia.n.contendunt de me cuius potissimum esse uiedear: Verūtamen super omnia uicia inuidia me persequitur:pestis hec me torquet ubiq;:Da ergo consilium quō illā effugere ualeam.

De īuidia q̄ interdū sub specie sanctitatis exercet iniurias suas.

TRistius inuidia nihil ē que protinus ipsum Auctorē torquet excruciatq; suum. Omnino igitur fugienda est & execranda inuidia:quoniā in illa deus offendit: proximus leditur:animus affligit:Inuidia & enī sem per torquet possessoris sui animū:& ꝙuis semper lede re nō possit:suū tamē deseuit ī ꝓximum. Sed cū mala sit omnis inuidia:pessima tamē est huius mali species:que sub specie sancti tatis suas exercet iniurias. Sepe enim quādo seuit in ꝓximum:ex uicio iracundie uel ueneno inuidie:fingit sibi cogitatio: quod fa ciat illud pro zelo iusticie. Lesus namq; quilibet a ꝓximo suo: non iam eū facile respicere pōt simplici oculo. Displicet sibi quic quid ab illo fieri considerat:Omni fere hora tacita apud se cogi tatione illū accusat. Surgunt cause quotidie īnumere:que illū cul pabilem ostendunt:occurunt rationes multe:que illum reū illū esse puniendum conuincunt. Crescit autē eo usq; malū ut apud deum esse credat se reum:nisi eum seuerius corripiat & de sua il lum peruersitate redarguat. loquitur enim apud se huiusmodi maligna cogitatio. Vsq;quo illum talem tolero consentire ei cōprobor si eū nō corripio:cōsētiēs autē deū offēdo:Corripiā er go eū ne deū offēdā:nihil.n.ꝑ mea sed ꝑ dei īiuria ulciscēda totū facio.imo sic illū sibi restituā:ꝓximū.n.corripere & illū castigare:

hoc nō est proximo nocere sed prodesse uelle: Sic sepe apud se loquitur maligna cogitatio: excecauit enim eam malicia sua: & putat odium suum amorem esse: & iniuria sua iusticiam exercere: Conueniunt itaq; undiq; huiusmodi male cogitationes ad mētem & fingunt se ad obsequium dei conuenire: non suum autem odium uelle exercere. Cōsidera ergo adhuc frequenter: cogita uehementer: īuestiga diligenter conscientiam tuam. ut scias quid corrigere seu etiam unde debeas gratias agere. Valde. n. utile. & pnecessarium ē ut scias qd desit tibi: quid uis: quid cupis: & qd hēre optas.

De multiplici: uaga: & uaria cogitatione mētis & cordis uelocitate & alienatione.

Acilius athomos mundi possem dinumerare q̄ȝ motus cordis mei. uelocitas aīalium & uolatilium meis motibus equiperari non potest: cogitationes meas nō ē qui possit cōprehendere: desideriorū meorum non ē modus. nunc illa nūc ista cogito & desidero: nec ista nec illa habere possum. Dum corpore uaco cogitatiōibus per diuersa loca uagor. nulla hora nullo tēporis momento quiesco: sed in momēto in ictu oculi p multa spacia locorū discurrēs nouas creaturas creo. & iterū eas deleo. uel alio atq; alio mō multiplicit̄ uario: illud uel illud hr̄e desidero talis uel talis esse cupio: quasi deus illud dare uel talem facere nescierit aut non potuerit.

Que cogitāda sūt ut cor ab illicita cogitatione remoueatur.

Custos cordis: q̄ȝ modicū & cupidū cor hēs: puum ē & magna cupit: uix ad unius milui refectionē sufficere posset. & tot⁹ mūdus ei non sufficit: Solo corde p totū mūdū: uago motu discurris: sine pedibus curris: sine manib⁹ oparis: alas nō hēs & uolare nō cessas: diuitias cōgregas & satiari nō potes: epulas ad refectionē paras: & ide ñ cōedis hec & alia cogitas & falsū ē q̄ cogitas. Audi qūo ut de cetero tibi caueas: forsitā cogitas mō de sole uel de aliquo tuo amico: aut de teīpo. Si un⁹ ē sol: falsus ē iste quē tu cogitās fingis qm̄ ille certis locis & tp̄ib⁹ cursū suū pagit: istū uero ibi cōstituis

ubi uis. Si unus ē ille amicus tuus: falsus est iste quem cogitans fingis: qm̄ ille ubi sit nescis istū aūt ubi uis fingis. Porro teipsum hoc esse loco fetis: & tn̄ figmēto cogitatiōis uadis quo uis: & hoc uerū nō ē quia ibi mō nō es: Quoniā ergo falsa sūt hec: noli amo do talia cogitare: sed iacta cogitatū tuū ī dn̄o q te feci: refecit: ele git & uocauit: iudicabit: & saluabit: O quāti hac hora cū eo loquūt, eūq; ī semetipsis amplexātur: tu uero ī his delectaris q̄ pereūt & trāseūt & tecū manere nō possūt: Cōsidera quoniā modo multi moriuntur quibus si hec hora ad agendam penitentiam que tibi concessa est: quo modo per altaria: & q̄ festinanter currerent: & ibi flexis genibus: uel certe toto corpore in terra prostrato: tā diu suspirarent: plorarent: & orarent: donec plenissimam peccato rum ueniam a deo consequi mererentur. i. Tu uero comedendo: bibendo: iocando: & ridendo: tempus ociose uiuendo perdis quod tibi indulserat deus ad acquirendam gratiam: & ad prome rendam gloriam. Cogita etiam quot sunt in inferno qui nūc cru ciantur sine spe uenie & misericordie. Si amor dei te tenere non potest: saltem teneat & terreat timor iudicii: motus gehenne: la quei mortis dolores: inferni ignis urens: uermis corrodēs: sulfur fetens: flamma tartarea & omnia mala. Discute adhuc teipm̄ ut scias quid desit tibi: ne in illa discussione coram omni confunda ris si inuenta fuerit in te iniquitas.

De multiplici uolubilitate cogitationum.

Digne pensare & sufficienter estimare nō ualeo que sit illa tam multiplex cogitationū mearū uolubilitas: & tā ingēta & infatigabilis uelocitas: que per tā mul ta tam uaria: tam infinita discurrere me facit: Nulla enī hora & ī nullo tp̄is momēto qescere possū: sed p īfinita spacia locorū: & uolumina tēporū mira festinatiōe ptrāseo. Vndique mihi patet facilis trāsitus: agilis discursus: de sūmis ad ima: & de imis ad summa: de primis ad nouissima: de nouissi mis ad prima. Digne explicare non possum. quot alternationis modis momētaneis pmutatiōis īduo: & q̄ multiformiter me al ternantium uicissitudinum motibus: me uariarie consueui: & quibus perturbationibus quotidie afficior. Modo me in fiduci am erigo: modo in diffidentiam cado: nunc per constanti

am figor:nūc subitaneo timore concutior:mō me turbat ira:mō ingēs furor exagitat:nec illud adeo mirū qd uariis qualitatibus: diuersis pturbationibus p singula momenta afficior:sed illud su pra modū stupendū est:qd sub eodem pene momēto:sepe contra riis affectionibus tāgor:nūc odio:nunc amore ducor:modo gau dio:modo merore detrahor:Quam sepe īter mira gratulationis mee tripudia: superueniens subitoq; emergens tristicie cā me ue hementer concutit ac deiicit:& omnem illam exultantis animi ī solēnitatem; subito ī merorē uertit:Sepe diu multumq; dilectā nimio post modum odio psequor & uehementer approbatam. atq; desideratā subito detestor. Sed quis oīum mearum affectio num qualitates enarraret?quis omnes uariationes mee mētis ex plicare sufficiat:Pene quot sunt diuersitates rerum: tot sūt uaria tiones affectionum mearum.

Quam bonum sit qd homo seipsum cognoscat.

Vm inter omnia animalia humanū genus:tū dignio ri forma:tum digniori potentia dignius reperiat nul la scientia melior est illa qua cognoscit homo seipm. Relique ergo cetera & te ipsum discute p te curre:& in te consiste:a te incipiat cogitatio tua & in te finiat ne frustra in alia extendaris te neglecto. Preter salutem tuā nihil cogites:qm in acquisitione salutis tue nemo ē tibi germanior:ne mo ppinquior teipo: Si uero aliquid cogitationi tue se offerat. q nō quoquo mō ad tui ipius salutē ptīeat:illico rspue & expue ut te sep possis īspicere:& de cognitiōe tui uenire ad cognitionē dei:Agnoscere se debet hō ad q̄ bōa sit naturaliter pmptior:uel ad q̄ mala pcliuior:qb9 studiis debeat uehemēti9 īsistere: Cōtra q̄ mala debeat īstāti9 uigilare.qb9 exercitiis ualeat meli9 pmoue ri:qbus uiciis ualeat facili9 corrūpi:qbus culpis subiaceat:uel qb9 meritis emineat & qd p his pene l'pmii expectar debeat. quātū quotidie pficiat ul' deficiat:cū quāta aī īdustria satagat preterita mala flere:presētia declinare:futura pueni:cū quāta aī cōstantia studeat reparare bona amissa:custodire & multiplicare possessa: O quam necessaria discussio & quam admirāda speculatio.tot aī uirtutes.tot ei9 exercitatiōes:tot eius studia uel merita preoculis

& huiuscemodi cōtemplationi diutius inherere: suspende aīum tuum ab inferiorum amore: ne forte de sublimibus eiectus: & de loco uoluptatis a ꝓpria conscientia abstract⁹ & illectus: post cō cupiscentias tuas eat: & uagus fiat: & profugus sup terrā: Deniq; si cupis implerē dominicū pceptum. Omni custodia serua cor tuū: Nescit enim quid de spiritu angelico: quid de spiritu diuino senti re debeat qui suum prius non cogitat. Nihil recte existimat: qui seipsum ignorat: nescio q̄ptum sub pedibus ei⁹ omnis mondana gloria subiaceat: qui cognitionis sue dignitatē nō pēsat: O custos cordis si nōdum es idoneus ītrare ad teipm̄ qūo ad illa intranda idoneus eris: q̄ sunt intra uel supra teipm̄? Si non dū dignus es ī trare tabernaculū primum qua fronte presumis ingredi taberna culum secūdum hoc ē ī sancta sanctorū. Si nōdum moliri potes gressus altos ut cū dn̄o iesu: uel saltē cū Moyse ascēdas ī montem excelsū: qua p̄sumptione paras uolare ī celum. Prius redi ad te: q̄p rimari p̄sumas q̄ sūt supra te? Prius sol ortus sui cōfinia irradiat: q̄p ad altiora cōscendat. Primum ergo est ut redeas ad teipm̄: in tres ad cor tuum: discas estimare teipsū & spiritum tuū. Discute quid sis: quid fueris: quid esse debueris: quid esse poteris: quid fue ris p naturam: qd modo sis p culpam: Quid esse debueris p indu striā: quid adhuc esse possis p gratiā. Disce ex tuo spiritu cogno scere qd debeas de aliis spiritibus estimare. Hec porta: hec scala: hic introitus: iste ascensus: hac itroitur ad intima: hac eleuaē ad sūma: Vides quātum ualeat homini plena cognitio sui: ex hac si quidē ꝓficit ad cognitionē oīum celestiū & terrestriū & īferiorū.

Priuat⁹ amor aufert uerū iudiciū: idcirco deo ē cōmittendū.

Cire uellem qualis ipse sum: sed uix de meipō uera di scernere possū. Amor nāq; priuatus quē erga meipm̄ hēo aufert mihi uerū iudiciū de meipō Idcirco parū mihi credo de meipō: ut pote hōini mēdaci timēs ne si meipm̄ iudico mētiaē iniqtas sibi iudicet ergo me il le cui oīa nuda sūt & apta: quē fallere non possum: qa sapientia est: nec effugere quia ubiq; ē: neq; corrūpere quia iusticia est. Ille ueniat ad me cuius delicie sunt: esse cum filiis hominum: qui

ſtat ad hoſtiū & pulſat: paratus introire ſi ei aperuero. Intret ergo & ſanctificet ſanctuariū: qm̄ ſanctus ē: & domū eius decet ſanctitudo. Extirpet uicia: ordinet cogitationes: ſanet affectus: mores cōponat nullus ei in aliquo reſiſtat: ut ſit in pace locus eius. Vtinā nullus hominū eſſet mecū exterius: ut familiarius loqui poſſē cū eo īterius. Ipē. n. & ſecretū querit: & ſolitarium locū diligit. Fugiā ergo hominum ſolacia & colloquia: ut ī ſecreto cordis mei d̄m habitatorē haberē poſſim: Valde tn̄ difficile ē: ab exterioribus ad interiora mentē reuocare: & ibi ꝑmanere: Nec minus difficile ē de uiſibilibus ad īuiſibilia penetrarē: & ī illis diutius conſiſtere. Dura ſunt hec & laborioſa: ſed ualde fructuoſa. Aſſueſcā igit̄ ſola ītima cogitare: ſola īteriora diligere: & i illis ꝑmanere: ut poſſim audire quid loquat̄ ī me dn̄s deus meus. Ecce adſū piiſſime dn̄e tecū ſū: intus ſū: ꝙdiu fui ī exterioribus occupatus: uocē tuā ītra me audire non potui: nūc aūt reuerſus ad me īgreſſus ſum ad te: ut poſſim audire te & tibi loqui. Loquere ergo miſericordiſſime quia audit ſeruus tuus: loquere quia paratus ſum obedire quicqd iuſſeris: pro poſſe meo libenter & deuotus implebo. O anima mea rex āgelorū uenit ad nos: & hoſpitatus eſt nobiſcū. Letemur ergo de tanto hoſpite noſtro: corde ꝑfecto demus ei glīā & honorē: qm̄ dignatus ē uiſitare ſeruos ſuos. Epulemur & iocūdemur cū eo ī leticia & exultatione. Delectemur de deo in eo: & nullus ſit ei ī aliquo moleſtus: ne ī ira recedat a nobis & inducat ſup nos maledictionē ꝓ benedictione. Exhibeamus ei omne ſeruicium caritatis rogantes & deꝓcantes ut nobiſcum manere dignet̄. Si uero non poſſumus ꝑſoluere ei totū q̄d debemus ſaltē nos metipōs humiliter ei ſubdamus ad omnē uolūtatē ei⁹. Sit hec dies ſolēnis ī qua ſaluatorē nr̄um ī hoſpitio noſtro leti ſuſcepimus: nullum. membrum: nullum officium ab hoc gaudio excludatur Conueniant ergo in unum omnes cogitationes & affectiones: diem feſtum celebrantes in omni puritate & ſanctitate: Nulla ſe aliena cogitatio interſerat q̄ huius ſolemnitatis gaudia perturbet. Oculi mei ſemper ad dominum per quem ſum: uiuo: & ſapio: nec ceſſent lacrimis pedes eius rigare. Audiant & intelligant aures quid ſit in nobis: quod ei diſpliceat: uel quod ei placeat: q̄d damnet: uel q̄d approbet. Delectetur odoratus illo ſuauiſſimo odore dulcedinis eius: odor eius: odor uite eterne: odor

totius suauitatis & iocunditatis. Repleat os meum laude: ut cantem gloriã tuã altissime dñe: Sit meditatio cordis mei ĩ cõspectu tuo semp: ut te possim uidere p fidẽ & cõtemplationẽ: donec merear uidere facie ad faciẽ. Clementissime pater nihil ĩ nobis cesset a laude tua: Benedic aĩa mea dño & oĩa q̃ intra me sunt nomini sancto eius: Benedic & dic: Gloria. laus. & honor: sit tibi: sit rex christe redemptor.

Hic ꝓbatur anima eẽ deo similis & ideo magis illi obligata.

Nima mea si uis amari a deo reforma in te imaginem suã & amabit te. repara in te similitudinẽ suã & desiderabit te. Consilio nãq; sancte trinitatis ad imaginẽ & similitudinẽ suã creauit te creator tu⁹: qd nulli ex creaturis donauit ut tanto eum ardentius diligeres: quãto mirabili⁹ ab eo te conditam ĩtelligeres. Considera ergo nobilitatẽ tuã: qm̃ sicut deus ubiq; ẽ totus: omnia uiuificans oĩa mouens & gubernans: ita tu in corpore tuo ubiq; tota es secundũ modum tuum: illud uiuificans mouens & gubernans. Et sicut deus est: uiuit: & sapit. ita tu secundum modũ tuum es uiuis & sapis. Et sicut ĩ deo tres sunt ꝑsone: pater: filius: & spiritussanctus: sic tu habes tres uires. s. intellectum: memoriam: & uolũtatẽ. Et sicut ex patre generatur filius: & ex utroq; procedit spiritussanctus: ita ex intellectu generatur uoluntas: & ex his ambob⁹ ꝓcedit memoria. Et sicut deus ẽ pater: & deus ẽ filius & deus ẽ spiritussanct⁹: nõ tamẽ tres dii: sed unus ẽ deus: & tres ꝑsone: ita aĩa est ĩtellectus: anima uolũtas: anima memoria: nõ tamen tres anime: sed una aĩa & tres uires. Ex quibus anime uiribus quasi excellentioribus iubemur deũ diligere ut diligamus cũ tota anima: tota mente toto intellectu: tota uoluntate & tota memoria: hoc ẽ toto affectu: sine defectu cũ discretionis ĩtuitu: nec solus sufficiat de deo ĩtellectus ad beatitudinem nisi sit ĩ amore eius uolũtas: imo hec duo non sufficiunt nisi memoria addatur qd semper in mente intelligentis & uolentis maneat deus: ut sicut nullum potest esse momẽtum quo homo non utatur uel fruatur dei bonitate & misericordia: ita nullum sit momẽtum quo eũ presentẽ non habeat in memoria.

Hic probatur anima esse tante dignitatis ut habilis & idonea sit esse pater & mater christi.

Ntellige dignitatem tuā nobilis creatura:qm̄ non solum insignita es dei imagine:uerū etiā decorata similitudine.Sicut enim creator tu⁹ qui te ad similitudinē suā creauit:ē caritas:bonus:&iustus:suauis:& mitis: patiēs:& misericors & cetera insignia q̄ de eo legunt̄ ita tu creata es ut caritatem haberes & esses munda & sancta pulchra & decora & humilis:quatenus uirtutes:quāto plus in te habebis tanto propinquior deo eris:& maiorem tui cōditoris geres similitudinem. Quid maius his tibi facere potuit: q̄ ut ad similitudinē suam te cōderet factor tuus:& eisdem uirtutū uestimentis te ornaret quibus ipe ornatus ē: Attende igit̄ diligenter ꝓprie cōditionis tue excellentiā & uenerande sancte trinitatis imaginē in teipa cognosce: honoremq; similitudinis diuine ad q̄ creata es haber̄ stude:nobilitate morū:exercitio:uirtutū dignitate p̄mio rū:ut quādo apparebit qualis sit tūc similis ei apparere possis:Similis.n.similē querit & qualem te paraueris deo:talis necesse est appareat tibi deus. Si ergo naturalem pulchritudinem tuā in te reparaueris concupiscet rex decorem tuum:qm̄ ipse ē deus tuus: ipse amicus & sponsus: frater & filius: Ipse.n.dixit. Quicunq; fecerit uoluntatē patris mei qui ī celis ē: ipse meus frater & soror & mater ē. Audi quomodo uirtus & sapientia patris.filius ē patris:uerbum patris:uoluntas ē patris. Volūtas hominis nihil aliud ē q̄ quedam proles mētis. Si igit̄ eadē ē uolūtas tua & uoluntas patris:idem ē filius tuus & filius patris: Veritas:sapiētia: uoluntas corde cōcipitur:& ex corde generatur. Si igit̄ idem uis & idem sapis qd̄ pater:tu eundē filiū habes quē & pater. In te est utrū sis pater an mater:an poti⁹ utrūq;: utrūq; aūt es & pater & mater: non tuo merito: sed dei dono. Potes eum namq; gignere in corde tuo: & in corde alieno. Potes eum concipere a corde tuo & ore alieno. Intellectu gignitur: cōsensu cō cipitur affectu nascit̄:effectu nutrit̄:. Quādo ueritatem ītelligis uel aliū intelligere facis:christum gignis nosti uoluntatem christi:consenti ei:& concepisti. Quando gignis es pater:quando concipis es mater. Amando parturis: & nutris: sic sic in potestate cuiusq; relin

quitur. Vtrū nā tante prolis mater efficiatᵉ. Maledicta ergo steri lis que non parit: que talem filiū ꝓ uoto habere potuit. Similiter maledictus qui non gignit. Nisi quia nō eque ī nostra potestate cōsistit ueritatem intelligere: & ueritati cōsentire. Non enim ueri tatem semꝑ intelligo cū uolo. Intellecte aūt semper consentio si uoluero. Velle tamē non possum nisi gratia dei fuerit mecū. Nul la est enim humana industria sine dei gratia: Ex quo primus ho mo peccauit: nature bonum perdidimus: pater & arbitrii uigorē: sed nō electōnē ne nō esset nostrum: ut emendaremus peccatū. In nobis nāq; māet ad querendā salutē arbitrii uolūtas. i. rationalis uolūtas. sed admonēte prius deo. & ī unitate ad salutē ē ut uel eligamus uel sequamur: Potestatis nostre ē diuīe spirationi acqe scere: & que ad salutē nostram ptinēt eligere & sequi: Diuini uero muneris est ut possimus adipisci ꝙ sequēdo cupimᵘ cōsequi: No stre potātis est & ignauie ut labamur: Felix hō q sic ambulat sa piēter: ne cadat: aut si ceciderit: ut statim resurgat: Felicior uero ē: q nunq; cecidit. Felicissimus autem est qui iam cum deo regnat.

Hic ostenditur anima sancta semper ad recipiendum in se deum esse parata.

Elix hō est cui ꝑsto ē cū uoluerit habere deū. O q̄ta ē dignitas hoīs. filiū hr̄e deū: & quāta est humilitas oīpotētis habere hoīem patrē: & quāta est nobilitas aīe christum iesum habere spōsū: Sancta ergo aīa & ueri sponsi amica ad dilecti sui aduentū sūmo cū desi derio semꝑ debet inhiare: & parata atq; expedita esse: ut pulsantē amicū absq; ulla dilationis iniuria possit suscipere: & uocanti cū oī alacritate occurrere: ne subito & ī opīate adueniēs: minus ꝑm ptā & minᵘ ornatā īueniat: uel diu exclusus diuturne ꝑstolatōis ul lā molestiā substineat: Aliud autē ē cum ipo intrare: atq; aliud ē ad ipm exire. Ibi anima ad seipām reuertitur & cum dilecto suo usq; ad intima cordis sui penetralia īgreditᵉ: Hic extra semetipsā ducitur & ad sublimia contemplāda subleuatur: Quid namq; est eius introire: nisi te totā ī semetipam colligere? Quid uero ē eius exire: nisi seipsam extra semetipsam totam extendere? Nihil itaq; aliud est animam cum dilecto suo in cubiculum īgredi & solam

cū solo morari dulcedineq; eius pfrui: nisi exteriorū omniū obliuisci: & ī eius dilectiōe sūme & ītime delectari. Se solā cū dilecto uidet: quādo exteriorū omniū oblita: & ppria cōsideratione ī dilecti sui dilectionē desideriū suū purgat: & ī his q ex ītimis suis cōsiderat animū suū ī huiusmōi affectū īflāmat: & tā ex bonorū q; ex malorū suorum cōsideratione ī gratiarū actione assurgit: & hinc q indulta uenia intime deuotionis uictimas psoluit: usq; ī intimū dilectus pducit & in optimo collocat quādo ex intimo affectu sup oīa diligit. Cogita quid sit quod ī uita tua ardētius dilexisti: anxius cōcupisti quod te iocundius afficiebat: cete risq; omnibus profundius delectabat. Cōsidera ergo si eādē affectionis uiolentiā delectationisq; abūdātiā sentis: quando ī sūmi dilectoris desideriū inardescis: quādo ī eius dilectione requiescis: Cui dubiū sit quod intimū illū affectionis tue sinū necdū teneat. Si intime dilectiōis aculeus aīam tuā minus penetrat: tepid? exagitat quā ī alienis affectiōibus aliquādo penetrare: uel exagitare solebat. Sed si tātā prorsus uel forte ualidiorē dilectionis uiolentiā ī intimis tuis circa diuina pspexeris quā alias nūq; expertus fueris: uide ad huc si forte aliud aliquid sit ī quo delectari uel cōsolari possis. Certe quādiu possumus ex aliena qualicūq; re cōsolationē uel iocūditatē cōcipere nōdū audeo dicer dilectū nostrū ītimū: ardentissimū amoris sinū tener. Satage ergo: festina trahere eū adhuc o beata anima: Quis enim neget illud intimū ad cordis humani penetrale: tales recessus habere: seu etiā obtinere posse in quibus summi & singularis amoris uiolētiam cum aliquid p affectum infixerit: aliena omnino delectatione auelli non possit: Certe si alienam aliquam consolationem queris uel recipis deum tuum quanuis fortasse summe: nondum singulariter diligis Nondum ergo in intimum perducatur. nondum in intimo collocatur. Si ergo non satagis introducere eum ad intima tua: quo modo te credam uelle uel posse sequi eum ad sublimia sua. Certum ergo signum tibi sit anima quecunq; es: quod dilectum tuum minus diligis uel ab illo minus diligeris: si ad theoricos illos excessus: nondum uocaris uel uocantem sequi nondum merueris. Quomodo enim perfecte diligis uel diligeris si in summo rum desiderio ad superna non raperis? & ad theoricos illos ornatus mētis alienatione non transis? Vis nosse quia sublimitas

diuinarum reuelationum sit manifestum diuine dilectitionis in dicium. Iam non dicam inquit uos seruos sed amicos: qa omnia que audiui a patre meo: nota feci uobis. Satage ergo deum tuū intime & intime & summe diligere & omni hora ī diuine cōtemplationis gaudiū sūmo cū desiderio anhelar̄. Collige teipam ad te metipam totā: & ī solo diuinitatis desiderio requiesce.

Anima precipitur erigere se ad sublimia contemplanda.

DEbet nāq; anima pfecta: & assidue summorū cōtēplationi dedita omni hora pegrinationis sue terminum & ergastuli huius egressū cū sūmo desiderio expectare: & ad illud diuine cōtemplationis spectaculū qđ in futura uita spamus animū suū cōponere suspēdere & ī eiusmodi spectatione uehementi desiderio anhelare: ut qđ interius uidet p speculum ī enigmate: mereat̄ uidere facie ad faciē. Necesse ē itaq; ad cor altum ascendere & mentis excessu p dominicā reuelationē addiscere qđ sit illud ad qđ studere uel spectare oporteat: & ad qualem sublimitatē habeat animū suū cōponere: & assuescere. Nam si semel ad illā luciferā angelice sublimitatis gloriā admissus fuerit & ad illud diuinorum luminū spectaculū ītrare meruerit. q̄; intimis desideriis: q̄; pfundis suspiriis: q̄; īenarrabilibus gemitibus eū qui eiusmodi ē: putamus insistere: q̄; assidua recordatione: quā iocunda admiratione: inspectam claritatē credimus cū retractare: menteq; reuoluere. Illam desiderādo: illā suspirādo: illā cōtemplando: donec tandem aliquādo ī eandē imaginē transformet̄ a claritate ī claritatē: tanq̄ a domini spiritu. Verum tamen cū ab illo sublimitatis statu ad nosmetipsos redimus: illa que prius supra nosmetipos uidim⁹ ī ea ueritate uel claritate qua prius prospeximus ad nostrā memoriā omnino reuocare nō possimus. Et quanuis inde aliquid in memoria teneamus: & quasi p mediū uelum: & uelut in medio nebule uideamus: nec modum quidem uidendi: nec qualitatem uisionis comprehendere uel recordari sufficiamus & mirum in modum reminiscentes: non reminiscimur & non reminiscentes reminiscimur: dum uidentes non peruidemus: & aspicientes non perspicimus: & uidentes non penetramus: donec iterū meditatione assurgamus in contēplatio

nem:cōtemplatione ī admirationem:admiratione ī mētis eleuatiō nem. Per ueritatis contemplationē erudit homo ad iusticiam :cō sumat ad gloriam. Gratia cōtemplationis cor ab oī mūdāo amo re non solum emendat sed sanctificat:& aīum ad celestium amo rē īflammat. Qui diuina īspiratione ꝟ reuelatione ad contempla tionis gratiam ꝓmouet quasdā arras future illius plenitudinis. accipit: Vbi sempiterne contemplationi īherebit : Qui uero cōtē plationi ueritatis uult uacare necesse ē ut discat requiescere nō so lum ab operibus malis :sed etiā a cogitatiōibus superuacuis:mul ti si quidem & si sciāt uacare corpore:minime tamē ualēt uacare corde nescientes facere sabbatū ex sabbato:& ideo nō ualēt īpler quod dicitur ī psalmo. Vacate & uidete quoniam ego sum deus: Vacantes si quidem corpore. sed uagantes ubiq; corde nequaꝙ̄ merentur uidere ꝙ̄ dulcis est dominus.& ꝙ̄ bonus israel deus iis q recto sunt corde: Inde est qđ hostes deridēt sabbata eorū.i.ipa sue uacationis ocia.in cogitationes inutiles protrahunt & per de uia queq; uago īcessu sine respectu peruētionis passim huc & il luc uagant: Animus eorum in diuersa rapit & nūc ī hanc partē nunc in illā discurrendo mira agilitate in contraria agit . Sic sic ꝙ̄diu sub egenis huius mundi elementis uiuimus desideria no stra ultra gaudia nec extendimus :quia ī fine plura sunt q̄ concu piscimus ꝙ̄ que in hac uita apprehendere possumus : Beata autē illa supnorū spirituum multitudo desideria sua ultra gaudiorū suorūnō extendit plenitudinem : que felicitatis sue īfinitatē uel ī mensitatē cōprehēdere omnino nō sufficit: Est autem illorū gau diū non solum de contemplatione creatoris:sed etiam in contem plandis eius creaturis . Dum enim deum in omnibus suis operi bus mirabilem inueniunt quid mirum si ubiq; mirando uenerā tur uenerādo mirant magnalia eius quem diligunt. Inueniunt itaq; non solū in creaturis īcorporeis sed ēt ī creaturis corporeis unde mirantur. unde creatorem eorum digne uenerantur : Hec omnia iugiter mirāt & contemplantur : Contemplantes miran tur mirantes letantur : letantur de diuina contemplatione : Congratulantur de mutua uisione : mirantur in rerum cor poralium speculatione : Discamus & nos contemplantes mirari & mirantes contemplari quomodo illius superne

beatitudinis ciues omnia que sub ipsis sunt indesinenter aspiciūt: omniumq; que ab alto uident rationem & ordinem comprehendunt quomodo de mutua societate insolubiliq; claritate in īfinitum gaudeant: quomodo in illam diuine claritatis uisionem īsatiabiliter inardescant. Nihil est iocundius: nihil utilius gratia cōtemplationis: Quanto amplius in celestium contemplatione de ctaris & delectando admiraris tanto libentius imoraris: tāto diligentius: perscrutaris: profundiusq; illuminaris semp ī illis inuenies quid mireris & unde delecteris: Nusq; est copiosior materia admirandi & nusq̄ utilior causa delectandi: In his ergo semper sit tua admiratio & delectatio: nec necesse erit alia pro aliis querere & per uanam huc illucq; cogitationum euagationem discurrere. Deum namq; cognoscere plenitudo est scientie. Plenitudo autem huius scientie plenitudo est glorie. Consumatio gratie ꝑpetuitas uite. Ad huius uero scientie plenitudinem: opus est potius intima compunctione: q̄ profunda inuestigatione: suspiriis q̄ argumentis: crebris lamentationibus q̄ copiosis argumentationibus: lacrimis q̄ sententiis: oratione q̄ lectione: gratia lacrimarum q̄ scientia litterarum: celestium potius contemplatione q̄ terrestrium occupatione.

Deuotissimi doctoris Sancti. Bernardi abbatis clareuallis libelli de conscientia: uel de interiori homine.

Finis.

Epistola Sancti Bernardi utilissima & moralissima de guber natione familie.

Ratioso & felici militi. D. Raymōdo castri am brosii: Bernardus ī seniū deductus salutē. Do ceri petis a nobis de cura & mō rei familiaris utilius gubernāde: & qliter patresfamilias de beant se habere. Ad qd tibi sic respondemus. Quod licet omniū rerū mūdanarū status & exi tus negociorū sub fortuna laborēt: nō tamen hoc timore uiuendi est regula omittenda. Au di ergo & attende qd si in domo tua sūptus & redditus sūt eqles Casus iopinatus poterit destruere statū eius. Status homīs negli gētis dom⁹ ē ruinosa. Quid ē negligētia gubernātis domū signis ualidus ī domo accēsus. Discute diligēter eorū diligētiā & ꝓposi tū q tua administrāt. Labēti.n. nōdū lapso facultatibus: min⁹ ue recūdie est abstinere q̄ȝ cadat. Sepius reuider q̄ tua sūt & quomō sint magna ꝓuidētia ē. Cogita de cibo & potu aīaliū tuorū. Nā esuriūt & nō petūt. Nuptie sūptuose dānū sine honore cōferunt. Sūptus ꝑ militia honorabilis ē. Sūptus ꝓ iuuando amicos rōna bilis ē. Sūptus ꝓ iuuādo ꝓdigos ꝑditus ē. Familiam grosso cibo nō dilicato nutrias: Qui gulosus effectus ē: uix aliter quā morte mores mutabit Gulositas uilis & negligētis hoīs putredo ē. Gu lositas sollicit & diligētis hoīs solaciū ē. Diebus pascalibus ab undāter n̄ tamē delicate pasce familiā. Fac gulā litigare cū bursā. & caue cui⁹ aduocatus existas: Si aūt īter gulā & bursā iudex exi stas sepius sed nō semp ꝑ bursa sentētiā feras. Nā gula affectioni bus ꝓbat & sic testib⁹ nō iuratis Bursa euidēter ꝓbat iā arca & cellario euacuatis uel breui tpre uacuādis. Tūc male iudicas ꝯtra gulā qn̄ auaricia ligat bursā. Nūquā recte īter gulā & bursā aua ricia iudicabit. Quid ē auaricia: sui homicidia. Quid ē auaricia: pauptatis timor: semp ī pauptate uiuēs. Recte uiuit auar⁹ ī se nō ꝑdēs diuicias sed aliis refuādo. Melius ē.n. aliis refuare q̄ȝ ī se ꝑ dere. Si blado abūdas nō diligas carestiā: quia diligēs carestiā cu pit eē pauperū homicida. Vēde bladū cū satis ualet: nō qn̄ ꝑ pau pem emi nō pōt. Vicinis minori ꝑcio uēde ēt inimicis. Nō semp gladio sed sepe fuicio uincit inimicus. Superbia cōtra uicinū bal

neũ est expectans tonitrũ cũ sagitta. Habes inimicũ queras tuum oculũ p tui costodia. Si hẽs inimicũ cõuersationẽ nõ habeas cũ ignotis. Semp cogita quod inimic⁹ sagax cogitat inimici uias. De bilitas inimici ñ ẽ loco pacis sed tregua ad tps. Si te securas ñ co gitar inimicũ tuũ q̃ tu cogitas piclo te expõis. De feminis tuis sũ spectis qd agãt ignorãtiã nõ sñiam queras. Postq̃ sciueris crimẽ uxoris tue a nullo medico curaberis. Dolorẽ de mala uxore tunc mitigabis q̃do audies de uxoribus aliẽis. Cor nobile & altũ nõ ĩqrit de opib⁹ mulierũ. Malã uxorẽ potius risu quã baculo casti gabis. Femĩa senex & meretrix oẽs diuicias annullabit: Femĩa se nex & meretrix si lex pmiteret uiua sepelienda esset. De uestibus. Nota. q̃ uestis sumptuosa: probatio ẽ pauci sensus. Vestis nimis apparẽs cito uicinis tedium parit. Stude bonitate placer non ue ste. Mulieris petito habẽtis uestes & uestes querẽtis nõ ĩdicat fir mitatẽ. De amicis: tene qd maior ẽ amic⁹ q sua tribuit q̃ q seipm offert. de uerbis ẽ magna copia amicorũ. Amicũ nõ reputes q te p̃sentẽ laudat. Si cõsulis amico nõ q̃ras placere ei sed rõni. Dicas ĩ cõsulẽdo sic mihi uidet: nõ p̃cise sic agẽdũ ẽ. qm facili⁹ de malo exitu cõsilii redargutio seqtur: q̃ de bono laus. Audiui quod io culatores te uisitant: Attende q̃ sequunt. Homo ĩpẽdẽs ioculato ri cito uxorẽ habebit cui⁹ nomẽ erit pauptas. Sed qs erit huius uxoris fili⁹: derisio. Placet tibi uerbũ ioculatoris: finge te nõ au dire sed aliud cogitare: ridẽs & gaudens de uerbis ioculatoris iã pignus sibi dedit. Ioculatores improperantes digni sunt suspen dio. Quid est ioculator: mala impropans: aĩal hõĩcidiũ secum portans. Ioculatoris ĩstrumẽta deo nõ placẽt. Audi de famulis. Famulũ alti & elati cordis repelle ut futurũ inimicũ. Famulũ tuis moribus blandiẽtẽ repelle: Famulo & uicino te p̃sentẽ laudãtib⁹ resistas: aliter cogitãt te decepisse. Famulũ se de facili ueretũdantẽ dilige ut filiũ. Si uis edificare domũ ĩducat te necessitas nõ uolũ tas. Cupiditas edificãdi edificãdo ñ tollit. Nimia & inordinata edificãdi cupiditas parit cito & expectat edificiorũ uenatõnem. turris cõpleta & arca uacuata faciũt ualde sed tarchominẽ pru dẽtẽ. Vis aliquãdo uẽdere: Caue cũ uendere uolueris ne ptẽ he reditatis uẽdas. Nõ uẽdas potentiori sed potius minori p̃cio des minori. Totũ ãt uẽde plus offerenti. Melius ẽ grauẽ pati famem quã patrimonii uẽditõem: Sed melius ẽ ptem uẽdere quã ĩse usu

ris ſubiicere. Quid ē uſura? Venenū patrimonii. Quid ē uſura le
galis latro ꝓdicens quod itēdit. Nihil emas ī cōſortē potētioris
paruū cōſortē patiēter ſubſtineas. ne tibi fortiorē ſociet. Queſiui
ſti de uſu uini: Qui ī diuerſitate & abūdātia uini ſobrius ē: ille ē
terren⁹ deus. Ebrietas nihil recte facit niſi cū ī lutū cadit. Sentis
uinū: fuge cōſortiū: Scīs uinū quare ſomnū antequā colloquiū:
Qui ſe ebriū uerbis excuſat ebrietatē ſuā apte accuſat. Male ſedet
in iuuene uina cognoſcere: Fuge medicū ſcientia plenum & exer
citio non probatum. Fuge medicum ebrium. Caue tibi a medi
co uolente in te expiri qualiter alios de ſimili morbo curauit: Ca
tulos ualde paruos: dimitte clericis & reginis. Canes cuſtodes uti
les ſunt: Canes ad uenandum plus cōſtāt quā conferāt. Habes fi
lios diſpenſatores tuorū bonorū nō īſtituas: Sed dices ſi aduerſe
tur fortuna qd prodeſt uiuēdi doctrina? Audi qd de hoc uiderī
ſtultos omittētes cōtingētia: & tandē ſe excuſantes ſub fortuna.
Euenit aliquādo fortuna. Sed ſeruās doctrinam raro accuſabit
fortunā. Raro. n. diligētiam cū īfortunio ſociabis ſed rarius a pi
gricia īfortuniū ſeparabis. Expecta piger ſibi ſubueniri a deo q
ī mūdo iſto uigilare ꝓcepit. Tu ergo uigila & leuitatē expēdēdi
cū grauitate lucrādi cōpenſa. Appropinquat ſenectus: cōſulo ꝙ
deo potius quā tuo filio te cōmittas. Diſponis legata. cōſulo: ꝙ
primo ſeruitoribus quā ſacerdotibus ſolui mādes. Diligentibus
pſonā tuā nō cōmittas animā tuā. Cōmitte animā tuā diligenti
bus animā ſuā. Diſponte de rebus ante morbū. Sepe quis efficit
īfirmitatis ſuus. & ſeruus teſtari non pōt. liber ergo teſteris ante
quā ſuus efficiaris: Sufficiat tibi ꝙ de te dictum ē. De filiis audi
Mortuo patre filii querūt diuiſionē. Si nobiles ſūt melior ē ſepe
eorū p mūdū diſperſi ꝗ hereditatis diuiſio. Nā ſepe ē grauis co
rū diſſolutio: huiuſmodi hereditatis diuiſio. Si laboratores ſunt
faceat ꝙ uolūt. Si mercatores ſunt tutior eſt eorū diuiſio quā cō
munione unus īfortuniū aliis īputet. Mater uero forte remarita
ri querit: ſtulte agit. ſed ut ſua peccata deploret utinam ipa ſenex
accipīat iuuenē. Nam nō ipſam ſed ſua queſiuit: qbus habitis bi
bet cum eo doloris calicē quem optauit ad quē eam ꝓducant me
rita ſua dānabilis ſenectutis.

Finis epiſtole.

Eiusdem Sancti Bernardi oratio diuina & deuotissima quā fecit quando imago saluatoris solutis brachiis de cruce amplexata est eum.

Alue mundi salutare salue salue iesu care Cruci tue me aptare uellē uerē tu scis quare da mihi copiam. Ac si p̄sens sic accedo imo te p̄ntē credo o quā nudum hic te cerno ecce tibi me p̄sterno sis facilis aduenia. Clauos pedum plagas duras & tā graues ip̄ressuras circūplector cum affectu tuo pauens in aspectu tuorū memor uulnerū. Grates tāte caritati nos agam⁹ uulnerati o amator peccatorum reparator cōfractorū o dulcis pater pauperum. Quicquid ē in me cōfractū dissipatum aut distractum dulcis iesu totum sana tu restaura: tu cōplana tuo medicamine. Te ī tua cruce quero p̄ut queo corde mero me saluabis hic ut spero salua me & saluus ero in tuo lauans sanguine. Plagas tuas rubicundas & fixuras tam profundas cordi meo fac inscribi ut cōfigar totus ibi te modis amās omnibus. Quisquis huc ad te accessit & hos pedes corde pressit eger: sanus hinc abscessit hic relinquens qcquid gessit dans osculū uulnerib⁹. Coram cruce procūbentem hosq̄ pedes cōplectentē iesu christe nō me spernas sed de cruce tua cernas compassiōis gratia. In hac cruce stans directe uide me o mi dilecte totum te ad me conuerte esto sanus dic aperte dimitto tibi omnia.

Oratio ad genua.

Alue salue rex sāctorum spes uotiua pecatorū in hoc ligno tanq̄ reus pedēs uerus homo deus caducis nutans genib⁹. O quā pauper o q̄ nudus qualis es ī cruce ludus diuersorū iocus factus sponte tamē nō coactus attritus mēbris omnibus Sanguis tuus abundāter fusus fluit incessanter totus lotus ī cruore stans īmotus in dolore precinctus uili tegmine O maiestas infinita o egestas inaudita quis p̄ tāta caritate queret te ī ueritate dans sanguinē p̄ sanguine? Quid sū tibi respōsurus actu nullus: corde durus quid repen

dā amatori q pro me elegit mori ne dupla morte morer? Amor tuus amor fortis quem nō uincūt iura mortis o quā. pia me sub cura tua foues impressura ne morsu mortis ulherer Ecce tuo pre amore te cōplector cū rubore me coapto diligēter tu scis tamen euidenter sed suffer & dissimula. Hoc ꝙ ago te non greuet sed me sanet & me lauet inquinatum & egrotum sanguis fluens hic per totum ne supersit macula. In hac cruce te cruentum & distentum & contemptum ut requiram me impele & hic imple meum uelle facturus qd desidero. Vt te querā mente pura sit hec mea prima cura nec est labor nec grauabor sed sanabor & mundabor cum te complexus fuero.

Oratio ad manus.

Alue salue iesu bone fatigatus in agone qui p lignū es distractus & ad lignum es compactus expansis sanctis manibus. Manus sancte uos auete rosis nouis adimplete hos ad ramos dure iuncte & crudeli ferro puncte tot guttis decurrentibus. Ecce fluit circunqua ꝙ manu tua de utraq; sanguis tuus copiose rubicundus instar ro se magne salutis precium: Manus clauis perforatas & cruore pur puratas corde premo pre amore sitibundo bibens ore cruoris stil licidium. O quam large te exponis prōptus malis atq; bonis tra his pigros: pios uocas & in tuis ulnis locas paratus gratis omī bus. Ecce tibi me presento uulnerato cruentato semper egris mi sereris de me ergo ne graueris qui presto es amātibus. In hac cru ce sic extensus in te meos trahe sensus meum posse uelle scire cru ce tue fac seruire te meis apta brachiis. In tam alta charitate tra he me in ueritate propter crucem tuā almam trahe me ad crucis palmam dans finem meis uitiis. Manus sancte uox complector & gemēdo condelector grates ago plagis duris clauis sputis. gut tis: puris do lacrimas cum osculis. In cruore tuo lotum me cōmē do tibi totum tue sancte manus iste me defendant iesu christe in extremis periculis.

Oratio ad latus.

Alue salue sūme bonus ad parcendum nimis pronus membra tua macilenta quam acerbe sunt distinta in ramo crucis torrida. Salue latus saluatoris in quo latet mel dulcoris ī quo patet uis amoris de quo scatet fons cruoris qui corda lauat sordida. Ecce tibi appropinquo nec te iesu derelinquo uerecūda licet fronte tamen ueni ad te sponte scrutari tua uulnera. Salue mitis apertura de qua uenit uena pura porta patens & profunda super rosam rubicunda medela salutifera. Odor tuus super uinum uirus pellens serpentinū potius tuus fructus uite q sititis huc uenite te dulce uulnus aperi. Plaga rubens aperire fac cor meum te sentire sine me in te trāsire uellem totus introire pulsanti pande pauperi. Ore meo te cōtingo in te meum cor intingo te ardenter ad me stringo & ardēti corde lingo me totum in te traiice. O quam dulcis sapor iste qui te gustat iesu christe tuo uictus a dulcore mori posset pre amore te unum amans unice. In hac fossa me reconde infer meum cor profunde ubi iacens īcalescat & in pace requiescat ne ꝓrsus quicq̄ timeat. Hora mortis meus flatus ītret iesu tuum latus hic expirans in te uadat ne hunc leo trux īuadat sed apud te ꝑmaneat

Oratio ad pectus.

Alue salus mea deus iesu dulcis amor me⁹ salue pectus reuerendum cum tremore cōtingendum amoris domicilium. Aue thronus trinitatis arca late charitatis firmamentum infirmitatis pax & pausa fatigatis humilium triclinium.

Oratio ad cor.

Vmmi regis cor aueto te saluto corde leto te complecti me delectat & hoc meum cor affectat ut ad te loquar toleres. Quo amore uincebaris quo dolore torquebaris cū te totum exhaurires ut te nobis impartires ut nos a morte tolleres. O mors illa quā amara quā īmitis quam auara que ꝑ cellam introiuit in qua mundi uita uiuit te mordens cor dulcissimū. Propter mortem quā tulisti cū pro me tu defecisti cordis mei

cor dilectum totum in te fer affectum hoc ē qđ cupit plurimum. Per medullam cordis mei peccatores atq; rei amor tuus transfera tur nec a te iam deseratur quicunq; te cōplectitur. Dilatare aperi re tanquam rosa fragrans mire cordi meo te coniunge unge illud & compunge qui amat te qui patitur. Quid nam agat nescit ue re nec se ualet cohibere nullū modū dat amori multa morte uel let mori amor quisquis uincitur. Vite uas tibi proclamo te dulci corde semper amo ad cor meum inclinare ut se possit applicare deuoto tibi pectore. Tuo uiuat in amore ne dormitet in torpore ad te oret ad te ploret te adoret te honoret te fouens omni tēpo re. Rosa cordis aperire tuus odor fragrat mire te dignare dilatare fac ad te cor anhelare ut que tibi sit uicinum infer tuū īfra sinū ut uix seipsum capiat. Hic repauset hic moretur ecce iam post te mo uetur te ardenter uult sentire noli noli contraire debes ei consen tire ut bene de te sentiat.

Oratio ad totum corpus

S Alue iesu reuerēde īseruoř requirēde maiestatē hic attē de accedētē me accēde ꝑcordiali gratia. Salue cui⁹ dul cis uult⁹ immutatus & īcultus immutauit suū florē to t⁹ uersus ī pallorē quē celi tremit curia. Oīs rigor atq; uigor hinc abscessit non admiror mors apparet in aspectu totus pendens in defectu attritus egra macie Sic affectus sic despectus propter me sic interfectus peccatori sic indigno cum amoris in tersigno appare datus hodie. In hac tua passiōe me agnosce pa stor bone cui⁹ sūpsi mel ex ore haustū lactis cū dulcore ꝑ oībus deliciis. Nō me reū asperneris nec indignū dedigneris morte tibi iā uicina caput tuū huc reclina ī meis pausa brachiis. Tue sancte passioni. me gauderē īterponi ī hac cruce totus mori ꝑsta crucis amatori sub tua cruce moriar. Morti tue tā amař grates ago iesu care q es presens pie deus fac que petit tuus reus ut absq; te nō fi niar. Cū me mori ē necesse noli mihi tūc deesse ī horrēda mortis hora ueni ueni absq; mora tuere me & libera. Cū me iubes emi grare iesu bone tūc appare o amator cōplectende temetipm tunc ostēde in cruce salutifera.

Finis Orationis Beati Bernardi abbatis: clareuallis.

Incipit tractatus Beati Bernardi de uite ordine & morum institutione.

Ortatur quidam timidam mentis mee imperitiam quoniam sepe fraterna caritas: ut de uite ordine. morisq; instructione breuiter loqui debeam. Sed quia tempus est. ubi ipso qui inspirauit opitulante opus aggrediar. exordium summere necessariũ duxi: ab illa laudabili uirtute: que dicitur uerecondia. Que cum sit omnibus etatibus personis temporibus & locis apta. tamen adolescentes & iuueniles animos maxime decet: Tres uero uirtutes sunt que pueris & adolescentibus magis congruunt. uerecondia. taciturnitas. & obedientia. Non autem dubium. si has studeãt habere. quin possint decimo duce ad culmen perfectionẽq; uirtutum ascendere. Morum enim insignia. & ornamenta uirtutum in illis procul dubio cernimus senibus qui ab ipso tyrocinio primeue etatis. usum ad perfectũ uirum disciplinis celestibus exercitati. per uiam domini fortiter cõcurrerunt: Quorum scilicet sapientia tantũ uiget & lucet: quãtum senectus ipsa etate fit doctior. usu tricior. ꝓcessu temporis prudentior. Hic autem ueterum studiorum dulcissimos fructus edit & alios reficit. Multi namq; senes diu uiuentes & nihil proficientes. quia nullas sibi inoportuno tempore diuicias congregauerunt inopes omnium uirtutum. animos iuuenum reprobe uite morbo ĩficiunt. Sicut enim per senem uiciosum & fatuum. ita & per adolescentem' inuerecondum & temerariũ. religio sancta destruitur. Post indoctos namq; malosq; prelatos. in sancta ecclesia nulla pestis ad nocendum infirmis ualentior inuenitur. Deniq; talium hominum genus. ista de quibus apostolus predixit tempora prohdolor sine numero ferunt. quando omnia ferme que bona sunt & sancta pessundari confundiq; uidemus. Et quoniam senes in melius mutari ab illa inolita uiciorum

consuetudine difficilimum est : debemus adolescentibus ma
num porrigere . qui si dare uolunt operam omni depulso
tempore possunt utique per gratiam christi uitam corrigere .
moresque componere actusque suos in omnibus meliorare . Id
circo diu est quod desideraui propter iuniorum salutem . eo
rum precipue cum quibus uiuo . ex opusculis patrum pau
ca quedam deflorando colligere . que tenere etati eorum ui
deantur spiritualiter consulere. Est enim mihi fateor tristicia ma
gna . & continuus dolor super cecitate cordis eorum . quia cum
didicerint in scola christi. qualiter debeant & uicia propulsare .
& sanctis uirtutibus insudare : Heu rebellionis spiritu armati .
tam precipiti impetu per arbruta uiciorum currunt ad mortem.
ut eos auriga presidens nullo freno discipline ualeat cohibere .
Deberent utique in domo dei ad cultum diuini honoris super
omnem ornatum tanquam uasa aurea refugere. Cur autem qui
ab ipsis primis infancie annis educati sunt tanta cura tantoque la
bore indigent nisi ut fortes in bello facti contra mundum &
eius concupiscentiam . contra carnem & eius desideria . contra
dyabolum & eius multiplicia temptamenta uiriliter pugnent ?
Sed quod ammirandum est & tolerandum . plus eis quoniam cete
ris grauis & austera uidetur discipline regula . Quare hic . nisi
quia secularem magis diligunt uitam. Certe uel nullus uel rarus
inter eos inuenitur . qui libenter sequatur patris institutũ . & maio
rũ uitam diligat . . aut quia labor eum deterret . aut quia in lubri
ca etate difficilior est abstinentia: aut quia alacri adolescentie ui
detur uita obscurior . & ideo ad ea conuertuntur studia que plan
sibiliora arbitrantur . presentia quippe plures quam futura preferũt.
sed meminisse debent . quia non presentibus sed futuris militant.
Vnde quo prestantior causa . eo debet cura esse attentior. Infe
lix qui legem uite & discipline abicit. & maiorum gubernari ma
gisterio refugit. Ipse uero non secundum deum. sed secundum se
uiuit. qui si poterit. est cum quibus uult. pergit quo uult. mãducat
& bibit quando & quid uult & quantũ uult. ridet aut iocatur inter quos
& ubi & quando uult: Postremo quicquid auribus suaue est. quicquid
tactui blandum quicquid oculis delectabile quicquid ceteris sen

sibus carnis sue iocundum exercet ac sequitur. Ille uero qui se
cundum deum uiuit. non quod eum carnaliter delectat. sed quod spiri
tualiter edificat facit: & quicquid cupit aut agit. non uult ex sua.
sed ex dei uoluntate maiorumque suorum iussione procedere. Ne
mo tamen positus in adolescentie uel intemperantie lubrico. de
sui conuersatione desperet. Oleaster enim oliue insertus. amissa
amaritudine efficitur fructuosus. Si ergo agricultura conuertit
stirpium qualitatem. nonne studia doctrine & discipline assidui
tas mitigare possunt quelibet egritudines passionum? Sed ne
puerilis uita uariis lapsibus uicietur. oportet teneros animos pre
fatis diligenter mancipare uirtutibus. quatenus bona consuetu
do. cum etate accrescat simul. Vt igitur clarius patescat quanta
& qualis uirtus sit uerecondia. prius Ambrosii magna ex parte
ponamus sensus & uerba. ne si forte me paruipenderint homun
tionem. magnum Ambrosium immo in Ambrosio christum deum
audeant spernere. Sic enim ille ait. instruendorum morum magi
ster. Est autem bonorum adolescentum. timorem dei deferre prib⁹
honorem habere senioribus. castitatem tueri. non aspernari hu
militatem. diligere clementiam ac uerecundiam. que ornamenta
sunt minori etati. Vt enim in senibus grauitas. in iuuenibus ala
critas. ita in pueris adolescentibus uerecundia uelut quadam do
te commendatur nature. Quam pulchra uirtus uerecundia &
suauis gratia. que non solum in factis. sed etiam in ipsis specta
tur sermonibus. ne modum progrediaris loquendo. ne quid inde
corum sermo resonet tuus. Speculum enim mentis. plerumque in
uerbis refulget. Ipsum sonum uocis librat modestia. ne cuiusdam
offendat aurem uox fortior. Denique in ipso canendi graue prima
disciplina uerecondia est. immo etiam in omni usu loquendi. ut
sensum quis aut psallere aut canere. aut postremo loqui incipiat.
ut uerecunda principia comendent processum. Est enim in ocu
lis uerecundia qua prohibetur boni adolescentis pudica anima
intueri & aloqui feminas. non ut execretur sexum. sed ut fugiat
uicium. Plurimum autem proficit ad tuitionem castitatis. custo
dia oculorum. Multi uero perierunt propter speciem carnis. Vn
de dominus dicit. Qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam
iam mecatus est eam in corde suo. Bone indolis adolescentes

in monasterio uiuentes. ita se omni studio conseruent. ubi adole
scentiam suam nulla libidinis sorde commaculent. ubi ad altare
christi quasi de thalamo uirgo procedant. Quorum tanta animi
debet mundicia esse. ut prentiuia uerecondia ne sermonem quidē
audire uel uelint eloqui impudicum. Et ne incentinis naturali
bus superentur necesse est ut lasciuiens caro eorum crebris fran
gantur ieiuniis. Melius eos stomachum dolere: q̄ mentem. Bea
tus plane adolescens qui castus perseuerat corpore & mene. Huic
procul dubio caro & sanguis redemptoris nostri efficitur sal⁹ &
uita. Sunt & qui propter humanam confusionem sine respectu
diuini timoris pleni sordibus audacter se ingerunt tantis miste
riis. Homo uidet in facie. deus autem in corde. Sed illi plus me
tuunt homines q̄ deum. O ceca temeritas. & o dei mira patien
tia. Nunquid enim tantum peccauerunt. uel quos ignis consum
psit. uel quos terra absorbuit: Nunquid tale scel⁹ filiorum aaron
alienum ignem offerentium quale est istorum. qui tam terribilia
sacramenta sumunt sibi ad mortem: Et enim sic uiuendum est ut
panem illum consubstantialem semper accipere ualeamus. quia
ue ei qui se fecerit alienum ab eo. & multum ue illi qui spurcus &
immundus accesserit. Vtrobiq̄ grande periculum. Idem magna
necessitas instat. ne indigni inueniamur. Quapropter tenenda
est in omnibus uerecondia pudicicie comes cuius societate casti
tas ipsa tutior est. Bonus enim regende castitatis pudor ē comes.
Qui si repellat prima pericula pudicitiam temerari non finit. Et
enim in uerecondis oculis & lasciuis sermonibus libidinosus ani
mus deprehenditur. & per exteriorem hominem interioris ho
minis uita monstratur. Multa & dura corporis bella sustinet ado
lescentiam & calore sanguinis inflamata. ubi euadere possit. om
ni indiget custodia. Quanto plura sunt que impugnant pudici
ciam. tanto maiora sunt premia. Sed ubi maior est labor. ibi
amplior est & merces. Amatores autem uerecundie. sumant
exemplum de matre domini. que quanuis esset mitissima. ta
men preuerecondia salutantem se angelum non resalutauit.
In ipsa uero oratione nostra multum uerecondia placet. mul
tum conciliat gratie apud dominum nostrum. Nonne hic pretu
lit publicanum. & comendauit eum. qui nec oculos suos

audebat ad celos leuare: Ideo iuſtificatur magis domini iudicio
quam ille phariſeus quē deformauit preſumptio . Oremus &
nos inquantum poſſumus. in incorruptione quieti & modeſti
ſpiritus qui eſt ante deum locuplex . Paulus quoque orationem
deferri precipit cum uerecondia & ſobrietate . Primam hanc &
quaſi primam uult eſſe orationis future. ut non glorietur pecca
toris oratio. ſed quaſi colore pudoris obducta . quo plus defert
uerecondiam de recordatione delicti . eo uberiorem mereatur
gratiam . Eſt enim in ipſo motu geſtu inceſſu tenenda uerecon
dia . Habitus enim mentis in corporis ſtatu cernitur. Hinc ho
mo cordis noſtri abſconditus. ubi leuior. aut iactantior. aut tur
bidior. aut contra grauior & conſtantior. & purior & maturior
eſtimatur . Itaq; uox' quedam eſt animi corporis motus . Sepe
enim per inceſſum proditur qualis ſit animus. Lucet quippe in
quorundam inceſſu. ymago leuitatis. ſpecies quedam ſcurrarum
perſcrutantium. Sunt etiam qui ſenſim ambulando. immitantur
hyſtrionicos geſtus. & quedam fercula pomparum & ſtatuarum
motus imitantium. ſi quotienſcunq; gradum transferunt modu
los quoſdam ſeruare uideantur . Nec curſim ambulare hone
ſtum arbitror. niſi cum cauſa exigit alicuius periculi . uel iuſte
neceſſitatis. Nam plerunq; feſtinantes anhelos uidemus torque
re ora. quibus ſi deſſit cauſa feſtinationis . neceſſarie uenus iuſte
offenſionis eſt . Sed niſi de his dico quibus rara properatio ex
cauſa naſcitur . ſed quibus iugis & continua in naturam uerti
tur. Nec in illis ergo tanquam ſimulacrorum effigie ſprobo : nec
in iſtis tanquam excuſſorum ruinas . Eſt enim greſſus probabi
lis ineſt ſpecies auctoritatis. grauitatiſq; pondus. & tranquilita
tis ueſtigium. ita tamen ſi ſtudium deſit atq; affectatio . ſed mo
tus ſit purus & ſimplex. Nihil enim fucatum placet . Motum na
tura informat . Si quid ſane in natura uicii eſt . induſtria emen
det. ut ubi ars deſit . non deſit correctio . Quod ſi etiam iſta
ſpectentur alteri . quanto magis cauendum eſt . ne quid tem
pore exeatur de ore. Hoc enim grauiter coinquinati hominem.
Non enim cibus coinquinat. ſed iniuſta obtrectatō. ſed uerborū
obſcenitas. Hec enim uulgo pudori ſunt. in noſtro uero religio

nis pposito.nullum uerbum qd inhõneste cadat non incutiat ue
recundiã. Et nõ solum nihil ipi idecorũ loq. sed ne aurẽ qdem de
bemus huiusmodi pbere dictis.qa qm delectat audire alterũ loq
puocat. Audiř quoq; qd turpe sit pudori maxĩo ẽ. Videř uero si
qd huiusmodi fortuitu accidat quãti horroris est? Quod ergo in
aliis displicet.nunqd põt in seipo nõ displicere? Hec ipsa natura
nos docet q̃ pfecte qdẽ oẽs partes nr̃i corporis explicauit. ut &
necessitati cõsuleret & gratiã uenustaret.Sed tñ eas q̃ decoris ad
aspectũ forẽt.ĩ qb' forme apex.quasi ĩ arce q̃dã locatus.& figere
suauitas & uult' spẽs emineret. opandiq; usus eẽt patior obuias
atq; aptas reliquid. Eas uero in qbus esset naturale obsequiũ ne
cessitatis.Ne deforme pberent spectaculũ.ptim tanq;. ĩ ipso emẽ
dauit atq; absõdit corpore.ptim docuit.atq; suasit tegendas. Nõ
ne igiť ipsa natura magřa fit uerecõdie:Cui' exemplo modestia.
id quod ĩhac corporis nostri fabrica abditum repperit.opuit &
texuit? Ergo nature opifex sic nostre studuit uerecundie.sic deco
rum illud & honestum in nostro custodiuit corpore. ut ductus
quosdam atq; exitus cuniculorum nostrorum post tergum rele
garent.atq; ab aspectu nostro auerterent.ne purgatio uentris ui
sum oculorum offenderet. De quo pulchre ait apostolus. Que ui
dentur membra corporis nostri infirmiora necessariora sunt . Et
que putamus ignobiliora membra corporis esse. eis abundantio
rem honorem circondamus . Et que inhonesta sunt nostra . ho
nestatem habundantiorem habent. Et enim immitatione nature
industria ausit gratiam.ut non solum abcondamus ab oculis.ue
rum etiam que abcondenda accepimus.eorum indicia usus q; mẽ
brorum sui appellatione nuncupare indecorum putemus . Deni
q; si casu aperiantur he partes confunditur uerecondia . Si stu
dio . impudentia estimatur . Cum ergo in quibusdam humanis
membris . tanta sit deformitas . ut nominari magna sit uerecun
dia: Heu quoniam turpes illi & quoniam impudentes . qui has
secretas partes corporis non solum desiderantes cernunt . sed ẽt
studiose tangunt etiam pudet me ac piget illorum facta referre ĩ
quibus regnat sodomica libido.quibus sic iratus est deus.eiusq;
iusto iudicio.ita traditi ĩ reprobum sensum . ut masculus in mas
culo tupitudinem operetur. Nonne deteriores brutis animalibus

effecti. quibus non est intellectus? Si. n. caim qui nudatum patrē uidens risit. in filio maledictus esset. qua isti maledictione feriun tur qui desiderio peccandi suam aliorumq; turpitudinem detegere non erubescunt? Vtinam uiderēt. quantis flagitiis talibus deum offendunt. Sunt & qui pulchros homines. despectis deformibus amant & laudant. suscipiunt & honorant. illi autem qui sanos habent oculos. solam anime pulchritudinem ī homine diligunt & reuerentur. Qualis est ista pulcritudo? quam leuis febricula perdit. & rugosa senectus ita totam dissoluit. ubi nec fuisse pute tur. Et tamen sunt qui habentes hanc extolluntur. & cum sint uacui uirtutibus. pro hac sola se gloriosos arbitrantur. Nos cer te in pulcritudine locum uirtutis non ponimus; gratiam tamen non excludimus. quia uerecundia & uultus ipsos solet pudore ef fundere. gratioresq; reddere. Vt enim artifex in materia commo diore melius operari solet. sic uerecundia in ipso quoq; corporis decore plus eminet ita tamen ut etiam ipse non sit affectatus cor poris decor. sed naturalis: simplex. neglectus magis quoniam ex petitus. non preciosis & albentibus adiutus uestimentis. sed com munibus. ut honestati uel necessitati nil desit. nil accedat nito ri. Vox ipsa non remissam. non fractā. nihil femineum sonans qualem multi grauitatis speciem simulare consueuerunt. sed formam quandam & regulam ac succum uirilem reseruans. Hoc est enim pulcritudinem uiuendi tenere. conuenientia cuiq; sexui. & persone reddere. Hic ordo gestorum optimus hic ornatus ad omnem actionem accomodus. Sed ubi molliculum & in fra ctum uocis sonum. aut gestum corporis non probo. ita ut ne q; agrestem neq; rusticam naturam immitemur. Cuius discipline formula effigies honestatis est. Immitetur ergo pius adolescens uestigia ysaac & yoseph sit uerecondus. castus. & simplex & so brius humilis obediens patiens & remissor iniurie faciat ut da niel & tres pueri. Studeat sapientie & non det se illecebris gule. Pinguis uenter ginit tenuem sensum fugiat ebrietatem tanquam

tienenum: Si religiosus uult esse nunquam uinū redoleat. ne au diat illud philosophi hoc non est osculum porrigere sed uinum propinare. Amet sanctarum scripturarum scientiam. ne mens eius uel uanis uel lasciuis cogitationibus pateat. Beatus qui di uinas scripturas legens uerba uertit in opera. Sit abstinens ira rum & fugitans litium ut bonis pollere uirtutibus uel moribus hoc iudicio probetur. Sicque se exibeat ut seniores inter quos ha bitat dum āmirantur uitam non sinantur despicere etatem. Sit inter fratres & coequales suos primus in opere: extremus in or dine & ita siugulis uirtutibus insistat ut nulli eorum secundus inueniatur. Delectat me adhuc in partibus demorari uerecon die quia ad eos loquor qui aut bona eius ex semetipsis recogno scunt aut damna nesciunt.

Rdo quidam uite tenendus est. ut a uerecon dia prima quedam fundamenta ducantur. que socia ac familiaris est mentis placiditati. Proteruiam fugiens. ab omni aliena luxu'. Sobrietatē diligit. honestatem fouet. deco rum illud exquirit. Sequatur conuersatio nis electio. ut adiungantur probatissimis quibusq; senioribus. Nam ut equalium usus dulcior. ita senum dulcior est qui magisterio quodam & ductu uite collorat mores adolescentium. & uelut muri ce probitatis inficit. Nempe si hi qui sunt ignari locorum cum solertibus uiarum iter audiri gestiunt quanto magis adolescen tes cum senibus debent nouum iter sibi aggredi quo minus er rare possint & a uero trinitate uirtutis deflectere. Nihil enī pulcri⁹ quā eos & magr̄os hr̄e & testes. Pulchra itaq; copu la seniorū atq; adolescētiū alii testimonio alii solatio sīt alii de lectationi. Legitur quod barnabas marcum assumpsit paulus si

lam & thimotheũ . & tytũ . ut seniores cõsilio pualerent iuniores ministerio. Patet nãq; qđ nulla ars discitur absq; magro. Si. n. aĩalia & fere aues. & apes duces hñt & principes suos sequuntur q̃to magis hoĩes sine rectore & ductore eẽ non possunt: Inde cauendũ ẽ ne adolescẽtiores & puuli sine duce ĩgrediantur uiã. q̃m nũ q̃ ĩgressi sũt & ĩ partẽ alteram declinantes. errores patiant̃. si uel plus uel minus ambulant. q̃ necesse est. aut currẽtes lassẽtur aut morã faciẽtes. obdormiant. Plerũq; ẽt uirtutibus pares. dispares etatibus sui delectãtur copula. sicut delectabãtur petrus & iohãnes. Nam adolescẽtem legim⁹ iohãnẽ. quãuis nullis seniorũ ĩ uirtute fuerit secũdus. Erat. n. ĩ eo senect⁹ uenerabilis morũ. & cana prudẽtia uirtutũ oĩum. Magnũ. n. hui⁹ uite solaciũ ẽ. ut habeas cui pectus tuũ apias. cũ quo archana pticipes. cui cõ mittas secreta cordis tui. ut ames & sequaris eũ. q tibi paterna pietate in tristibus cõpatiat̃. in psecutionibus adhortetur. & in psperis congratuletur. felix talis societas. talisq; amicitia qua nihil est in reb⁹ humanis pulchri⁹. Teneamus igit̃ uerecũdiã ul' eã que ad totius uite ornatũ nos attollit modestia. Magna. n. modestia ĩdiuidua uerecõdia socia. que cũ sit ẽt sui iuris remissior nihil sibi usurpans. nihil ibi uindicãs. & quodãmõ ĩter res suas cõtractior. diues ẽ apđ deũ. Verecũdia modestia & modesta uerecũdia: que nulli insidias machinat̃. lesa nõ irascit̃: & cũctos simpliciter respiciens. de nullo sinistrũ aliquid suspicat̃. Hanc teneamus primũ. hãc diligam⁹: & ubi eã semp hẽre possimus. fugiẽda: nobis familiaritas & confabulatio eorũ. q turpiter & indisciplinate uiũt. Taliũ ĩfinitus ẽ numerus. Habet. n. suos scopulos uerecũdia. nõ quos ĩpa ĩuehit. sed hos qđ sepe ĩcurrit si in ĩpantium ĩcidamus cõsortia. q sub spẽ iocũditatis uenenũ infundunt bonis. Hii si assidui sũt maxĩe ĩ cõuiuio. ludo. risu. ac ioco. eneruãt grauitatẽ illã uerilẽ. & aĩos pueriles corrũpunt. atq; suis malis assuefaciunt. Caueamus itaq; nedũ relaxar̃ aĩum uolumus. soluamus oẽm armoniã quasi cõcẽtũ quẽdã bonorũ operũ. Vsus enĩ cito ĩflectit naturam. q̃m multos stultorũ societas decipit. Quod nobis cũ fabulis. risu. & ioco. Nã licet ĩterdũ honesta ioca & suauia sint. tñ ab eclexiastici aberrant regula. quoniam que in scripturis sãctis nõ repimus quẽadmodum usurpare possimus: Cauẽda sũt enim ẽt oĩa que inflectere possũt grauitatẽ ꝓpositi nostri nostreq; ꝓfessionis. Ve uobis

q ridetis. quia flebitis uos. dñs ait. Nos ridendi materiam inqui
rimus. ut hic ridentes illic fleamus. Ipsũ namq; dñm fleuisse legi
mus. Nõ solũ ꝓfusos. sed ẽt omnes iocos arbitror declinandos:
nisi forte plenum grauitatis & grẽ sermonem esse non idecorum
est. Ingemiscendum est autem iugiter & postposita securitate lu
gendũ. ne a deo deseramur propter superbiã & negligẽtias. & in
potestate demonũ reliquamur. Re uera quẽ domin⁹ derelinquit
demones suscipiunt. & susceptum sue ꝑditiõis participẽ faciunt.
Terribilis ĩ cõsiliis super filios hominum deus. Operatur enim
figulus ex eadem massa. aliud uas in honorem. aliud in cõtume
liã Sũt uasa misericordie. sũt & uasa ire. Sunt nouissimi primi &
primi nouissimi. Sunt multi uocati. pauci uero electi. Et iõ un⁹ qs
q; nr̃m opetur salutẽ suã sicut ait apostol⁹. cũ timore & tremore.
Declinet a uanitate mũdi spnat amorem. Amplectatur luctũ &
quietem. & sectetur q̃tũ potest uerecõdiã. trãquillamq; mansue
tudinẽ. q̃ facit ut hõ inter homines pacifice uiuat. ut ad oĩa que
inhonesta sũt erubescat. Laudãda aũt uirtus uerecũdie. qa quorũ
oculos. aures linguã que possidet. nõ sinet turpiter ludere. ac ride
re. efficiens eos graues & mites. Ecõtra. grãde uiciũ ẽ iuniorũ ĩpu
dẽtia que improbo ausu. & dissolutione sua. patres & fratres cõ
turbat. qa sicut scriptũ ẽ: nec deũ nec hoĩes ĩuerẽt. sed letãtcũ ma
lefecerit. & exultat ĩ reb⁹ pessimis. facta ẽ & frons meretricis. qa
nõ potest erubescere. Vñ lingua audax & frons inuerecunda qd
loquat̃. qd ue gerat non curat. Cũ enĩ boni & mãsueti adolescen
tuli. tacẽdo reuereãtur maiores suos. Nemo solius taciturnitatis
hanc laudẽ putet. qa silentium ipsum in quo est reliquarum uir
tutum ocium. maximus actus uerecũdie est. Deniq; si est aut ĩsan
tie putatur. aut superbie probo datur. si uerecundie laudi dici
tur. Taceba in periculis susanna. & grauius uerecondie quoniam
uite damna putabat. Deo soli loquebatur. cui poterat casta uere
cundia loqui. Fugit & pulcher ioseph. relicta ueste in manibus
fornicarie. tacensq; celeriter egressus est. qui in congrua sue uere
cundie audiens non poterat diu stare. Moyses quoq; & yeremias
quod poterant per gratiam. excusabant per uerecundiam. Tuti
us enim est discere quoniam docere. tacere quoniam loqui. Quid
enim post uerecondie boni iuniorum etas magis debeat discere
quoniam tacere? Pitagoras quidem legem silentii suis dedit disci

pulis. ut tacentes p quinquennium loqui discerent. & tu non uis tacere. cui uirtus silentii propria est. Quid opus ē o adolescens. ut properes periculum suscipere loquendo. cum tacere possis esse tutior. Quam plures uidi loquēdo peccatum incidisse. uix quem q̄ꝫ tacendo. Ideoq̄ꝫ tacere nosse qm̄ loqui difficilius ē. Scio pleros q̄ꝫ loq̄. cū tacere nesciāt. Rarū ē tacer̄ quēq̄ꝫ. cū sibi loq̄ nihil ꝓsit. Sapiēs ergo q̄ nouū tacer̄. Alliga moneo s̄monē tuū ne luxuriet ne lasciuiat. & multiloqo peccata sibi colligat. Sit restrictior. & ripis ipsius coerceatur. Cito lutum colligit. annis exundans. Sit tibi grauitas in sensu. in sermone pondus. atq̄ꝫ in uerbis modus. Hec autem si custodieris. eris mitis. mansuetus & modestus. Cu stodi cor & retine linguā. Bona enim possessio mens bona. Sepi ergo possessionem. & muni eam undiq̄ꝫ ne irruant ī eam & capti uā ducant irrationabiles corporis possessiones. Custodi q̄ꝫtum potes īteriorem hominem tuum. Noli eū quasi uilem negligere ac fastidir̄. q̄a preciosa possessio est. Et merito preciosa cuius non caducus fructus & temporalis. sed stabilis atq̄ꝫ eterne salutis. est. Si bene uis custodire. tace prius et audi. & nō delīquas in lingua tua. Graue malum. ut aliquis ore suo cōdemnetur. Et enim si pro ocioso uerbo reddet unusquisq̄ꝫ rōnem ī die iudicii. quantoma gis ꝑ uerbo īpuritatis et turpitudinis & īpietatis? Videamus etiā ne rationem ponamus pro ocioso silentio. Est enim fructuosū & negociosum silentium. Tacendo enim apud hoīes. melius loq̄ mur deo. Multe enim cōtemplationes sunt. q̄bus aīa deuota deo tacendo mirabiliter pascitur. Dauid ꝓpheta docuit nos tanq̄ꝫ in ampla domo deambulare in corde nostro. & conuersari cum eo tāq̄ꝫ cum bono contubernali. ut ipse diceret sibi & loqueretur se cum. Dixi custodiam uias meas. Moyses ī silētio loquebatur. & ī ocio operabatur. Quādo ergo iustus solus ē. qui cum deo semꝑ ē? Quomodo solitari⁹ ē. qui nunq̄ꝫ sepatur a xp̄o? Quādo autē a negocio. qui nunq̄ꝫ feriatur. a merito. quo cōsumatur negociū? Quibus aut locis circūscribitur cui totus mūdus diuiciarum pos sessio est? Qua existimatione diffinitur. q̄ nec opatione cōprehē ditur? Nūc quidem de deo cogitat & scīs angelis eius. atq̄ꝫ ī mar scesibili gloria eterne beatitudinis. nūc uero de uersuciis dyabo li. de peccatis suis. de hora mortis. de pena inferni de die tre

mendi iudicii. nunc autem de profunditate diuinarũ ſcripturarũ. de natura uirtutum. & bonorum cõpoſitione morũ. Quam glo rioſum tale ſilẽtium. ubi eloquia domini. eloquia caſta ſunt. Eſt igitur tacendi & loquendi modus. Bona mẽs & uerecunda. ubi loquatur multa. prius conſiderat quid dicat. & cui dicat. quo lo co & tempore. Merito ſapiens dicendus eſt. Qui nouit tempus lo quendi. Vnde bene ait ſcriptura. Homo ſapiens tacebit uſq; ad tempus. Ideo ſancti domini qui ſciebant. quia uox hominis ple rũq; peccato iuncta eſt. & inicium erroris humani ſermo eſt ho minis. tacere amabant. Deniq; ſanctus dauid ait. Poſui ori meo cuſtodiam. Propheta tacebat uel cuſtodiebat. & tu nõ cuſtodies? Potes autem cuſtodire. ſi cito non loquaris. Lex dicit. Audi iſrael dominum deum tuũ. Audi enĩ dixit. & non loquere. Tue enĩ eta tis eſt tacere & obedire nec tamẽ de maioris ſnĩa iudicare. Scrip tum eſt iterum. Audi iſrael. & tace. Yſaac deferebat patri ſuo ho norem & obediens eius uoluntati non recuſabat mori. Yſaac uero naue ſedulo obſequio moyſen uenerabatur. & obediens exi ſtens in omnibus tantam gratiam apud deum meruit. ut illi⁹ ſuc ceſſor ad regendum populum eligeretur. Heliſeus autem relicto aratro mactatiſq; bobus uocantẽ helyam ſequtus. per uerã mitẽ q; obedientiam ad tantam morum aſcendit celſitudinem. ut ſpi ritus tam excelſi magiſtri dupliciter in bono diſcipulo requieſce ret. Abraham uero ille fidelis ſenex ad uiſionẽ domini reliquit terram natiuitatis & q̃uis multis in locis frequẽtes iniurias gra ueſq; perpeſſus foret labores. nunq̃ cepte obidiẽtie ſe pẽituit. In tantum enĩ per obedientiam & fidem placuit deo. ut ei de chriſto primum repromiſio fieret. Ipẽ dominus & deus noſter ieſus chri ſtus. in factis dictiſq; ſuis multum nos obediẽtiam docet. Vera enim ſubiectio propter deum proprie uoluntatis mortifica tio. dum abiecta et in digna de ſe credit. deo acceptabilem homi nibuſq; dulcem obedientiam parat? Deniq; uoluntas propria ex liberi arbitrii preſumptione deſcedens. obſtinatis. & inobedien tibus ipſa bona in peccatum conuertit. Vir bonus cum bonis ſcilicet omnibus habere obedientiã ſtudeat: Scriptũ quippe eſt. Melior eſt obediẽtia quoniam uictime & auſcultare magis q̃m offerre adipẽ arietũ. q̃m q̃i pccm̃ ariolãdi ẽ repugnarẽ. & taq̃; ſcel⁹ ydolatrie nolle agneſcerẽ. Cernis q̃tũ & q̃le ſit iobedientie malũ.

quod ydolatrie magisq; compatur artibus? Adolescētes aūt qui tali sunt repleti malo. subdi senioribus dedignantur. Facta uero eorum aut dicta tumida & erecta ceruice. nō obseruant. sed diiu dicant. Non uenerando exaltant. sed spnendo exaltant. Sed nō impune. Inde euibenter deficiunt. unde miseri proficere debuerūt: Hic aut uult de⁹. ubi hō p hoīem doceatur. & minor maiori sub datur. Si enim angelus angelo imperat. & inter iubentem & obe dientem sūma manet semper concordia. uideat ille qm̄ grauiter peccat qui debitam exibere suis maioribus reuerentiam non cu rat. Interiorem namq; illorum qui non obedientes sunt & suos seniores suosq; patronos despiciunt. Multa dici potuissent. nisi promisse breuitatis memor illa studio preterirē. Vt quid pluras Vna enim sententia obedientibus & inobedientibus sufficere pt quoniā p se ueritas loquitur dicens. Qui uos audit me audit. & qui uos spernit me spernit. Inde illi gaudeant gaudio magno. q seniores suos uenerationi habent & honori propter xp̄m. Multi namq; de uirtute obedientie multa scripserunt. inter quos pater benedictus de ea tam teribiliter locutus ē. ut frm bene obediētiū corda p̄nimio timore concuti ualeant. Sed & ille sūm⁹ mellifiui oris gregori⁹. mirabiliter super exaltat & magnificat eam. Demō strare autem uolens quāti sit meriti obediētia. ita ait uir eloqns Sola namq; uirtus ē que uirtutes ceteras mēti īserit insertasq; cu stodit. Vnde & primus habeo preceptum quod obseruaret acce pit. cui si uellet se obediens subdere. ad eteruā beatitudinem sine labore pueniret. Deinde idē doctor uerba que locutus est spiritus sanctus p os samuelis supius posita exponens dixit. Obedientia quippe uictimis iure preponitur. qa p uictimas aliēa caro. p obe dientiā uero uoluntas propria mactatur. Tanto quisq; deum ci tius placat. quanto ante eius oculos repressa arbitrii supbia. gla dio p̄cepti se īmolat. Quo cōtra ariolandi peccatū in obedientia dicitur. ut quanta sit uirtus obedientie demonstretur. Ex adūer so enim melius ostenditur. quid de eius laude sentiatur. Si enim quasi peccatum ariolandi ē repugnare. & quasi scelus condolere nolle acquiescere. sola est que fidei meritum possidet. sine qua qs q; infidelis conuincitur. etiā si fidelis eē uideatur. Hinc p salomo nē ī ostensione obedientie dr̄. Vir obediens loqt̄ uictorias. Vir quippe obediens uictorias loquitur. quia dum aliene uoci humi

liter subdimur nosmetipsos in corde superamus. Hinc ueritas in euangelio dicit. Eum qui uenit ad me non eiciam foras . quia nō ueni facere uoluntatem meam sed eius qui misit me. Quid .n. suū faceret si eos qui ad se ueniunt expulisset? Quis autem nesciat. quem uoluntas filii a patris uoluntate non discrepet? Sed primus homo quia suam uoluntatē facere uoluit. a paradisi gaudiis exiuit & secundus ad redemptionem hominum ueniēs. dum uoluntatem patris & non suam facere ostendit. permanere nos ītus docuit. Cum ergo non suam sed uoluntatem patris facit. eos qui ad se ueniunt foras non eicit. quia dum exemplo suo nos obidiētie subicit. uiam nobis egressionis claudit. hinc rursum ait. Non possum ego a meipso facere quicquā . sed sicut audio iudico Nobis quoq; obedientia usq; ad mortem seruanda precipitur. Ipse autem si sicut audit iudicat. tunc quo obedit cum iudex uenit. Ne igitur nobis usq; ad presentis uite terminum obedientia laboriosa appareat. redemptor noster indicat. quia hāc cum iudex uenerit seruat. Quid ergo mirum. si peccator homo obedientie in presentis uite breuitate se subicit. quando hanc mediator dei & hominum & cum obedientes remunerat non relinquit? Sciendū est uero nunquam per obedientiā malum fieri. Aliquādo aut bonum quod agitur per obedientiam. debet intermitti. Neq; enim mala arbor in paradiso extitit. quoniam deus homini ne tāgeret interdixit. Sed ubi melius per obediētie meritum homo bene cōditus cresceret. dignum fuerat. ut hunc etiam a bono prohiberet quatenus tanto uerius hoc quod ageret uirtus esset . quanto & a bono cessans. auctori suo se subditum humilius exiberet. Sed qa ñ nūq; nob̄ hui⁹ mōdi ꝓspa. ñ nūq; iubētaduersa. sciēdū sūmopeꝛ ē qđ obedientia aliqñ si de suo aliquid habeat. nulla est. aliquando autem si de suo aliquid non habeat . minima est . Nam cum huius mondi successus precipitur. cum locus superior imperatur is qui ad percipienda hec obedit obedientie sibi uirtutem euacuat. si ad hec etiam ex proprio desiderio anhelat. Neq; enim se sua obedientia dirigit. qui ad percipienda huius uite prospera. libidini proprie seruit. Rursum cum mondi despectus precipitur. cum probra adipisci & contumilie iubentur. nisi ex se ipso animus appetat. obedientie sibi meritum mi nuit. qui ad ea que in hac uita

despecta sunt. inuitus nolensq; descendit Ad detrimentum quip pe obedientia ducitur. cum mentem ad suscipienda probra huius seculi. nequaquam ex parte aliqua etiam sua uota comitãtur. De bet ergo obedientia aliquid ex suo in aduersis hr̄e & rursum in prosperis ex suo minime aliquid habere. quatenus & in aduersis tãto sit gloriosior. quanto diuino ordini etiam ex desiderio iun gitur. Et in prosperis tanto sit uerior. quanto a presenti ipsa qm̄ diuinit⁹ percipit gl'a funditus mente separatur. Hic ergo tanti do ctores euidentissimis asertionibus. moyses & paulus ĩ factis suis proculdubio testantur. Quere & lege. quid uterq; eorum fecerit. Verumtamen inter hec scire oportet quod innouis mẽtibus uir tus semper obedientie iungitur domino testãte qui ait. Oues mee uocem meam audiunt. & ego cognosco eas. & sequntur me. Re demptori igitur suo non obedit. qui innocens nõ est. Et innocẽs esse non potest. qui obedire contẽnit. Sed necesse est. ubi ipsa obe dientia non seruili metu si caritatis affectu fiat. non terrore pene sed amore iusticie. Nulla quippe innocentia nulla uero obedien tia est nisi in eis caritas fulgeat. q̄ uirtutes omnes transcendit. Sepe enim falsa obedientia. sub timoris specie palleatur. Igitur si uideris iuuenculum desidem ad obediendum. & uelocem ad lo quendum. non dubites eum uariis animi passionibus presertim superbie peste laborare. Inobedientia enim sequitur superbiam matrem suam. Scriptum habes. Equis indomitus euadet dur⁹ & filius remissus euadet preceps. Sicut superbia equi indomiti⁹ in precipitio prona est. ita lasciuia adolescentis indisciplinati ĩ pec cati ruina proxima est. Loquere ergo maior natu. decet enim te. Adolescens loquere uix in causa tua. cum necesse fuerit. Si bis in terrogatus fueris. Habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi inscius. & audi tacens simul. & loqui in medio magnatum ne presumas. & ubi sunt senes non multum loquaris. Ante gran dinem prehibit choruscatio. & ante uerecondiam prehibit gra tia. & pro reuerentia accedet gratia bona. Ex his namq; uerbis sapientie. intelligere potes quum uirtutes superius posite. mi norem etatem adornẽt. Pueri enim. a puritate dicti sunt. & decet ut regnent in eis simplicitas & innocentia. & puritas. hec est uir ginitas. Cum his crescant. & in his perseuerent. ut mereantur se qui agnum quocunq; ierit. Adolescentes autem iuxta nominis

huius interpretationem. per dies singulos in bonis operibus cres centes uerecondiam diligant. & taciturnitatem custodiant. simul q; inexibenda obedientia nimis ferueant. Istas quippe uirtutes ĩ prĩo constituimus loco. uelut quedam ĩcrementa bonorum ope rum ubi per eas ad caritatem & humilitatem & pacientiam que secundam partem obtinent. recto tramite ualeant peruenire. Ca stitas igitur quia uterq; sex⁹ uicio libidinis egrotat. nisi aliarum uirtutum ope fulciatur. facile labitur. Et proinde nimio studio seruanda est quia semel amissa non reparanda est. Prima namq; tela sunt oculorum. secunda uerborum. In desideriis enim est om nis ociosus. & desideria occidunt pigrum. Et ideo suffragratur ei plurimum uerecondia que custodit oculos. & taciturnitas. que re tinet linguam. atq; obedientia que mentem occupat. corpusq; fa tigat. ieiuniis. uigiliis. & orationibus. & opere manuum. Sed ne cessariam preomnibus habet humilitatem. q̄ conseruentur habi ta. usq; infinem. Multi enim in ipsa senectute per superbiam ĩ lu xuriam ceciderunt. Quapropter timendũ est & cauẽdum ne subi tus calor longum superet tempus. & impudicos senes etas lasci ua condemnet Tenenda est itaq; semper humilitas. custos pudici tie mater pacientie. Sine causa laborat qui uirtutes sine humilita te congregat. uera autem pacientia nisi per profundam humilita tem. nec acquiritur nec tenetur. Hanc uero quisquis ueraciter ha bet. nec bñficio celle nec pfugio solitudinis ĩdiget. Et si ei aduersi tatis aliquid acciderit. non contristatur. sed & adhuc diligenti deum omnia cooperantur in bonum. Iste timet in prosperis gaudet in aduersis. Amat & adiuuat se persequẽtes. quia eum pa ciencia & benignitas comitantur uelud ĩdiuidue comites. Siquis igitur habet animam uirginalẽ & amator est pudicitie. nõ debet mediocribus esse contentus. q̄ cito exolescunt. & exorto cauma te arescunt. sed perfectas uirtutes sequatur. ut lumen habeat sem piternum. Qui enim proficere studet. semper inuenit quo crescat & per dies singulos seipso melior fiat. Adolescens profice. mãcipa tus es christi seruicio. & cepisti magna agere. & escelsa imitari. cõ fortet̃ cor tuũ & uiriliter age. Magna tibi dabit̃ gloria post uicto riã lubricũ sic licet iter p qͩ ĩcedis tñ de dñi auxilio ꝯfidẽs desere ima quãtũ uales. & sũma peter̃ ñ dificias neq; tepescas ubi gradũ pfectiõis possis ascẽder̃. ad quẽ ñ nisi mltis laborib⁹ puẽit̃. Euge

noster euge uicia transcende. ad superiora tende. ubi deo uoce ex ultationis cãticum graduum cantes. Tibi uero de radice. ad cacumen festinanti. liber patet ĩgressus. ad illas principales quattuor uirtutes que in adolescentibus inchoantur. in iuuenibus augentur. in senibus perficiuntur. quia matura etas multis laboribus exercitata iam nouit p experientiam. qd didicit p scientiã. Inde nõ inmerito. prudentiã. iusticiã. fortitudinẽ. & tẽperantiã. in tertio constituimus gradu. qa p eas maxime instruuutur mores. & bene uiuendi magisterium docetur. Sed ex his prudentia agnitõnem ueri delectat. iusticia dilectionẽ dei & pximi seruat. fortitudo metum mortis cõtemnit. tempantia affectionem carnis temperat. Prima enim ĩtelligit. secunda bene uiuit. tertia appetitum cohibet. quarta modum imponit. Tres ille supiores qd honestũ est opantur. Hec aũt quarta decorum agit illud qd ex radice honestatis proficiscitur. Siquidem prudẽtia est agnitio uere fidei. & scientia scripturarum. ĩ qua intelligi oportet illud trimodum genus intelligentie. quorum primũ ẽ historicum. secundũ alegoricũ. tertium superior ille intellectus quẽ dicunt. anagogen. Iusticia uero est deum timere. religionẽ uenerari. honorem ferre parentibus. patriam diligere. cuntis prodesse. nocere nulli. fraterne caritatis uinculum tenere. pericula aliena suscipere. opem ferre mifis. boni uicissitudinem rependere. equitatẽ iniudiciis conseruare. fortitudo autẽ ẽ animi magnitudo. conceptus bonorum uel diuiciarũ. hic aduersis aut patienter cedit. aut resistit fortiter: Nullis ille cebris edomatur malis. aduersis non frangitur. non eleuatur secũdis. Inuicta ad labores. fortis ad pericula: Pecuniã negligit. auariciam fugit. Contra in ius pericula aĩum pparat. molestis nullis cedit glorie cauet appetitum. Sed inter has temperantia ẽ nimis pulchra uirtus. Est enim modus uite ĩ omni uerbo uel opeř. Hec aũt sobrietatis & uerecũdie comes ẽ. q̃ alio noĩe uocat modestia. Humilitatis regulã custodit. trãquilitatẽ aĩ seruat. ɔtinẽtiã & castitatem diligit. fouet decus & honestatem restringit rõne. appetitum. iram comprimit. nec rependit contumeliam. His tu plagis celi. includere homo dei dei. His tu armis bellator christi accingere. protege. & ornare. Iste currus igneus te fortem militem gestabit. consumato cursu. ad celi palacium. ubi assistas regi tuo. cui certasti bonum certamen. fidem seruasti. Bene rege

hanc quadrigam uirtutum . & sede in ea firmus . ubi isto uehiculo uehi altius & introduci ualeas tritameratam domum in summo montis uertice collocatam. Hanc dico fidem firmam spem inconcussam. perfectam caritatem. que omnem seruilem foras mittit timorem. ubi uia mādatorum dei dilatato corde curritur. Hic anima iusti sedes sapientie facta . plano moderatoque incessu portat deum sessorem suum. huic autem uiuere christe est & mori lucrum. Vir discretus & contemplator transit quottidie. uisionemque mirabilem cernit Trahitur adeo. & ardenti desiderio currit post eum. Si autem istum montem excelsum hancque pulchram domum inhabitaueris . poteris & tu sepissime ītueri terram illam promissionis. terram lacte & melle manantem ubi uerus israel moratur. & ueritatis pabulo in eternum pascitur. Sed dicis tu mihi. Quare fidem in primo loco non posuistis q̄ ē in christiana anima fundamentum omnium uirtutum: facerem utique nisi fides cresceret. Nisi autem fides cresceret. apostoli domino minime dixissent. Adauge nobis fidem. Continua enim operatione uirtutum & assidua meditatione scripturarū sanctarū fides eruditur. & erudiendo illuminatur. illuminando augetur. augendo perficitur & pficiendo stabilitur. ita ubi nullo turbine hereseos persecutione moueatur de loco suo. Igitur priusque homo per fidem cognoscat creatorem suum. ignorantia mater omnium uiciorum eius possidet animam. Ergo ignorantia nox est. fides uero dies ē sicut dies crescit per horas. sic homo augetur per illuminatiōem diuine gratie. & per documenta matris ecclesie . Primum itaque sincera radix sancte fidei. in terra humani cordis plantatur enim inseritur ramusculis ille bone paruule arboris. i. timor domini qui dicitur inicium sapientie . Cum hic incipit & cum isto ascendit usque ad plenitudinem luminis. Cūque fides adulta plena fuerit uelul q̄dam magna arbor diuersa inse habens poma. ex quibus reficitur anima plena domino. tunc ille timor adheret castus & sanctus fraterne caritati qui permāet in seculum seculi. Hec est enim fides illa que per dilectionem operatur. uero homo noua creatura efficiat . fides prudētissima & īuictissima que inter uerba altera tiōis ī tēpor pſecutōis. l' ī die necessitatis supari nō pōt. Quapp fides firma & caritas plena fide. comites & īsepabiles sorores. ɔcta ī se genera uirtutū ɔtinētes. uirū pfectū efficiūt. quātū possibile ē

eum perfici in hac uita plena miseriis & erroribus. Iste illud apo stoli in ueritate dicere potest. Quis nos separabit a caritate christi? Tribulatio. an angustia. an pse. an fa. an nudi. an periculum. an gladius. Certus sum enī. quia neq; mors. neq; uita. neq; angeli. neq; principat⁹. neq; potestates. neq; uirtutes. neq; īstantia. neq; futura. neq; fortitudo. neq; altitudo. neq; ꝓfundum. neq; alia creatura poterit nos separare a caritate dei que est in xp̄o iesu ddomino nostro. Hec aūt ē disciplina bone uite. & recta series uirtutū. Ista est uia regalis precedentium trita pedibus. Ambula ī ea. o grex adolescentiū. & noli declinare ab ea neq; ad dexteram neq; ad sinistram. Ille quidem ad sinistrā declinat. qui se apertis uiciis implicat. Ille uero ad dexteram declinat. qui uicia uirtutum spē latentia summopere non euitat. Per hec enim multi decipiuntur. & ignorant se esse deceptos. Itaq; dupliciter rea ē aīa. si & bonum non facit. unde spiritualiter uiuat & lateat. Superbus uult se credi cōstantem. prodigus liberalem. auarus diligētem. temerarius fortem: inhumanus parcū. gulosus humanum. inpudentia constantie. sibi nomen ascribit. procacitas. appellatōnem libertatis ostendit. eloquentiā uerbositas fingit. & curiositatis malum. sub studii spiritualis colore delitescit. Nam interdum sub ptextu iusticie crudelitas agitur. & putatur esse uirtus. qd nimirū est uicium. sicut remissa segnities māsuetudo esse creditur. & qd agit turpens negligentia. putatur agere indulgentia pietatis. Item timor sub specie obedientie occultatur. & dicitur uirtus humilitatis. qd tñ uiciū ē timoris. Porro uiciū īqetudinis: uirtutē se uult uocari solicitudinis & pcipitatōis facilitas feruor bōi studii creditur & bñ agēdi tarditas. cōsili mora eē uidet. dūtñ ista. sit uirt⁹. illa uiciū. Hec & si hūanit⁹ pñt discerni. tñ sine dono dei q̄tū mihi uidetur. nec uirtutes pñt haberi. uel appeti. nec earū similitudīes. q̄ sunt uicia uirtutes īmitātia decliāri. Sed sciēdū ē qd quedā uirtutes sūt. Nā a qbus habenť. utiq; ueraciter hñtur. Doctrina. ieiuniū. castitas. sciā. & his similia. medie uirtutes sūt. qa & ad utilitatem & pniciem possunt haberi. Non potest esse ueritas simul cum mendacio. pudor cum peculantia. fides cū pfidia. castitas cū luxuria. Aduersus impetus uiciorū: contrariis est uirtutibus pugnandum. Contra luxuriam adhibetur cordis mundicia. contra odium. dilectio. contra iracondiam patientia. Contra timorē

fiducie uirtus. Contra torporem feruor boni studii. Opponatur tristicie gaudium. accidie fortuitu mortuos. ipsa peccata que sunt exercitus pharaōis. Tu quidem iam egyptum deseruisti. pharao nem fugisti. & lotus a sorde tua submersis curribus canticum le ticie domino cecinisti. Tandem ingressus solitudinem ad montē synai peruenisti. ubi data sunt tibi precepta uite. & instituta cele stis discipline que coram deo & sanctis ei⁹ pollicitus es obserua re. Quāuis enim hec omnia feceris noli tu esse securus. Multa ha bentur pericula in ipsa ꝙ in cedis heremo. Ibi certe igniti sunt ser pentes qui percutiunt & interimunt murmuratores. Ibi lepra q̄ inficit & deturpat detractores & susurrōes. Ibi seuus gladius qui deuorat fabricatores ydoli & cultores illos uidelicet mōachos q sectantur auaricia que est ydolorum seruitus. Hanc dicit aposto lus radice omnium malorum. Scire tamen debes quia non nisi il los monachos tepidissimos illud impugnat. Vicium & tu caue ne preter uictum & uestitum aliud aliquid non habeas neq; ue lis habere. Detestare superbiam fuge contētionem. Rectores mo nasterii dillige ut parentes. time ut dn̄os crede esse salutare ꝙ in iungunt. Sed hec custodire non poteris nisi prius te stultum faci as ut sis sapiens nihil discernens nihil diiudicans ex his que tibi fuerīt imperata sed cum omni simplicitate ac fide semper obediē tiam exhibeas. Illud tantummodo sanctum illud utile illud sa piens do'. auaricie largitas. supbie humilitas. principalium. vii. uiciorum regina & mater est superbia. ꝙ omni deterior tanto in imo iacet quanto se in altum erigit. Septem principalia pariunt de se multa uicia. Quod ita sibimet quadam cognatione iungun tur ut ex altero alterum oriatur. Superbia sicut est origo omniū criminū. ita ruīa cūctarū uirtutū. ip̄a ē ī peccato prīa ipsa ī cōfli ctu posthūa. De supbia nascit̄ arrogātia. q̄ tā ī dictis ꝙ in factis cauenda ē. Ve ei q sibi magis ꝙ deo placer̄ studet ꝑ cēodoxiam maxīe subicit sibi dyabol⁹ mōachū qa ꝑ eā ab hūilitatis culmine deicit̄. Sūma itaq; uirt⁹ mōachi hūilitas sūmū uiciū ei⁹ supbia ē. supbiēdo cōtēdēdo murmurādo detrahēdo susurrādo negligēdo ɔtēnēdo & ꝑprias uolūtates faciēdo īfinitas mōachi q nūc sūt cul pas īcurrūt. Hic ē ꝙ ex eorū magna multitudine qui seculum dese rūt rari ualde īueniunt̄ q mortificatis uiciis ascēder̄ cōtēdāt ad ꝑ fectionem uirtutum. Hi autem significant illa sexcenta milia

armatorū. q de egypto educti sunt. Duo aūt solummodo homines. i. iosue. & caleph ex illis oībus terrā ꝓmissionis ingressi sunt ī deserto diuersis generibus mortium īterierūt. Per egyptū ītellige mundum. p faraonem dyabolum q ē rex supbie. p mare rubrū ablutionem omnium peccatorum. p egyptios in eo iudicans ꝙ tibi lex dei uel senioris examē īdixerit. Terreat te illorū exemplū qui aduersus moysen rebellauerunt quorum alios celestis flama cōbuxit alios autē uiuentes infernus suscepit. Deficiet me tempus si uelim oīa p omnia pandere. Illud tibi inculcādū uideo qa dū uiuimus iter laqueos currimus. Nusq̄ tuta pax ꝓhdolor nusq̄ tuta requies ubiq̄ bella. undiq̄ hostes pharao enim cū suis egypciis retinet euntem. In extrema uero parte ante ipsum hostes diri & fortes qui resistere cupiunt ne terram promissionis possis ītrare. idest amalec. sceon. og. moab. filii ammodo & lacrumcleri montis seir. Si autem terre his superatis p multos labores optimam ingressus fueris terram uidebis qd in ipsa etiam non ualebis esse securus. Enimuero remanent allophilli & alie in ceruitu tuo reseruantur gentes. in quibus te deus experiatur utrum dilligas eū. semperq̄ manum eius respicies ne forte cum comederis & saturatus fueris obliuiscaris eum. Igitur per. vii. gentes que ex illa terra expulse sunt intellige. vii. capitalia uicia quorum duo carnalia sunt. i. castrimagia. & fornicatio. reliqua spiritualia. que in membris suis taliter distinguntur. Gule concupiscentia in quinq̄ modis diuiditur: Primo si ante tempus cibos quis appetat. Secundo si lautiores escas querat. Tertio si diligentius quosq̄ communes cibos quis procuret. Quarto si uiles escas nimium qsq̄ sumat. Quinto si quisq̄ ex desiderio quecunq̄ sumat. Fornicatio trimodo generātur. Primum dum per uoluntatis luxuriā commixtio compuletur. Alterum dum intentione turpium cogitationum nocturna quisq̄ illusione polluitur. tertium dum sola atratione luxus carnis per immundiciam prouocatur. Est & quartū geuus iuxta scripturam scilicet ydolatria & auaricia. Sed & omnis immunda polutio. fornicatio dicitur. Filangiria in gemina distinguntur pena idest in concupiscentia rei augende. & in metu carende. Est & tertium genus pestis huius quando monachus ex ipsis necessariis sine quibus uiuere non potest plus de

ſiderat hr̄e q̄ꝫ neceſſe ſit. aut qn̄ ea uolumus ī monaſteriis poſſi
dere q̄ ſi eſſemus in ſeculo minime hr̄e ualeremus. Itē tria gene
ra ſūt. Vnū ꝙ ardet ītrinſecus. aliud ē ꝙ ī uerbū ſine opis effectu
prūpit. Tertiū ē ꝙ non illud ut ferues ad horā diregit. ſed ꝑ di
es & tēpora reſeruat. Ex illo quippe calor & indignatio. ex iſto
naſcit hodiū. q̄ oīa eq̄li ſūt horro damnanda. Triſticie uicium in
tres diuiditur partes. qrū prima tēperata. & rationabilis de dili
ctorū penitudīe uenien. Altera ꝑturbata & irratōabilis de anxie
tate metus ſeu de deſpatione peccatorū exoriens. tertia de iracum
dia uel de illato damno ac deſiderio ꝓpedito ꝓcedens. Accidie
genera ſūt duo. Vnū ꝙ ad opus dei pigritari monachū ac dormi
tari cōpellit ad ꝙ uagari huc illucqꝫ facit. ac fugere cohortat de
fratrū cū q̄bus uiuit ſocietate. Hec. ſ. ſex uicia. q̄dā īter ſe cogna
tiōe cōuīcta ſūt. ita ut prioris exuberātia ſeq̄ntis efficiat exordiū
ex primo enim ſecūdū. ex ſc̄o tertiū. ſic & cetera. Et ideo ecōtra ſi
mili modo atqꝫ eadē ratione pugnādū ē. qa de uicto ad facilius
deuīcit. & iſta uicia licet īuicem ſibi ſint conexa ea qua diximus
ratione ſpiritualius tamē ī quatuor copulas diuidenda ſunt. ca
ſtinargie fornicatio. auaricie ira. triſticie accidia. pecculiari con
ſortio ſedeant. Sed. hiis ſuperatis maior tibi reſtat pugna & tā
to grauior quanto iſta amplius fuerint deuicta arripiendū nāqꝫ
tibi eſt totis iuribus iuge certamen contra crudelliſſimam & tri
formem beſtiam. i. ſuperbiam inanem gloriam inuidiam. Cernis
in uno corpore tria capita & in ipſis capitibus dentus ferreos cō
minuentes omnia. O q̄ꝫ multos uiros hec inaniſſina beſtia mo
mordit. & deiecit atqꝫ ſub pedibus ſuis concul cauit. Circūda ita
qꝫ tibi fortem armaturam. ut poſſis ſtare contra tātam nequiciā.
Indue te lorica caritatis: ac cinge te gladio ſpei ꝙ eſt uerbum dei
ſume ſcutū fidei. pone galeam ſalutis & ſpei in capite tuo. ſint pe
des tui calciati ī preparationem euangelii pacis ut nullus in te pa
teat locus inſidiis potentiſ aduerſarii. Caput ſuperbie ſicut caput
uipe. furor eiꝰ ut furor draconis. & flatꝰ eiꝰ letifer ut īſanabilꝰ flatꝰ
reguli. Iſtud. n. ꝓſtātius ceteris tres uenenatas ex uipeo ore ad fe
riēdū educit linguas. Priā eos percutit q ꝑtranſgreſſionis culpā
contemptui habent diuina precepta. Secunda illos qui ex cōuer
ſatione mandatorum attoluntur in elatione uirtutum. Tertia
eos qui per contumaciam mentis ſubdi dedignātur maiorum im

periis. Quidam autem pro carnalibus quidam pro spiritualibus
superbiunt. & est una superbia sub diuerso colore. Cenodosie al
terum caput multiforme prodigium & multiplex malum. diras
uoces & rugit⁹ terribiles ex turgidis faucibus quadriptito modo
eflat. Nam sunt qui habent dona & donantem ignorant. Et sunt
qui dicunt pro suis precedentibus meritis dona accepisse non p
gratia largientis. Item sunt quidam qui qꝫ non habent hr̄e se p
tumorem existimant. Sunt & alii qui contempnendo ceteros pu
tāt se hr̄e aliquid singularius. sed ista elatio ceteris pernicior est
de singularitate iactantie ueniens. Hec autem dira lues. q̄uis se
ad alta erigat & impleat clamoribus auras. nō tamen ei iusta q̄
habet extollentiam est uis & potentia. Ipsa quoq; inuidia dup
plices ex se euomit flammas. Hec autem caput tertium. modo il
lum urit qui meliori inuidet in id qꝫ ipse qꝫ non est modo illum
afficit qui q̄mlibet & consimilem dolet sibi esse equalem. Vt hec
tria discernere ualeas. ista do tibi indicia. Superbia enim rubet.
Cenodoxia albet. Inuidia pallet. furor igneus in superbis. ex in
dignatione. candor in hypocritis ex simulatiōe. palor in inuidis
ex nimio dolore. Hiis ita digestis rectius. vii. criminalia uita q̄m
octo dinumerant̄ ut mihi uidetur qa sicut princeps. vii. uiciorū
dyabolus nos eorum subdit potestatibus: ita xp̄s dn̄s nr̄ spiritu
septiformis gratie plenus. a dominatu eorum eruit. & sibi subdi
tos facit. sed scire te oportet quia ista uicia diuersos ortus. & dis
similes efficientias habent. Gula enim & fornicatio quia non ni
si per corpus expleri possunt carnalia sunt. & ideo carnali indi
gent aflictione simulq; remotioribus locis ut uelocius curari que
ant. Auaricia & ira licet non sint unius nature. nam prior extra
naturam est. sequens autem originale uidetur quia homo irasci
bile animal est simili tamen oriuntur modo. Si quidem commo
tionis causas extrinsecus concipiunt. Tristicia & accidia nulla
extrinsecus grauari solent. Superbia cenodoxia. atq; inuidia sine
corporali ministerio consumantur. Ad hec curanda que spe
cialia dicuntur multum prosunt humana consortia maxime si
inter bonos prudentesq; uiros uiuas. qui illa semper redargu
unt. Sed īter hec sciendū ē qa ī qbusdā uētris īgluuies. ī qbusdā
fornicatio. principalē obtinet locum in aliis superbia aliis ceno
doxia arcem tenent. in quibusdam ira. in quibusdam auaricia

seu tristicia aut aliquid aliud eorum sibi tyramnidem uendicant & ideo oportet Vnum quemqꝫ nostrum secundum qualitatem belli quo principaliter infestatur pugnam aripere. ita ut alium necesse sit aduersus uicium ꝙ tertium ponitur exercere primum conflictum. alium contra quartum seu quintum. & ita prout uicia in nobis tenent principatū sed ꝙ inpugnationis exigit modus. nos quoqꝫ oportet ordinem īstituere preliorum. & sic cōtra illud unum fortiter pugnamus. ut alia a quibus minus impugnamus non negligamus atqꝫ ita totis uiribus laboremus. Vt non de nostris laboribus. sed de dei auxilio cōfidamꝰ. Hoc enim mō ad puritatem cordis & ad plenitudinē uirtutum ualebimus xp̄o adiuuante peruenire. Illud etiam te nō minus scire uolo quia uarie sunt in hoībus consperiones. Vnde alia uicia tranquilis & lēis moribꝰ. & alia duris & aspis uicīa sūt. Sepe āt quod illis placet illis displicet. Dyabolus qn̄ decipeř quemqꝫ querit prius naturam uniuscuiusqꝫ intēdit. & īde se applicat unde hoīem aptū ad peccatū inspexerit. Ex ea quippe pte hominē dyabolus temptat. qua eū p excrescentē humorē facile ad uicia inclinari cōspicit. ut secūdum humoris cōspsionem adhibeat tēptationē. Nullus ergo culpam nō existimet qm̄ ex cōspsione ꝑpria sustinet. sed q̄tū ualet cōtra id ꝙ tollerat pugnet. Nam si conspsioni cedit. temptatō ni uel uicio nequaqꝫ resistit. Igitur constantes & duri mores semꝑ contra superbiā irā. & crudelitatē pīter repugnent. Iocundi āt & lenes contra inanē gloriā. ypocrisim & falsā pietatē precipue certare non cesient. Istud namqꝫ hominum genus laudis amore facilius capitur. Nemini uult displicere. omnes equanimiter portare uidetur. decipiunt & decipiuntur. & quanto hominibus placēt tantum deo odibiles scriptum est astuti & simulatores ꝓuocant iram dei. Boni enim uiri timentes deum id ipsum ꝙ esse meruere. iudei refugiunt. Sane laus humana bonos cruciat malos letificat. Dupliciter autem damnantur ypocrite siue pro oculta iniquitate siue pro aperta simulatione. Non semper iacent ypocrite. omne sincerum permanet. Nam que simulata sunt diuturna esse non possunt. Ypocrite foris candidi intro sordidi. amator uane glorie unde possit laudari agere non quiescit. Nonnulli falsa opinione arrogantie se perfectos esse existimant dum nō

sunt qui obortis temptationibus inotescunt. tanto quis sit uerita
ti uicinior quanto se longius esse ab ea fuerit arbitratus. Est hu
militas formidinis & ignorantie que non est laude digna. Ypocri
ta uerba sanctorum habet uitā non habet. cui semper iactantia
occulos quibus deus uideri potest claudit. superbis & libidino
sis plus dominatur dyabolus. Transacta libido semper sui relin
quit penitudinem. nunquam satiatur & extinctare accenditur.
Ve illi qui tunc habuit terminū luxurie quando uite; quomodo
uinum contra potestatem facit. & postquam surrexerit neq; pes
neq; mens suum officium tenent & omnis eius ylaratio uertitur
in ruinam. uir superbus nec decorabitur nec uoluntatem suam p
ducet ad finem. semp enī conscientia serui dei humilis debet eē &
& tristis. s. ut per humilitatem non superbiat. & per utilem mero
rem cor ad lasciuia non disoluat dei seruum sine intermissione
legere & orare oportet & opari. ne forte mentem ocio deditam
uicia sibi preoccupent. Mens deo dicata. sic caueat minora uicia
ut maiora. quia a minimis incipiunt qui in maxima proruunt.
Satis delicate se palpat q ult sine laborē magno studioq; ɔtinuo ł
uicia supar̄ Virtutes acqrer̄. aīa āt mole carnis pssa sicut difficile
ad uirtutes surgit. ita facile ī uicia cadit. qa ista ī uno sūt. ille uero
ī sūma arce. cōsistūt. Dēiq; nōnulli qa nō pro dei amor̄ seculo re
nūciant. laborare nō curant. Vtinā φ mūdum reliquimus. uolū
tas sit nō necessitas. Qui enim nō rigida intētione monachi pro
fessorē sectātur φto superni amoris propositum dissolute appe
tunt tanto procliuius ad mundi amorem denuo reducūt. Ex qui
bus alii requiem corporis. alii honorem requirunt. Sed q ad hec
conuersationē sanctitatis pretēdit. ut aliis quandoq; preesse desi
deret iste nō discipulus christi. sed prauitatis sectator existit. fer
re enim crucem & nō mori. ypocritarum est. Ille autem qui se pro
deo duricie tradit monachorum. assiduus debet esse in orationi
bus. lacrimas suas deo non hominibus offerre. ieiunia in aurige
modum plassitudine & uiribus corpis temperare: Quapropter
non pigeat te bone frater. φtum potes actibus sanctis insistere.
ut laboris tui fructus quantum possis recipere. Hic solum attēde
φ monachus factus es & ideo ea age que monachi sūt. Inter eos
cum quibus uiuis sectare meliores. In omni gradu & ordine opti
mis pmixta sunt pessima. Animosos senex & pertinaces. quos ui

des in hiis habũdare periculosis tẽporibus noli imitari. Mores uitamq; eorum fuge ne tibi sint in laqueũ & ruinã. O quam mul tos senes & iudices israel turpiter uitã suã negligẽtes rex babilo nis ĩ terra captiuitatis & cõfusionis possidi. & quã multi iuuenes spiritu feruentes dño seruientes. uim faciunt celo. totisq; uiribus sibi diripiunt illud utinã talium preconia iuuenũ. nostri imita rentur senes. ut annosa redderet senectria ꝙ tenera ferrunt spõte adolescentia. Si tu uis proficere non respicias quid mali faciãt alii sed quid boni ipse facere debeas. Nõne cernis negotiatores & mi lites multa sustinere pericula. ut ad ĩcertos honores & perituras diuicias perueniant. Isti quippe seruant cum anime discri mine. que cum pluribus tribulationibus inuenerunt. Quid tibi die rogo faciendum est. qui uenditis omnibus. precio sam queris margaritam & emptum habes agrum. ubi tesaurus la tet. quoniam fur auferre non potest: Necesse est tibi omnes insidi as precauere sollicite. ne si ruinam pasus fueris: pro gloria ha beas ignominiam. Quãuis sis in tuto. noli esse securus. Frequen ter in media tranquilitate. uiciorũ furtibus incauti & desides ob ruũtur. Quanta proh dolor animantia nutrit huius seculi deser tum que negligentes monachos duris morsibus depascũt. & quo niam te credo posse plus proficere oratione ꝙ̃ ista nostra exora tione. addam informulam orandi ut legendo & orãdo esurienti anime duplicẽ tribuas refectionem & ꝙ desideras apud deũ faci lius ualeas obtinere: Nimio enĩ coactus desiderio ꝙ de salute tua habeo istud supra uires meas assumpsi negotiũ ut uiculis uerbo rum meorum ad instructionem tuam patrũ sñias colligarẽ. Hec tu meditare. hec in tabulis cordis tui scribe & ut scias per quã uiã incedere debeas & ut ꝓficere possis opere qd discis. clama ad deum sine quo nihil boni agitur. Clama precor clamore magno in toto corde tuo & flebilis simplexq; tu ora hoc modo.

Deo Gratias.

h

Incipit Speculum Beati Bernardi abbatis de hoñestate uite.

Etis a me fili & frater quod nunq̃ & nusq̃ aliquem a suo puisore audiui petisse. Veruntamen qa istater tua deuotio exposcit cui inest rationabiliter petenti aliquid negare non possum. Formulam honeste uite tibi breui scribo sermone quã in cristi amore si ardescens perseueranter seruaueris. pculdubio uitam consequeris eternam. Vt igitur ab iteriori incipies ad exteriorem hominem sermo procedat. Circa tui cordis puritatem te indesinenter studere oportet quo toti⁹ puritatis amator deus tanq̃ in propria sede sedere dignetur ibi sedem sibi tanq̃ in celo collocare. Iuxta illud. Celum mihi sedes & terra scabellum pedum meorum. Et iterũ. Anima iusti sedes ẽ sapiẽtie. Necesse est ergo q̃ circa cogitationes tuas intendas & insistas ut uidelicet coram deo cogitare seu meditari ptimescas quod in p̃sentia hominis merito dicere uel cogitare erubesceres. Sciens nimirũ q̃ sicut per uerba uel facta innotescimus homini. sic per cogitationes incircũscripto spiritui. quia que dicta hominib⁹ sũt deo cogitationes. Dñs enim nouit cogitatiões hominum quoniã uane sũt & sicut ei nulla inuisibilis est creatura sic nihil omnino cogitari põt quod eum lateat unde. aplus. unius est enim sermo dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti pertingẽs usq̃ ad diuisionem anime & spiritus compagum & medullarum & discretor cogitationum & intentionum cordis.

De contemplatione dei.

It ergo tibi christus ĩ corde & nunq̃ ymago crucifixi ab animo tuo recedat. Hic tibi sit cibus & potus dulcedo tua & refectio tua consolatio tua mel tuum & desiderium. Tua meditatio tua oratio uita tua ratio tua & resurrectõ tua. Semp cogita illum aut positũ ĩ p̃sepio. aut pãnis ĩuolutũ. aut ĩ tẽplo aparẽtibus p̃ntatũ aut ĩ tẽplo audiẽtẽ doctores ĩterrogãtẽ q docet oẽm sciam & postea parẽtib⁹ subditũ cui de iure subdit oĩs creatura. aut ẽt turbas docẽtẽ l'solũ ĩ mõ

te orãtem aut esurientem in diserto panem uite & fontem sapientie qui pascitur inter lilia & implet omne animal benedictõe. aut fatigatum in itinere prolixius orantem & omnibus omnia sufficienter administrantem ab angelo etiam ipsum qui est dulcedo & consolatio angelorum consolationem recipientem . aut ad colũpnam substantationẽ mũdi & tocius mundi colũpnã ligatũ & flagellatũ. Et ipsũ qui ẽ gloria angelorũ spretũ & illusũ sputis illitũ palma in facie pcussum. spinea corona coronatũ obprobriis saturatum. Ad ultimum cum iniquis deputatum & p te in cruce pendentem & orientem . Sic erit igitur fasciculus mirre dilectus tuus ĩter ubera tua cõmorabitur. Et sic de omnibus anxietatib9 dñi tui & amaritudinibus quasi quẽdã fasciculum cõcepti doloris colligas unde etiam amarum poculũ & dulces ut ita dixerim lacrimas conficias. Si uero aliquãdo ardentissimo christi amore succensus uolueris cum apostolo cognoscere & que sursum sunt sapere altius. Leuabis parũper oculos mentis ad uictoriam resurgentis & ad maiestatem in gloria patris sedentis & regnãtis. nec tamẽ ibi facies moram longam. ne forte si diutius maiestatis fueris scrutator opprimaris a gloria.

De superbia detestanda .

Ane ante omnia noueris te omnem elationem cordis iactantiam atq3 arrogantiam quasi quasdã pestes & uenenata animalia & quoddam uenenum animarũ omnino fugere debere. Sciens procul dubio q immũdus coram deo est omnis qui exaltat cor suum. Item neminem spernas nulli noceas nulli detrahas & in christi nomĩe omnibus pdesse coneris. Item inferiorem ceteris atq3 uiliorem te nõ solũ credas ex ĩtimo cordis affectu uerũ etiã non dicas pficisse te nec aliqd te existimes Iuxta illud apostoli. Qui se existimat aliquid esse cũ nihil sit ipse se seducit. Ad hec sit icessus tuus maturitate plenus grauis & hõestus & uidelicet nõ fractis gressibus ãbules aut ñ scapulas dextrorsũ l' sinistrorsũ uergẽdo seu uertendo nõ esse erecta ceruice ñ pminẽte pectore seu ĩclinato sup hũerũ capite que oĩa leuitatẽ redolẽt aut elationẽ oñdũt aut ypocrisim sapiũt. Incedẽs stãs sedẽs habeto te deorsũ reuoluens in ani

mo tuo quia puluis es & in puluerem reuerteris & cor sursum uer sum nulla curiositate aliquem aspicias aut respicias. Tristiciam animi & maxime in conuentu ostendere te decet quandam tamē hilaritatem premittes in facie. Priuatim autem nunq̄ uultus tu us in diuersa mutetur. si corā aliquo alicuius rei causa ut assolet aliquando fueris conpulsus in risum non sit excussus cum cache rino: Tuis etiā curis interpone gaudia nunq̄ sis ociosus quin aut legas aut aliquid de sacris scripturis uel quod certe melius est ru mines psalmos operādo. Nihilominus incessanter quod tibi fue rit iniunctum ut nunq̄ dyabolus te exoccupatum inueniat. mul ta enim mala docuit ociositas. Illas uero scripturas libentius le gas precipue que tuam deuotionē magis inflammauerint q̄ que aliciūt ītellectū. Intellige q̄ dico dabit tibi dn̄s intellectum si in sensu cogitaueris circumspectionem dei. Et cum oraueris non im pleas aures audientium singultibus suspiriis. sed ītende dominū deum tuum in cubili cordis. proderit tamen ad compunctionem habēdā si ita semotus fueris uel purasmanus eleuādo. si ēt tui spi us uocē audire potueris nonnūquā ad subleuādā intētionē ī celū īspicias ut ibi sit cor tuū ubi christus ē in dextera dei sedens. Ab oratione reuertaris ad lectionē. & iterū si lectio ī te fastidiū sub mouerit ad orationē ꝓuocet. Cōsortia iuuenū maxīe q inbarbes sūt quātum cōuenienter potes deuita. Sicut ad crucem sic ad ci bum. accedas. nūquam alicui oculos ī faciem defigas nūq̄ uolup tate sed necessitate pascaris & fames nō sapor ꝓuocet appetitum singularitatem fuge. cōmitate esto cōtentus sciēs qa caro pascēda est & extinguēda sūt uicia sed quādo tibi aliqd super apponitur tamq̄ diuintus ꝓcuratū illud accipe hoc tamē ī animo & sēp in uoluntate tua sit magis alteri apponere q̄ retinere. Pone pruden tie tue modum ne tibi sapiens uidearis semper & ubique atq̄ in omnibus operibus tuis time ne forte excedas in aliquo. Hic bea tus Iob ait. uerebar omnia opera mea sciens ꝙ parcis delinquen ti. Cum autem ad stratum lassus deueneris te honestissime iacen do componas. nec supinus iaceas nec genua leuando calzaneos iungas ad tibias ꝙ si luxurie te ī pompa concusserit recordare di lectū tuum positum super lectum doloris & uniuersum stratum eius uersum in infirmitate: Hec dices in corde tuo deus meus pen det in patibulo & ego uoluptati operam dabo. sicq̄ inuocato ex

toto corde nomine saluatoris gemendo & sepe geminando hoc nomen salutis cessabit quassatio ruinma ĩ te psalmos donec som nus occupet ut ĩ somno somnies te psalmos dicere. Cũ surrexeris ad uigilias lauda creatorem tuum ex omnibus uiribus tuis & ad laudem creatoris & redemptoris tui exalta in altitudine uo cem tuam. Postremo purissimum xp̄i habeto amorem nil p̄ter crhistũ aut quod est preter ipsũ aut qͩ est propter ipsum nõ esti mare memento. Prolixius q̄ꝫ putaui descripsi tibi quod ipse ager nequeo in te adimplere me reputans & optans quod mihi deesse cognosco quia profectus tuus gaudiũ est mihi & corona mea in dño deo meo. Si qñ assistis tedio iuxta lapidem quo lauant̃ cor pora mor tuorũ te compone meditando & diligenter cogita quo modo tractentur usu sepeliendi nũc intergũ nũc ĩ faciem uersant̃ quomodo nutet caput cadãt brachia rigent crura iacẽt tibie quo modo induantur cõsuantur deferantur humandi quomodo cõ ponaatur in tumulo quomodo puluere contegantur quomodo uorentur a uermibus quasi putrefacio. Sũmaq꜓ tibi sit philoso phia. meditatio mortis assidua. hanc ubicunq꜓ fueris aut perre xeris tecum porta & in eternum non peribis.

Explicit Speculum Bernardi abbatis de honestate uite.

Incipiũt octo puncta. mediantib⁹ quibus peruenitur ad perfe ctionem uite spiritualis. eiusdem.

Ec octo si bene excolueris omnium uirtutum perfectionem & consumationem per gratiam dei consequeris. Primum ut pure & integra peccata tua sepius confitearis cum magno dolore & proposito non plus faciendi. Secundum ut non frangaris aduersitate uel temptatione. Sed sta in iusticia timore & prepara animam tuam ad temptationem. Non enim est est loc⁹ uel religio qui uel que permittit hominẽ sine pugna militare & uiuere. Nam tota uita hominis milicia est super terram omnes etiam qui pie uiuere uolunt in christo ꝑsecutionem patientur. permittit enim teste beato Grego. dominus electos suos lacerari detractionibus ut in humilitate conseruentur. Tertium ut non misceas te hominibus nec interioribus nec exterioribus inquantum potes bono modo. Sed tene solitarium sponso tuo cristo & fuge rumores seculi & uana. ac secularia colloquia que mentem distrahunt & inquietam reddunt & ĩ pace esse non permittunt. Quartum omni tempore debere puritati cordis studere ut uidelicet continue uelut calusis sensibus carnalibus in temetipsum ꝯuertaris & cordis hostia a formis sensibilium & imaginibus terrenorum quantum possibile est habeas diligenter serata. Puritas namq; cordis inter omnia exercitia spiritualia est quodammodo tanquam quẽ finalis intentõ ac laborũ oĩum retributio q̃ ĩ hac uita miles xp̃i emerit⁹ recipe cõsueuit sibi uẽdicat principatũ. Affectum tuum cum oĩ diligentia ab hiis oĩbus que libertatem ipsius impedire possent & ab oĩ re possibilitatẽ habente alligandi & tenẽdi ipsum affectũ ad ĩherẽdum. Iuxta illud legis mosayce mãeat unusquisq; apud semet ipum. nullus egrediatur ostium domus sue die sabati & sabatizabit populus. In semetipo namq; esse est dispersiones cordis sui & affectiões ad unũ uerũ & simplicissimũ bonorũ recolligere & collectas hr̃e. Sabatizar̃ uero ẽ cor ab affectiõe carnali ipm ĩficiẽte & a curis mõdãis ipm distrahẽte absolutũ esse & in pace cordis

sui tanquam in portu silencii in amore & fruitione conditoris suauiter quiescere Super omnia autem alia tibi semper sit ꝓnci palis conatus ut animum tuum semper sursum in contemplatio ne diuinorum eleuatum habeas ut diuinis rebus ac deo mens iu giter transferatur. Quicquid autem ab hiis diuersum est quāuis magis uideatur sicut corporis castigatio ieiunium uel uigilie & similia uirtutis exercitia quasi secundaria & inferiora iudicanda sunt tantum expediētia quantum ad cordis proficiunt puritatē: Inde est quod paucissimi iam ad ueram perfectionem perueniunt quia in medus non multum proficuis tempus & uires expendūt de[illegible]ita remedia negligunt & postponunt. tu autem transmitte cum ad finem intentum peruenire desideras debes sine opere ad perpetuam cordis puritatem & mentis tranquillitatem anhelare atq; cor sursum iugiter ad dn̄m habere uerum tamē est ꝙ nullus mortalium potest huic contemplationi iugiter inherere. sed ideo dictum est ut scias ubi mentis intentionem debeas habere fixam & a[illegible] quā destinationē semper anime tue reuoces in tuitum quā poterit optinere mens gaudet & aqua distractam se doleat atq; suspiret quotienscumq; ab illo in tuitu se deprehenderit separatā querulosa uoce mihi obuiare uolueris dicens te diu in eodem sta tu manere non posse nosse debes ꝙ diuina uirtus plus potest face re q̄ȝ homo possit cogitare. & ꝙ frequētia actus similem tibi ha bitū generare consueuit. Vnde sepius contingit ꝙ illud ad quod fortassis homo se in principio astrinxit cum quadam uiolētia & difficultate postea faciliter operabitur & tandem cum magna de lectatione dummodo a ceptis non desistat. Audi fili mi discipli nam patris tui. Attende diligēter illa uerba mea & ea ī corde tuo quasi in libro scribere. Noli emulari multitudinem eorum qui iam retro conuersi sunt post desideria cordis sui: In quibus deuo tio tepuit caritas refriguit & deficit humilitas. obedientia etiam prostrata est. qui placere hominibus cupiunt honores querunt uentri seruiunt qui supra modum diligunt munera sequntur re tributiones qui in hoc mondo ipsum quod querunt pro merce de operis sui recipiunt. & in futuro uacui remanebunt. Sed illos egregios flores sanctissimos patres qui incomprobabili flagra bant studio sanctitatis actende & eorum festin[illegible] propositum si mili studio & conuersatione suscipere quemadmodum tibi iam

propositum est. Siue igitur commedas siue bibas siue aliquid aliud facias semper hec uox pii patris resonet in auribus tuis admonētis & dicētis. Fili mi ad cor tuum reddas ab omnibus q̄tum possibile est teipsum abstrahendo mentis oculum semper in puritate & tranquillitate custodias: Intellectum a formis rerū infimarum rerseruando uoluntatis affectum a curis terrenorum penitus absoluas summo bono amore feruido semper inherendo memoriam quoq; iugiter sursum eleuatam habeas per cōtemplationem diuinorum ad superna tendendo. ita ut tota anima tua cum omnibus potentiis suis & uiribus ī deum collecta unus fiat spiritus cum eo in quo summa perfectio uie cognoscitur consistere. Hec igitur breuis pro uite tue formula tibi sit tradita ī qua sūmarum summa totius perfectionis consistit. in qua si diligenter studueris & fideliter affectū mācipar̄ uolueris beatus eris & quodāmodo eternā felicitatē ī hoc fragili corpore īcohabis. Hec ē fili salutis uia q̄ tuus arseni⁹ ab angelo edoct⁹ seruauit & seruari suis discipulis mādauit. Fuge tace qesce hec inquiēs sunt prīcipia salutis hec eterna sapientia ad distipulū. Item statim subinfertur fons & origo omnium bonorum homini spirituali ē ī cella sua iugiter cōmorari. Quītū ut n̄ cōtristeris uel leteris aut sollicite ris ꝑ amicis & cognatis tuis sed committe eos deo & spirituale subsidium scilicet orationum tuarum suffragia eis impende. te autem modo crucifixū reputa & mundū tibi ad interiora te extēde tanq̄ oīb⁹ amicis orbatus. Sextū ut sis feruēs ī oratiōib⁹ & meditationibus sāctis & ab illa uolūtate qua ad religionē uenisti & a primo nouiciatus feruore nō tepescas. hō enim remissus si īcipiat aliquid in prīcipio aliq̄ntulū strenue agit deīde diminuēdo procedit. qa multorū est incipe paucorum finire. Sola tamē perseuerantia coronabitur sola accipit brauiū. Nulla sine labore uirtus & ad magna p̄mia nō ꝑuenit̄ nisi ꝑ magnos labores. Regnū eīm celorū nō desides nō remissi nō delicati sed uiolēti rapiunt illud q n̄ aliis sed suis uolūtatibus ꝑclarā īferūt uiolētiā. Nā qui ī moribus suis moll[illegible]unt & fluidi more aque precipitis ad yma descendunt. Qui uero constantes firmi & feruidi in arcem uirtutis quo[illegible]ie excrescunt stultis nihil diu placet. Nam tales

quod nō habēt cupiunt & quod habent fastidiunt. ergo constās
esto & nō nouearis exēplis tepidorū ad imittandū eos . Et ꝗ ri
gor ordinis nō tenetur ab aliis de hoc te n̄ ītromittas. sed uideas
quod sine offendiculo ambules corā cōfratrib⁹ tuis emendando
eos plus exemplis q̄ꝫ uerbis ut oīa que ordinis sunt sana & inte
gra sint ī ꝑsona tua. Et ideo nō sis aliis rigorosus non rephēdas
acriter uel dure increpando alios qa fraterna correctio nō habet
locū ubi nō sꝑatur emendatio & frustra uenit sonus ad aures ni
si deus in corde loquatur qa solus deus cōuertit corda filiorum
hoīum. Fraterna aūt correctio debet fieri cū magno moderamīe
cū gemitu & beniuolētia suo loco: suo tp̄e semꝑ oroне p̄cedēte .
Idcirco si aliqui nō cōpleuerūt oīa q̄ sunt ordinis dūmodo tu bo
nus emulator fueris & discretus non iudicabis aliorū facta . Nec
moueat te si uideris aliquos minus discretos alios ignaros alios
indoctos alios remissos in horis. aut q̄buscunqꝫ uicus obnoxios
claude oculos inq̄ꝫtum pones ad aliorū facta ꝑscrutāda. Caue ne
quos imitari non uis dānare uidearis qa in iudicando alios ma
gnum ē periculū & tales suspitiōis sepe sunt false. siue sint uere si
ue false diminuūt tn̄ affectum & caritatem q̄ꝫ homo habet ad ꝓ
ximū . hoc multū debes cauere ne caritas alicuius erga te uel quē
cunqꝫ aliū corrūpatur uel etiam diminuatur quia non est maius
spolium uel damnum q̄ꝫ in ablatione uel diminutione caritatis.
Omnia nāqꝫ q̄uis utilia. q̄uis necessaria uideantur spernēda tn̄
sunt ut ire turbatio deuitetur. & oīa q̄ aduersa sunt uel putantur
sustinenda sunt ut pacis dilectionisqꝫ tranquillitas seruetur quia
nihil perniciosius ira . nec caritate quicq̄ꝫ utilius est credendum .
nec tranquilitati animi preciosius propter que non solum cōmo
da carnaliū & transitoriū sed & sp̄ualiū sperēda uident̄ si alias
acquiri uel ꝑfici nō possint . Septimū ut sis tacens & nō multi
loquus. ubicunqꝫ fueris loquendo uel respondendo leuiter & mo
rose remissa uoce placido uultu disciplinatis moribus pauca &
rationalia uerba loquaris. Bis ad limā ueni[illegible]t uerba q̄ꝫ semel ad
līguā . plus diligas audire q̄ꝫ audiri ut ini[illegible]gatio magis apiat
os tuū q̄ꝫ ad non interrogata respondere . Non inniteris tue pru
dentie. neqꝫ cōfidas in propriis sensib[illegible]. & nō sis sabi[illegible] ī oculis
tuis altiora te ne quesieris. & forti[illegible]ra te n[illegible]tatus fueris. sed di
scretum modestum & ordinatum te in omnib⁹ exhibea[illegible] qa deo

nunq̃ placuit aliquid immoderatum instabile confusum inordinatum. super humile autem te quietum requiescit spirit⁹ domini.
Octauum & ultimum ut nunq̃ sis ociosus. Nam in desideriis ē omnis ociosus. ama igit̃ sciētiam scripturarum. & carnis uicia non amabis nec uacet mens tua uariis ꝑturbationibus que si pectori tuo insederint dn̄abuntur tui & te ducent ad delectum maximum. Semꝑ igitur aut legas aut ores. aut aliquid de sacris mediteris. Multa enim mala docuit ociositas. est enim mors anime & uiui hominis sepultura & sentina omnium malorum. Singulis horis & diebus sua tribue exercitia spiritualibus spiritualia. corporalibus corporalia coparando. In omnibus caueas tibi a peccato & proximo a scandalo. Statim cum sentis te stimulari a uana gloria uel quacunq̃ temptatōne. principiis obsta. & sis agilis ad quecunq̃ agenda que ex alterius ammonitione uel diuina instigatione intelligis esse facienda. Discas tibiipsi preesse. et teipsum regere non alios. propriam uitam ordina. mores tuos compone. teipsum iudica. teipsum apud teipsum accusa & cōdemna. nec impunitū dimitte excessum. Tibi ipsi esto durus. nunq̃ aliis. Mane preterite noctis fac a teipso exactionem. & future diei tibi indicito cautionem. uespere preterite diei rationem exige. & superuenientis noctis fac indictionem. Considera quantum proficias. quantum tibi adhuc restet itineris. grandis enim tibi restat uia antequam uideatur deus deorum in syon. Sed cum in his octo iam premissis te exercueris de uirtute in uirtutem proficiēdo esto cautus contra insidias dyaboli ne te abducat ab eis. Amen.

Registrum.

a
Deuoti doctoris
intelligentia:
ratione
ergo cõmutatiõem
b
ĩtendo ſed
factum
longe eſt
pectus eſt
c
Sequitur
re ſe ſciat:

citius &
ſeipſum
d
de recidimento
alii me
Propter te
ſaberis multis
e
nitatis deſiderio
lizetur:
hoc non eſt
am ſigor
f

Epiſtola
ris ſubiicere
dam amatori
cor dilectum
g
qui ridetis
mendi iudicii
liter ſubdimur
huius interp̃tationem
h
des in hiis habũdare
te orantem aut
toto corde nomine

